

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

IETEIKUMI

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

2019/C 271/01	Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Ieteikums (2019. gada 21. marts), ar ko groza Ieteikumu ESRK/2016/14 par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu (ESRK/2019/3)	1
---------------	--	---

II Informācija

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

Eiropas Komisija

2019/C 271/02	Komisijas paziņojums – Norādījumi par trešo valstu pretendentu un preču iesaisti ES publiskā iepirkuma tirgū	43
---------------	--	----

IV Paziņojumi

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

Eiropas Komisija

2019/C 271/03	Euro maiņas kurss	67
---------------	-------------------------	----

2019/C 271/04	Komisijas Īstenošanas lēmums (2019. gada 8. augusts) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1151/2012 49. pantā minēta nosaukuma reģistrācijas pieteikuma publicēšanu <i>Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī</i> – “Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou) (ACVN)	68
---------------	--	----

V Atzinumi

PROCEDŪRAS, KAS SAISTĪTAS AR KONKURENCES POLITIKAS ĪSTENOŠANU

Eiropas Komisija

2019/C 271/05	Iepriekšējs paziņojums par koncentrāciju (Lieta M.9354 – AXA / NN Group / JV) – Lieta, kas pretendē uz vienkāršotu procedūru ⁽¹⁾	73
---------------	---	----

CITI TIESĪBU AKTI

Eiropas Komisija

2019/C 271/06	Tāda produkta specifikācijas grozījuma apstiprināšanas pieteikuma publikācija, kas nav maznozīmīgs, saskaņā ar 50. panta 2. punkta a) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām	75
2019/C 271/07	Nosaukuma reģistrācijas pieteikuma publikācija saskaņā ar 50. panta 2. punkta a) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām	86

⁽¹⁾ Dokuments attiecas uz EEZ.

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

IETEIKUMI

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJA

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS IETEIKUMS

(2019. gada 21. marts),

ar ko groza Ieteikumu ESRK/2016/14 par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu

(ESRK/2019/3)

(2019/C 271/01)

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS VALDE,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 3. panta 2. punkta b), d) un f) apakšpunktu, kā arī 16.–18. pantu,

ņemot vērā Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2011. gada 20. janvāra Lēmumu ESRK/2011/1, ar ko pieņem Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Reglamentu⁽²⁾, un jo īpaši tā 18.–20. pantu,

tā kā:

- (1) Lai īstenotu regulējumu nekustamā īpašuma sektora attīstības uzraudzībai finanšu stabilitātes nolūkā, vajadzīga regulāra salīdzināmu valstu datu vākšana un to izplatīšana Savienības līmenī, tādējādi ļaujot precīzāk novērtēt ar nekustamo īpašumu saistītos riskus dalībvalstīs un salīdzināt to makrouzraudzības instrumentu izmantošanu, ar kuriem risina problēmas, kas saistītas ar nekustamo īpašumu.
- (2) Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Ieteikuma ESRK/2016/14⁽³⁾ mērķis bija saskaņot definīcijas un rādītājus, kurus izmanto mājokļa nekustamo īpašumu (MNĪ) un komerciālo nekustamo īpašumu (KNĪ) tirgu uzraudzībai, un novērst pašreizējās nepilnības Savienības MNĪ un KNĪ tirgu datu pieejamībā un salīdzināmībā.
- (3) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 223/2009⁽⁴⁾ un Komisijas Lēmumā 2012/504/ES⁽⁵⁾ noteikts tiesiskais regulējums Eiropas statistikai. Ņemot vērā Kopienas statistikas iestādes – Eiropas Komisijas (*Eurostat*) – pieredzi, kas gūta, nodrošinot Eiropai augstas kvalitātes datus, kuri ļauj veikt un sekmē valstu datu salīdzināšanu, Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) uzskata, ka Eiropas Komisijas (*Eurostat*) devums Ieteikumā ESRK/2016/14 noteiktajā regulējumā ir īpaši svarīgs, lai sekmētu fiziskā KNĪ tirgus rādītāju datu vākšanu, ko veic nacionālās makrouzraudzības iestādes. Šādu datu pieejamība savukārt paātrinātu riska uzraudzības regulējuma īstenošanu, ko veic nacionālās makrouzraudzības iestādes, lai efektīvi uzraudzītu KNĪ tirgu, un tādējādi sekmētu

⁽¹⁾ OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.

⁽²⁾ OV C 58, 24.2.2011., 4. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2016. gada 31. oktobra Ieteikums ESRK/2016/14 par nekustamā īpašuma datu nepilnību novēršanu (OV C 31, 31.1.2017., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regula (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1101/2008 par tādas statistikas informācijas nosūtīšanu Eiropas Kopienas Statistikas birojam, uz kuru attiecas konfidencialitāte, Padomes Regulu (EK) Nr. 322/97 par Kopienas statistiku un Padomes Lēmumu 89/382/EEK, Euratom, ar ko nodibina Eiropas Kopienas Statistikas programmu komiteju (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.).

⁽⁵⁾ Komisijas 2012. gada 17. septembra Lēmums 2012/504/ES par *Eurostat* (OV L 251, 18.9.2012., 49. lpp.).

to finanšu stabilitātes risku identificēšanu, kurus izraisa fiziskais KNĪ tirgus. Šā iemesla dēļ tiek uzskatīts, ka ir svarīgi noteikt kopēju obligāto regulējumu datu apkopošanai datubāzē, kas vajadzīgs nacionālajām makrouzraudzības iestādēm, lai efektīvi uzraudzītu fizisko KNĪ tirgu. Ja ņem vērā pārrobežu KNĪ finansēšanas būtisko apjomu, vajadzība pēc šāda saskaņota regulējuma ir vēl uzskatāmāka. Šajā sakarā Ieteikumam ESRK/2016/14 būtu jāpievieno jauns ieteikums, kas izstrādāts, lai veicinātu kopēju obligāto regulējumu attiecīgo saskaņoto rādītāju izstrādei, apkopošanai un izplatīšanai. Lai nodrošinātu attiecīgo statistikas datu konsekveci un kvalitāti un samazinātu datu sniegšanas slogu, Komisijai (*Eurostat*) būtu arī jāizstrādā un jāveicina statistikas standarti, metodes un procedūras vajadzīgo statistikas datu vākšanai.

- (4) Saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1096/2010⁽⁶⁾ 2. pantu ECB ir jānodrošina ESRK sekretariāts un tādējādi jāsniedz analītisks, statistisks, loģistikas un administratīvs atbalsts ESRK. Turklāt saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 5.3. pantu ECB vajadzības gadījumā jāpalīdz saskaņot noteikumus un paņēmienus statistikas datu vākšanai, apkopošanai un izplatīšanai jomās, kas ir tās kompetencē. Šajā sakarā ir svarīgi nodrošināt ciešu sadarbību un pienācīgu koordināciju starp Eiropas Statistikas sistēmu⁽⁷⁾ un Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS). Šajā nolūkā un saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 223/2009 6. panta 3. punktu par īpaši svarīgām tiek uzskatītas pastāvīga apspriešanās un sadarbība starp Komisiju (*Eurostat*) un ECB, lai izstrādātu vajadzīgos statistikas standartus, metodes un procedūras.
- (5) Darbs statistikas jomā, ko attiecībā uz MNĪ un KNĪ finansēšanas rādītājiem vajadzīgajiem datu avotiem neseni veikusi ECBS Statistikas komiteja ar tās Nekustamā īpašuma darba grupas palīdzību, ir parādījis, ka vajadzīgi dažu definīciju grozījumi, lai sekmētu uzraudzības darbības, kuras veic nacionālās makrouzraudzības iestādes. Lai gan tiek atzīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes savām datu vajadzībām nevar pilnībā paļauties tikai uz Eiropas Centrālās bankas Regulu (ES) 2016/867⁽⁸⁾, ar kuru ieviests *AnaCredit* projekts, “mājokļa nekustamā īpašuma” un “komerciālā nekustamā īpašuma” definīcijas Ieteikumā ESRK/2016/14 tomēr būtu jāgroza, lai tuvinātu tās Regulā (ES) 2016/867 izmantotajām plašākajām definīcijām, kas savukārt sekmētu vajadzīgo finanšu stabilitātes analīzi un nodrošinātu pilnīgu salīdzināmību starp valstīm.
- (6) Ieteikumā ESRK/2016/14 noteikto definīciju grozījumiem tomēr nebūtu jāattur nacionālās makrouzraudzības iestādes no tādu nekustamā īpašumu papildu rādītāju un daļījumu izmantošanas, kuros, balstoties uz šo nacionālo makrouzraudzības iestāžu definīcijām un rādītājiem, ņemtas vērā attiecīgo MNĪ un KNĪ tirgu īpatnības un kuri ir būtiski no finanšu stabilitātes viedokļa. Tas arī nodrošinātu to, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ievēro proporcionalitātes principu, kā noteikts Ieteikumā ESRK/2016/14.
- (7) Ieteikumā ESRK/2016/14 adresātiem tiek lūgts sniegt pārskatu ESRK un ECB Padomei par darbībām, ko tie veikuši, reaģējot uz šo ieteikumu, vai pienācīgi pamatot darbību neveikšanu, ievērojot ieteikumā noteiktos termiņus. Šajā sakarā jānorāda, ka adresāti ieteiktajos termiņos ir panākuši progresu Ieteikuma ESRK/2016/14 īstenošanā. Tomēr dažu nacionālo makrouzraudzības iestāžu darbu ir aizkavējuši praktiski jautājumi, piemēram, vajadzība izveidot datu sniegšanas struktūras, identificēt datu avotus un risināt jautājumus, kas saistīti ar datu konfidencialitāti.
- (8) Tāpēc, lai nodrošinātu Ieteikuma ESRK/2016/14 īstenošanu, ir nepieciešams pagarināt dažus tajā noteiktos termiņus. Šo termiņu pagarināšana nodrošinās nacionālajām makrouzraudzības iestādēm vairāk laika iepriekš minēto praktisko problēmu atrisināšanai. Kopēju darba definīciju neesamība attiecībā uz fiziskā KNĪ tirgus attiecīgajiem rādītājiem ir īpaša problēma, un tā kopā ar operacionālajiem ierobežojumiem datu pieejamībai apgrūtināta risku pareizu novērtēšanu un salīdzināšanu nacionālajos tirgos. Tāpēc Ieteikuma ESRK/2016/14 ieviešanas termiņi attiecībā uz tiem rādītājiem, par kuriem nacionālajām makrouzraudzības iestādēm nav attiecīgās informācijas, būtu vēl jāpagarina, lai dotu pietiekami daudz laika, kas nepieciešams, lai izstrādātu vajadzīgās definīcijas un savāktu datus.

⁽⁶⁾ Padomes 2010. gada 17. novembra Regula (ES) Nr. 1096/2010, ar kuru Eiropas Centrālajai bankai piešķir konkrētus uzdevumus saistībā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbību (OV L 331, 15.12.2010., 162. lpp.).

⁽⁷⁾ Eiropas Statistikas sistēma (ESS) ir Kopienas statistikas iestādes – Eiropas Komisijas (*Eurostat*) – partnerība ar nacionālajiem statistikas institūtiem (NSI) un citām nacionālajām iestādēm, kas katrā dalībvalstī atbild par Eiropas statistikas izstrādi, apkopošanu un izplatīšanu.

⁽⁸⁾ Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 18. maija Regula (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) (OV L 144, 1.6.2016., 44. lpp.).

- (9) ESRK Valde uzskata, ka dažu Ieteikumā ESRK/2016/14 noteikto termiņu pagarināšana netraucēs finanšu tirgu pienācīgai darbībai. ESRK Valde arī uzskata, ka šāds pagarinājums neizraisītu iespējamību, ka adresāti varētu neieviešēt Ieteikumu ESRK/2016/14.
- (10) ESRK arī atzīst, ka var būt nepieciešami turpmāki tehniski norādījumi un darbs ar mērķa definīcijām un rādītājiem, lai ņemtu vērā tirgu vai tirgus segmentu īpatnības un nodrošinātu datu statistisko kvalitāti. Tāpēc var arī būt nepieciešami vēlāki grozījumi Ieteikumā ESRK/2016/14, lai ņemtu vērā turpmāko attīstību attiecībā uz šīm mērķa definīcijām un rādītājiem.
- (11) Tādēļ attiecīgi jāgroza Ieteikums ESRK/2016/14,

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

GROZĪJUMI

Ieteikumu ESRK/2016/14 groza šādi:

- 1) ar šādu punktu aizstāj 1. iedaļas C ieteikuma 1. punktu:

“1. Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek ieteikts ieviest riska uzraudzības regulējumu to iekšzemes KNĪ sektoram. Šajā sakarā efektīvai to risku uzraudzībai, kas rodas KNĪ tirgū, tiek ieteikts šāds rādītāju kopums:

fiziskā KNĪ tirgus rādītāji:

- a) cenu indekss;
- b) īres indekss;
- c) īres ienesīguma indekss;
- d) brīvās telpas koeficients;
- e) uzsāktā celtniecība;

finanšu sistēmas KNĪ kredītrisku rādītāji:

- f) KNĪ kreditēšanas plūsmas (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- g) ienākumus nenesošu KNĪ kredītu plūsmas (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- h) KNĪ kreditēšanas uzkrājumu nedrošiem parādiem plūsmas (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- i) attīstībā vai celtniecības stadijā esošu KNĪ īpašumu kreditēšanas (KNĪ kreditēšanas daļa) uzkrājumu nedrošiem parādiem plūsmas;
- j) KNĪ kreditēšanas krājumi (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- k) ienākumus nenesošu KNĪ kredītu plūsmas (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- l) KNĪ kreditēšanas uzkrājumu nedrošiem parādiem krājumi (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi);
- m) attīstībā vai celtniecības stadijā esošu KNĪ īpašumu kreditēšanas (KNĪ kreditēšanas daļa) krājumi;
- n) attīstībā vai celtniecības stadijā esošu KNĪ īpašumu kreditēšanas (KNĪ kreditēšanas daļa) ienākumus nenesošu kredītu krājumi;
- o) attīstībā vai celtniecības stadijā esošu KNĪ īpašumu kreditēšanas (KNĪ kreditēšanas daļa) uzkrājumu nedrošiem parādiem krājumi;

KNĪ kreditēšanas standartu rādītāji:

- p) LTV-O vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu plūsmām;

- q) kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējās attiecības (*LTV-C*) vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu krājumiem;
- r) procentu seguma sākotnējās attiecības (*ICR-O*) vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu plūsmām un procentu seguma pašreizējās attiecības (*ICR-C*) vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu krājumiem;
- s) parāda apkalpošanas seguma sākotnējās attiecības (*DSCR-O*) vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu plūsmām un parāda apkalpošanas seguma pašreizējās attiecības (*DSCR-C*) vidējais svērtais lielums attiecībā uz KNĪ kredītu krājumiem.

Informācijai par šiem rādītājiem būtu jāattiecas uz individuāliem kredīta sniedzējiem, un tai jābūt pietiekami reprezentatīvai attiecībā uz iekšzemes KNĪ tirgu.”;

2) ar šādu punktu aizstāj 1. iedaļas D ieteikuma 2. punktu:

“2. Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek ieteikts uzraudzīt riskus, kas attiecas uz dažādiem rādītājiem, pamatojoties uz šādu informāciju, kā norādīts šī ieteikuma III pielikuma A, B un C veidnē.

- a) Attiecībā uz cenu indeksu, īres indeksu, īres ienesīguma indeksu, brīvās telpas koeficientu un uzsākto celtniecību nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāapsver šādi dalījumi:
  - īpašuma veids,
  - īpašuma atrašanās vieta.
- b) Attiecībā uz KNĪ ieguldījumu novērtēšanas korekciju plūsmām un krājumiem nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāapsver šādi dalījumi:
  - īpašuma veids,
  - īpašuma atrašanās vieta,
  - ieguldītāja veids,
  - ieguldītāja valstspiederība.
- c) Attiecībā uz KNĪ kreditēšanas plūsmām un krājumiem un katru KNĪ kreditēšanas (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esošiem KNĪ īpašumiem) dalījumu, proti, īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā, kreditēšana, īres mājokļu kreditēšana, ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļu) kreditēšana, attīstībā esošu KNĪ īpašumu kreditēšana un sociālo mājokļu kreditēšana, nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāapsver šādi papildu dalījumi:
  - īpašuma veids,
  - īpašuma atrašanās vieta,
  - aizdevēja veids,
  - aizdevēja valstspiederība.
- d) Attiecībā uz ienākumus nenesošu KNĪ kredītu plūsmām un krājumiem un katru ienākumus nenesošu KNĪ kredītu (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esošiem KNĪ īpašumiem) dalījumu, proti, īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā, kreditēšana, īres mājokļu kreditēšana, ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļu) kreditēšana, attīstībā esošu KNĪ īpašumu kreditēšana un sociālo mājokļu kreditēšana, nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāapsver šādi papildu dalījumi:
  - īpašuma veids,
  - īpašuma atrašanās vieta,
  - aizdevēja veids,
  - aizdevēja valstspiederība.

- e) Attiecībā uz KNĪ kreditēšanas uzkrājumu nedrošiem parādiem plūsmām un krājumiem un katru KNĪ kreditēšanas uzkrājumu nedrošiem parādiem (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esošiem KNĪ īpašumiem) dalījumu, proti, īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā, kreditēšana, īres mājokļu kreditēšana, ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļu) kreditēšana, attīstībā esošu KNĪ īpašumu kreditēšana un sociālo mājokļu kreditēšana, nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāapsver šādi papildu dalījumi:
- īpašuma veids,
  - īpašuma atrašanās vieta,
  - aizdevēja veids,
  - aizdevēja valstspiederība.

Dalījumi, kas minēti a)–e) punktā, uzskatāmi par tādiem, kas ieteikti kā obligāti. Nacionālās makrouzraudzības iestādes var pievienot papildu dalījumus, ko tās uzskata par vajadzīgiem finanšu stabilitātes nolūkā.”;

3) šādu ieteikumu pievieno 1. iedaļai:

“F ieteikums. Kopēja obligātā regulējuma noteikšana fiziskajam komerciālo nekustamo īpašumu tirgum

1. Komisijai (*Eurostat*) tiek ieteikts ierosināt Savienības tiesību aktus, ar ko nosaka kopēju obligāto regulējumu C ieteikuma 1. punkta a)–e) apakšpunktā minēto fiziskā KNĪ tirgus rādītāju izstrādei, apkopošanai un izplatīšanai datubāzē.
2. Komisijai (*Eurostat*) tiek arī ieteikts izstrādāt un veicināt statistikas standartus, avotus, metodes un procedūras, lai izveidotu C ieteikuma 1. punkta a)–e) apakšpunktā minēto fiziskā KNĪ tirgus rādītāju datubāzi, īpaši nodrošinot šī rādītāju kopuma kvalitāti un mazinot datu sniegšanas slogu.”;

4) šādi groza 2. iedaļas 1. punkta 1. apakšpunktu:

a) ar šādu punktu aizstāj 3) punktu:

““izīrēšanai iegādāts mājoklis vai īpašums” ir MNĪ, kas ir fiziskas personas tiešā īpašumā galvenokārt izīrēšanai īrniekiem;”;

b) ar šādu punktu aizstāj 4) punktu:

““komerciālais nekustamais īpašums” (KNĪ) ir tāds ienākumus nesošs nekustamais īpašums, kas jau pastāv vai tiek attīstīts, t. sk. īres mājokļi, vai tāds nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā, kurš nav klasificēts kā MNĪ, t. sk. sociālie mājokļi.

Ja īpašums tiek jaukti izmantots kā KNĪ un MNĪ, tas jāuzskata par dažādiem īpašumiem (pamatojoties, piem., uz platību, kas veltīta katram izmantošanas veidam) visos gadījumos, kuros iespējams veikt šādu dalījumu, pārējos gadījumos īpašumu var klasificēt saskaņā ar tā dominējošo izmantošanu;”;

c) ar šādu punktu aizstāj 5) punktu:

““komerciālā nekustamā īpašuma (KNĪ) kredīts” ir kredīts, kurš izsniegts uzņēmumam un kura mērķis ir ienākumus nesoša nekustamā īpašuma, kas jau pastāv vai tiek attīstīts (vai vairāku tādu īpašumu kopuma, kas definēti kā ienākumus nesoši nekustamie īpašumi), iegāde vai nekustamā īpašuma, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā (vai vairāku šādu īpašumu kopuma), iegāde, vai arī kurš nodrošināts ar komerciālo nekustamo īpašumu (vai komerciālo nekustamo īpašumu kopumu);”;

d) iekļauj šādu 16.a) punktu:

““attīstībā esošs ienākumus nesošs īpašums” ir jebkurš īpašums, kas ir celtniecības stadijā un kas paredzēts, lai pēc pabeigšanas sniegtu ienākumus tā īpašniekam īres veidā vai tā pārdošanas peļņas veidā, tomēr tas neietver ēku nojaukšanu vai būvlaukuma attīrīšanu iespējamiem projektiem nākotnē;”;

e) ar šādu punktu aizstāj 32) punktu:

““īpašnieka apdzīvots mājoklis vai īpašums” ir mājokļu nekustamais īpašums, kurš pieder privātai māsaimniecībai nolūkā nodrošināt pajumti tā īpašniekam;”;

f) svītro 34) punktu;

g) iekļauj šādu 36.a) punktu:

““īres mājokļi” ir visi nekustamie īpašumi, kas pieder juridiskām personām, lai galvenokārt izīrētu īrniekiem;”;

h) ar šādu punktu aizstāj 38) punktu:

““mājokļu nekustamais īpašums” (MNĪ) ir nekustamais īpašums, kas ir pieejams apdzīvošanai un jau pastāv vai tiek attīstīts, kuru ieguvusi, uzcēlusi vai renovējusi fiziska persona, t. sk. izīrēšanai iegādāts mājoklis. Ja īpašums tiek izmantots jaukti, tas ir jāuzskata par dažādiem īpašumiem (pamatojoties, piem., uz platību, kas veltīta katram izmantošanas veidam) visos gadījumos, kuros ir iespējams veikt šādu dalījumu, pārējos gadījumos īpašumu var klasificēt saskaņā ar tā dominējošo izmantošanu;”;

i) ar šādu punktu aizstāj 39) punktu:

““mājokļu nekustamā īpašuma (MNĪ) kredīts” ir kredīts fiziskai personai, kurš nodrošināts ar mājokļa nekustamo īpašumu, neatkarīgi no kredīta mērķa;”;

5) ar šādu tekstu aizstāj 2. iedaļas 3. punktu:

“3. Pārskatu sniegšanas termiņi

Adresātiem tiek lūgts ESRK un Padomei sniegt pārskatu par darbībām, ko tie veikuši, reaģējot uz šo ieteikumu, vai pienācīgi pamatot darbību neveikšanu, ievērojot šādus termiņus.

1. A ieteikums

- a) Līdz 2019. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei starpposma pārskatu par jau pieejamo informāciju, vai informāciju, par kuru sagaidāms, ka tā būs pieejama, A ieteikuma ieviešanai.
- b) Līdz 2020. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par A ieteikuma ieviešanu.

2. B ieteikums

- a) Līdz 2019. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei starpposma pārskatu par jau pieejamo informāciju, vai informāciju, par kuru sagaidāms, ka tā būs pieejama, B ieteikuma ieviešanai.
- b) Līdz 2020. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par B ieteikuma ieviešanu.

3. C ieteikums

- a) Līdz 2019. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei starpposma pārskatu par jau pieejamo informāciju, vai informāciju, par kuru sagaidāms, ka tā būs pieejama, C ieteikuma ieviešanai.
- b) Līdz 2021. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par C ieteikuma ieviešanu.
- c) Ja nacionālajām makrouzraudzības iestādēm nav attiecīgās informācijas saistībā ar C ieteikuma 1. punkta a)–e) apakšpunktā minētajiem rādītājiem, ne vēlāk kā līdz 2025. gada 31. decembrim šīm iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par C ieteikuma ieviešanu saistībā ar šiem rādītājiem.

4. D ieteikums

- a) Līdz 2019. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei starpposma pārskatu par jau pieejamo informāciju, vai informāciju, par kuru sagaidāms, ka tā būs pieejama, D ieteikuma ieviešanai.

- b) Līdz 2021. gada 31. decembrim nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par D ieteikuma ieviešanu.
- c) Ja nacionālajām makrouzraudzības iestādēm nav attiecīgās informācijas saistībā ar D ieteikuma 2. punkta a) apakšpunktā minētajiem rādītājiem, kā norādīts šī ieteikuma III pielikuma A veidnē, ne vēlāk kā līdz 2025. gada 31. decembrim šīm iestādēm tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par D ieteikuma ieviešanu saistībā ar šiem rādītājiem.

5. E ieteikums

- a) Līdz 2017. gada 31. decembrim EUI tiek lūgts publicēt veidni tam, kā publicēt to uzraudzībai pakļauto iestāžu riska datus katrā Savienības nacionālajā KNĪ tirgū.
- b) Līdz 2018. gada 30. jūnijam EUI tiek lūgts publicēt a) apakšpunktā minētos datus par 2017. gada 31. decembri.
- c) Sākot no 2019. gada 31. marta EUI tiek lūgts reizi gadā publicēt a) apakšpunktā minētos datus par iepriekšējā gada 31. decembri.

6. F ieteikums

- a) Līdz 2021. gada 31. decembrim Komisijai (*Eurostat*) tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei starpposma pārskatu, kurā veikts pirmais novērtējums par F ieteikuma ieviešanu.
- b) Līdz 2023. gada 31. decembrim Komisijai (*Eurostat*) tiek lūgts sniegt ESRK un ECB Padomei galīgo pārskatu par F ieteikuma ieviešanu.”;

- 6) ieteikuma I pielikumu aizstāj ar šī ieteikuma I pielikumu;
- 7) ieteikuma II pielikumu aizstāj ar šī ieteikuma II pielikumu;
- 8) ieteikuma III pielikumu aizstāj ar šī ieteikuma III pielikumu;
- 9) ieteikuma IV pielikumu aizstāj ar šī ieteikuma IV pielikumu;
- 10) ieteikuma V pielikumu aizstāj ar šī ieteikuma V pielikumu.

Frankfurtē pie Mainas, 2019. gada 21. martā

ESRK Valdes vārdā –
ESRK Sekretariāta vadītājs
Francesco MAZZAFERRO

I PIELIKUMS

Ieteikuma ESRK/2016/14 I pielikumu aizstāj ar šādu:

"I PIELIKUMS

IETEIKUMU IZPILDES KRITĒRIJI**1. A ieteikums**

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas A ieteikuma 1. un 2. punktu, ja tās:

- a) novērtē, vai MNĪ kredītu kreditēšanas standartu attiecīgie rādītāji tiek izskatīti vai īstenoti to jurisdikcijas MNĪ sektora riska uzraudzības regulējuma ietvaros;
- b) novērtē progresu, kas sasniegts, šādai uzraudzībai izmantojot A ieteikuma 1. punktā noteiktos rādītājus;
- c) novērtē to, ciktāl par attiecīgajiem rādītājiem jau pieejamā informācija vai informācija, par kuru sagaidāms, ka tā būs pieejama nākotnē, ir pietiekami reprezentatīva attiecībā uz pašreizējiem kreditēšanas standartiem to MNĪ kredītu tirgū;
- d) novērtē, vai izīrēšanai iegādātie mājokļi ir nozīmīgs riska avots iekšzemes nekustamā īpašuma sektorā, un vai tie ir ievērojama daļa no kopējās MNĪ kreditēšanas krājumiem un plūsmām;
- e) gadījumos, kuros uzskata, ka izīrēšanai iegādātie mājokļi ir nozīmīgs riska avots iekšzemes nekustamā īpašuma sektorā, vai tie ir ievērojama daļa no kopējās MNĪ kreditēšanas krājumiem un plūsmām, novērtē progresu, kas sasniegts, riska uzraudzībai izmantojot A ieteikuma 2. punktā noteiktos rādītājus.

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas A ieteikuma 3. un 4. punktu, ja tās:

- a) nodrošina IV pielikumā noteikto metožu ieviešanu A ieteikuma 1. un 2. punktā minēto rādītāju aprēķināšanai;
- b) gadījumos, kuros attiecīgo rādītāju aprēķināšanai papildus IV pielikumā noteiktajai metodei izmanto citu metodi, paziņo metodes tehniskos raksturlielumus un tās efektivitāti to risku uzraudzībā, kas rodas MNĪ sektorā;
- c) nodrošina, ka A ieteikuma 1. un 2. punktā minētie attiecīgie rādītāji tiek izmantoti risku uzraudzībai MNĪ sektorā vismaz reizi gadā.

2. B ieteikums

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas B ieteikuma 1. un 2. punktu, ja tās:

- a) novērtē progresu, kas sasniegts, uzraugot attiecīgo rādītāju viendimensijas izkārtojumu un izvēlētos kopīgos izkārtojumus, kā norādīts II pielikuma A veidnē;
- b) novērtē progresu, kas sasniegts, izmantojot B ieteikuma 2. punktā un II pielikuma A veidnē noteikto informāciju kā norādi attiecīgo risku uzraudzībai.

Gadījumos, kuros uzskata, ka izīrēšanai iegādātie mājokļi ir nozīmīgs riska avots iekšzemes nekustamā īpašuma sektorā, vai tie ir ievērojama daļa no kopējās MNĪ kreditēšanas krājumiem un plūsmām, novērtē progresu, tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas B ieteikuma 3. punktu, ja tās:

- a) novērtē progresu, kas sasniegts attiecīgo rādītāju atsevišķā uzraudzībā attiecībā uz izīrēšanai iegādātiem mājokļiem un īpašnieku apdzīvotiem īpašumiem;
- b) novērtē progresu, kas sasniegts attiecīgo datu uzraudzībā, kuri iedalīti saskaņā ar II pielikuma A un B veidnē noteiktajām dimensijām.

3. C ieteikums

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas C ieteikuma 1. un 2. punktu, ja tās:

- a) novērtē, vai iekšzemes KNĪ risku attiecīgie rādītāji tiek izskatīti vai īstenoti to jurisdikcijas KNĪ sektora riska uzraudzības regulējumā;
- b) nodrošina, ka riska uzraudzības regulējumā tiek iekļauti fiziskā KNĪ tirgus rādītāji, finanšu sistēmas kredītrisku rādītāji un kredītēšanas standartu rādītāji;
- c) novērtē, vai ieguldījumi ir nozīmīgs iekšzemes KNĪ sektora finansējuma avots;
- d) gadījumos, kuros ieguldījumus uzskata par nozīmīgu iekšzemes KNĪ sektora finansējuma avotu, novērtē progresu, kas sasniegts C ieteikuma 2. punktā noteikto riska uzraudzības papildu rādītāju izmantošanā;
- e) novērtē progresu, kas sasniegts vismaz C ieteikuma 1. punktā un – attiecīgos gadījumos – 2. punktā noteikto rādītāju izmantošanā;
- f) novērtē vai informācija par šiem rādītājiem (jau pieejama, vai sagaidāms, ka būs pieejama) ir pietiekami reprezentatīva attiecībā uz iekšzemes KNĪ tirgu.

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas C ieteikuma 3. un 4. punktu, ja tās:

- a) nodrošina V pielikumā un – attiecībā uz KNĪ – IV pielikumā noteikto metožu ieviešanu C ieteikuma 1. un 2. punktā minēto rādītāju aprēķināšanai;
- b) gadījumos, kuros attiecīgo rādītāju aprēķināšanai papildus IV un V pielikumā noteiktajai metodei izmanto citu metodi, paziņo metodes tehniskos raksturlielumus un tās efektivitāti to risku uzraudzībā, kas rodas KNĪ sektorā;
- c) nodrošina, ka C ieteikuma 1. punktā minētie rādītāji tiek izmantoti notikumu attīstības uzraudzībai KNĪ sektorā vismaz reizi ceturksnī attiecībā uz fiziskā tirgus rādītājiem, kredītēšanas plūsmām (t. sk. ienākumus nenesošo kredītu un uzkrājumu nedrošiem parādiem plūsmām) un attiecīgajiem kredītēšanas standartiem, kā arī vismaz reizi gadā attiecībā uz kredītu krājumiem (t. sk. ienākumus nenesošo kredītu un uzkrājumu nedrošiem parādiem krājumiem) un attiecīgajiem kredītēšanas standartiem;
- d) gadījumos, kuros ieguldījumus uzskata par nozīmīgu iekšzemes KNĪ sektora finansējuma avotu, nodrošina, ka C ieteikuma 2. punktā minētie rādītāji tiek izmantoti notikumu attīstības uzraudzībai KNĪ sektorā vismaz reizi ceturksnī attiecībā uz ieguldījumu plūsmām (t. sk. ieguldījumu novērtēšanas korekcijām) un vismaz reizi gadā attiecībā uz ieguldījumu krājumiem (t. sk. ieguldījumu novērtēšanas korekcijām).

4. D ieteikums

Tiks uzskatīts, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes ir izpildījušas D ieteikumu, ja tās:

- a) novērtē progresu, kas sasniegts, uzraugot attiecīgos rādītājus, kā minēts III pielikuma A, B un C veidnē;
- b) novērtē progresu, kas sasniegts, izmantojot D ieteikuma 2. punktā un III pielikuma A, B un C veidnē noteikto informāciju kā norādi attiecīgo risku uzraudzībai;
- c) gadījumos, kuros ieguldījumus uzskata par nozīmīgu iekšzemes KNĪ sektora finansējuma avotu, novērtē progresu, kas sasniegts, izmantojot D ieteikuma 3. punktā un III pielikuma B veidnē noteikto informāciju kā norādi attiecīgo risku uzraudzībai;
- d) gadījumos, kuros notikumu attīstības uzraudzībai KNĪ sektorā izmanto papildu rādītājus, paziņo risku uzraudzībai izmantoto papildu informāciju.

5. E ieteikums

Tiks uzskatīts, ka EUI ir izpildījušas E ieteikumu, ja tās:

- a) definē veidni tam, kā publicē to uzraudzībai pakļauto iestāžu riska datus katrā Savienības nacionālajā KNĪ tirgū;
- b) vismaz reizi gadā katrā Savienības nacionālajā KNĪ tirgū publicē to uzraudzībai pakļauto iestāžu apkopotos riska datus, kas savākti saskaņā ar spēkā esošajām pārskatu sniegšanas prasībām.

6. F ieteikums

Tiks uzskatīts, ka Komisija (*Eurostat*) ir izpildījusi F ieteikumu, ja tā:

- a) ievērojot fiziskā KNĪ tirgus attiecīgo rādītāju, kurus pašlaik lieto dalībvalstīs, definīciju un iedalījumu piemērotību, tā ierosina Savienības tiesību aktus, ar ko nosaka kopēju obligāto regulējumu attiecīgo rādītāju izstrādei, apkopšanai un izplatīšanai datubāzē, lai saskaņotu šādus rādītājus;
- b) lai novērstu nepamatotu sloga palielināšanos datu sniedzējām iestādēm, tā nodrošina, ka rādītāji un definīcijas ar ierosinātajiem tiesību aktiem tiek tuvināti tiem rādītājiem un definīcijām, kurus izmanto monetārās un finanšu stabilitātes nolūkā;
- c) tā nodrošina fiziskā KNĪ tirgus attiecīgo rādītāju kvalitāti, izstrādājot statistikas standartus, avotus, metodes un procedūras, lai izveidotu attiecīgo rādītāju datubāzi;
- d) tā nodrošina, ka attiecīgo fiziskā KNĪ tirgus rādītāju datubāzes vajadzībām izstrādāto statistikas standartu, avotu, metožu un procedūru ieviešana neizraisa nepamatotu sloga palielināšanos datu sniedzējām iestādēm;
- e) tā veicina fiziskā KNĪ tirgus rādītāju datubāzes vajadzībām izstrādāto statistikas standartu, avotu, metožu un procedūru ieviešanu.”

Ieteikuma ESRK/2016/14 II pielikumu aizstāj ar šādu:

MĀJOKĻU NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA SEKTORA RĀDĪTĀJU INDIKATĪVĀS VEIDNES

1. A veidne: MNĪ kredītu rādītāji un saistītie daļījumi

Mājokļu nekustamā īpašuma veidnes

PLŪSMAS = jaunie MNĪ kredīti pārskata periodā, kurus par tādiem uzskata aizdevējs. Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm, kuras spēj nošķirt patiešām jaunus MNĪ kredītus no pārstrukturētiem kredītiem, sniegta iespēja pārstrukturētus kredītus norādīt atsevišķā daļījumā.
 KRĀJUMI = Dati par MNĪ kredītu krājumiem pārskata datumā (piem., gada beigās).
 ncu = summa nacionālajā valūtā
 # = līgumu skaits
 g. = gadi
 vid. = attiecīgā rādītāja vidējais
 t. sk. = tajā skaitā

VIENDIMENSIJAS IZKĀRTOJUMS

MNĪ kredītu portfeļa pārskats	PLŪSMAS	Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)	PLŪSMAS
Izsniegtie kredīti	ncu, #	VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS	vid. (%)
t. sk. iegādes izīrēšanai	ncu, #	t. sk. iegādes izīrēšanai	vid. (%)
t. sk. īpašnieku apdzīvoti	ncu, #	t. sk. īpašnieku apdzīvoti	vid. (%)
t. sk. pirmā mājokļa pircēji	ncu, #	t. sk. pirmā mājokļa pircēji	vid. (%)
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā	ncu, #	t. sk. kredīti ārvalstu valūtā	vid. (%)
t. sk. pilnībā amortizēti	ncu, #	t. sk. pilnībā amortizēti	vid. (%)
t. sk. daļēji amortizēti	ncu, #	t. sk. daļēji amortizēti	vid. (%)
t. sk. neamortizēti (*)	ncu, #	t. sk. neamortizēti (*)	vid. (%)

MNĪ kredītu portfeļa pārskats
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods ≤ 1g.
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 1g.; 5g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 5g.; 10g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods > 10g.
t. sk. pārstrukturēti (pēc izvēles)

PLŪSMAS
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (LTV-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
t. sk. iegādes izīrēšanai
t. sk. īpašnieku apdzīvoti
t. sk. pirmā mājokļa pircēji
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā
t. sk. pilnībā amortizēti
t. sk. daļēji amortizēti

PLŪSMAS
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)

Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods ≤ 1g.
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 1g.; 5g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 5g.; 10g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods > 10g.
IZKĀRTOJUMS
≤10 %
]10 % ; 20 %]
]20 % ; 30 %]
]30 % ; 40 %]
]40 % ; 50 %]
]50 % ; 60 %]
> 60 %
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (LTV-O)
t. sk. neamortizēti (*)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
IZKĀRTOJUMS
≤ 50 %
]50 % ; 60 %]
]60 % ; 70 %]
]70 % ; 80 %]
]80 % ; 90 %]
]90 % ; 100 %]
]100 % ; 110 %]
> 110 %
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (%)
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 50 %
]50 % ; 60 %]

KRĀJUMI
vid. (%)
ncu, #
ncu, #

Parāda apkalpošanas/jenākumu sākotnējā attiecība (DSTI-O) (IZVĒLES)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 10 %
]10 % ; 20 %]
]20 % ; 30 %]
]30 % ; 40 %]
]40 % ; 50 %]
]50 % ; 60 %]
> 60 %
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/jenākumu sākotnējā attiecība (LTI-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 3
]3 ; 3,5]

PLŪSMAS
vid.
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)
]60 % ; 70 %]
]70 % ; 80 %]
]80 % ; 90 %]
]90 % ; 100 %]
]100 % ; 110 %]
> 110 %
Nav pieejams

KRĀJUMI
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/ienākumu sākotnējā attiecība (LTI-O)
]3,5 ; 4]
]4 ; 4,5]
]4,5 ; 5]
]5 ; 5,5]
]5,5 ; 6]
> 6
Nav pieejams

PLŪSMAS
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Sākotnējais termiņš
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 5g.
]5g. ; 10g.]
]10g. ; 15g.]
]15g. ; 20g.]
]20g. ; 25g.]
]25g. ; 30g.]
]30g. ; 35g.]
> 35g.
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (gadi)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Parāda/ienākumu sākotnējā attiecība (DTI-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 3
]3 ; 3,5]
]3,5 ; 4]
]4 ; 4,5]
]4,5 ; 5]
]5 ; 5,5]
]5,5 ; 6]
]6,5 ; 7]
> 7
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid.
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

KOPĒJAIS IZKĀRTOJUMS

PLŪSMAS
LTV-O ≤ 80 %
Sākotnējais termiņš
≤ 20g.
]20g. ; 25g.]
> 25g.
LTV-O]80 %-90 %]
Sākotnējais termiņš
≤ 20g.
]20g. ; 25g.]
> 25g.
LTV-O]90 %-110 %]
Sākotnējais termiņš
≤ 20g.
]20g. ; 25g.]
> 25g.

Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)		
≤30 %	]30 % ; 50 %]	>50 %
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #

PLŪSMAS
Sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods
t. sk. ≤ 1g.
t. sk.] 1g.; 5g.]
t. sk.] 5g.; 10g.]
t. sk. > 10g.

Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)		
≤30 %	]30 % ; 50 %]	>50 %
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #

PLŪSMAS
Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (LTV-O)
LTV-O ≤ 80 %
LTV-O]80 % ; 90 %]
LTV-O]90 % ; 110 %]
LTV-O >110 %

Parāda/ienākumu sākotnējā attiecība (DTI-O)		
≤ 4	]4 ; 6]	> 6
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #
ncu, #	ncu, #	ncu, #

PLŪSMAS	Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)		
LTV-O >110 %			
Sākotnējais termiņš			
≤ 20g.	ncu, #	ncu, #	ncu, #
]20g. ; 25g.]	ncu, #	ncu, #	ncu, #
> 25g.	ncu, #	ncu, #	ncu, #

(*) Neamortizētus kredītus, attiecībā uz kuriem pastāv dzēšanas mehānismi, attiecīgos gadījumos būtu jānorāda atsevišķi.

(**) MNĪ kredītu, kuri izsniegti jebkuras dalībvalsts iekšzemes finanšu sistēmā, nodrošinājums var būt MNĪ īpašumi, kas atrodas ārvalstu teritorijās. Iekļaujot katru šādu ārvalsts teritoriju, kuru uzskata par svarīgu finanšu stabilitātes nolūkā, jāpievieno jauna rinda.

2. B veidne: izīrēšanai iegādāto mājokļu un īpašnieka apdzīvoto īpašumu MNĪ kredītu rādītāji un saistītie dalījumi

Papildu veidnes valstīm, kurās ir ievērojams iegādes izīrēšanai risks vai tirgus

PLŪSMAS = jaunie MNĪ kredīti pārskata periodā, kurus par tādiem uzskata aizdevējs. Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm, kuras spēj nošķirt patiešām jaunus MNĪ kredītus no pārstrukturētiem kredītiem, sniegta iespēja pārstrukturētus kredītus norādīt atsevišķā dalījumā.
 KRĀJUMI = Dati par MNĪ kredītu krājumiem pārskata datumā (piem., gada beigās).
 ncu = summa nacionālajā valūtā
 # = līgumu skaits
 g. = gadi
 vid. = attiecīgā rādītāja vidējais
 t. sk. = tajā skaitā

IEGĀDES IZĪRĒŠANAI KREDĪTI

Iegādes izīrēšanai kredītu pārskats	PLŪSMAS	Procentu seguma sākotnējā attiecība (ICR-O)	PLŪSMAS
Izsniegtie kredīti	ncu, #	VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS	vid.
t. sk. pirmā mājokļa pircēji	ncu, #	IZKĀRTOJUMS	
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā	ncu, #	≤ 100 %	ncu, #
t. sk. pilnībā amortizēti	ncu, #	] 100 % ; 125 %]	ncu, #

Īegādes izīrēšanai kredītu pārskats
t. sk. daļēji amortizēti
t. sk. neamortizēti (*)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods ≤ 1g.
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 1g.; 5g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 5g.; 10g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods > 10g.

PLŪSMAS
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (LTV-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 50 %
]50 % ; 60 %]
]60 % ; 70 %]
]70 % ; 80 %]
]80 % ; 90 %]
]90 % ; 100 %]
]100 % ; 110 %]
> 110 %
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Procentu seguma sākotnējā attiecība (ICR-O)
] 125 % ; 150 %]
] 150 % ; 175 %]
] 175 % ; 200 %]
> 200 %

PLŪSMAS
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/īres maksājumu sākotnējā attiecība (LTR-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 5
] 5 ; 10]
] 10 ; 15]
] 15 ; 20]
> 20

PLŪSMAS
vid.
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

ĪPAŠNIEKA APDZĪVOTU ĪPAŠUMU KREDĪTI

īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītu pārskats
Izsniegtie kredīti
t. sk. pirmā mājokļa pircēji
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā
t. sk. pilnībā amortizēti
t. sk. daļēji amortizēti
t. sk. neamortizēti (*)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods ≤ 1g.
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 1g.; 5g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 5g.; 10g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods > 10g.

PLŪSMAS
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
t. sk. pirmā mājokļa pircēji

PLŪSMAS
vid. (%)
vid. (%)

Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
t. sk. pirmā mājokļa pircēji
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā
t. sk. pilnībā amortizēti
t. sk. daļēji amortizēti
t. sk. neamortizēti (*)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods ≤ 1g.
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 1g.; 5g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods] 5g.; 10g.]
t. sk. sākotnējās procentu likmes fiksācijas periods > 10g.
IZKĀRTOJUMS
≤ 10 %
] 10 % ; 20 %]
] 20 % ; 30 %]

PLŪSMAS
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)	PLŪSMAS
t. sk. kredīti ārvalstu valūtā	vid. (%)
t. sk. pilnībā amortizēti	vid. (%)
t. sk. daļēji amortizēti	vid. (%)
t. sk. neamortizēti (*)	vid. (%)
t. sk. īpašumi atsevišķās teritorijās (**)	ncu, #
IZKĀRTOJUMS	
≤ 50 %	ncu, #
]50 % ; 60 %]	ncu, #
]60 % ; 70 %]	ncu, #
]70 % ; 80 %]	ncu, #
]80 % ; 90 %]	ncu, #
]90 % ; 100 %]	ncu, #
]100 % ; 110 %]	ncu, #
> 110 %	ncu, #
Nav pieejams	ncu, #

Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (LSTI-O)	PLŪSMAS
]30 % ; 40 %]	ncu, #
]40 % ; 50 %]	ncu, #
]50 % ; 60 %]	ncu, #
> 60 %	ncu, #
Nav pieejams	ncu, #

Kredīta/ienākumu sākotnējā attiecība (LTI-O)	PLŪSMAS
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS	vid.
IZKĀRTOJUMS	
≤ 3	ncu, #
]3 ; 3,5]	ncu, #
]3,5 ; 4]	ncu, #
]4 ; 4,5]	ncu, #
]4,5 ; 5]	ncu, #
]5 ; 5,5]	ncu, #
]5,5 ; 6]	ncu, #
> 6	ncu, #
Nav pieejams	ncu, #

Kredīta/ienākumu sākotnējā attiecība (LTI-O)	PLŪSMAS
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS	vid.
IZKĀRTOJUMS	
≤ 3	ncu, #
]3 ; 3,5]	ncu, #
]3,5 ; 4]	ncu, #
]4 ; 4,5]	ncu, #
]4,5 ; 5]	ncu, #
]5 ; 5,5]	ncu, #
]5,5 ; 6]	ncu, #
> 6	ncu, #
Nav pieejams	ncu, #

Kredīta/ienākumu sākotnējā attiecība (LTI-O)	PLŪSMAS
≤ 3	ncu, #
]3 ; 3,5]	ncu, #
]3,5 ; 4]	ncu, #
]4 ; 4,5]	ncu, #
]4,5 ; 5]	ncu, #
]5 ; 5,5]	ncu, #
]5,5 ; 6]	ncu, #
> 6	ncu, #
Nav pieejams	ncu, #

Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 50 %
]50 % ; 60 %]
]60 % ; 70 %]
]70 % ; 80 %]
]80 % ; 90 %]
]90 % ; 100 %]
]100 % ; 110 %]
> 110 %
Nav pieejams

KRĀJUMI
vid. (%)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

Sākotnējie termiņi gados
VIDĒJAIS SVĒRTAIS LIELUMS
IZKĀRTOJUMS
≤ 5g.
]5g. ; 10g.]
]10g. ; 15g.]
]15g. ; 20g.]
]20g. ; 25g.]
]25g. ; 30g.]
]30g. ; 35g.]
> 35g.
Nav pieejams

PLŪSMAS
vid. (gados)
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #
ncu, #

(*) Neamortizētus kredītus, attiecībā uz kuriem pastāv dzēšanas mehānismi, attiecīgos gadījumos būtu jānorāda atsevišķi.

(**) MNĪ kredītu, kuri izsniegti jebkuras dalībvalsts iekšzemes finanšu sistēmā, nodrošinājums var būt MNĪ īpašumi, kas atrodas ārvalstu teritorijās. Iekļaujot katru šādu ārvalsts teritoriju, kuru uzskata par svarīgu finanšu stabilitātes nolūkā, jāpievieno jauna rinda.”.

Ieteikuma ESRK/2016/14 III pielikumu aizstāj ar šādu:

KOMERCIĀLĀ NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA SEKTORA RĀDĪTĀJU INDIKATĪVĀS VEIDNES

1. A veidne: fiziskā tirgus rādītāji

Fiziskā tirgus rādītāji

	Rādītājs	Dalījums		
		Biežums	Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾
Fiziskais tirgus	KNĪ cenu indekss	Katru ceturksni	I	I
	Īres indekss	Katru ceturksni	I	I
	Īres ienesīguma indekss	Katru ceturksni	I	I
	Brīvās telpas koeficients	Katru ceturksni	A	A
	Uzsāktā celtniecība	Katru ceturksni	#	#

⁽¹⁾ Īpašuma veids, kas iedalīts kā biroju, mazumtirdzniecības, ražošanas, mājokļu un citi (viss iekšzemes tirgus).⁽²⁾ Īpašuma atrašanās vieta, kas iedalīta kā iekšzemes prestižā un iekšzemes neprestižā.

I = Indekss

A = Attiecība

= Kvadrātmetri

2. B veidne: finanšu sistēmas risku rādītāji

Riska darījumu rādītāji

	Rādītājs	Dalījums						Kopā
		Biežums	Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾	Ieguldītāja veids ⁽³⁾ ⁽⁸⁾	Aizdevēja veids ⁽⁴⁾	Ieguldītāja ⁽⁵⁾ / aizdevēja valstspiederība ⁽⁷⁾	
Plūsmas ⁽⁶⁾	Ieguldījumi KNĪ ⁽⁸⁾	Katru ceturksni	nc	nc	nc		nc	nc
	— t. sk. tiešie KNĪ turējumi	Katru ceturksni	nc	nc	nc		nc	nc

	Rādītājs	Daļjums					Kopā	
		Biezums	Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾	Ieguldītāja veids ⁽³⁾ ⁽⁸⁾	Aizdevēja veids ⁽⁴⁾		Ieguldītāja ⁽⁸⁾ / aizdevēja valstspiederība ⁽⁵⁾
	— t. sk. netiešie KNĪ turējumi	Katru ceturksni			nc		nc	nc
	KNĪ ieguldījumu novērtēšanas korekcijas	Katru ceturksni	nc	nc	nc		nc	nc
	KNĪ kredīšana (t.sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	Ienākumus nenesoši KNĪ kredīti (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši īpašumi)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc

	Rādītājs	Daļījums					Kopā	
		Biezums	Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾	Ieguldītāja veids ⁽³⁾ ⁽⁸⁾	Aizdevēja veids ⁽⁴⁾		Ieguldītāja ⁽⁸⁾ / aizdevēja valstspiederība ⁽⁵⁾
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	KNĪ kredītešanas uzkrājumi nedrošiem parādiem (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši īpašumi)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni	nc	nc		nc	nc	nc

	Rādītājs	Biezums	Daļjums					Kopā
			Īpašuma veids (1)	Īpašuma atrašanās vieta (2)	Ieguldītāja veids (3) (8)	Aizdevēja veids (4)	Ieguldītāja (8) / aizdevēja valstspiederība (5)	
Krājumi (7)	Ieguldījumi KNĪ (8)	Katru gadu	nc	nc	nc		nc	nc
	— t. sk. tiešie KNĪ turējumi	Katru gadu	nc	nc	nc		nc	nc
	— t. sk. netiešie KNĪ turējumi	Katru gadu			nc		nc	nc
	KNĪ ieguldījumu novērtēšanas korekcijas	Katru gadu	nc	nc	nc		nc	nc
	KNĪ kreditēšana (t. sk. attīstībā vai celtniecības stadijā esoši KNĪ īpašumi)	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. ienākumus nenesošie KNĪ kredīti	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc

	Rādītājs	Biezums	Daļjums					Kopā
			Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾	Ieguldītāja veids ⁽³⁾ ⁽⁸⁾	Aizdevēja veids ⁽⁴⁾	Ieguldītāja ⁽⁸⁾ / aizdevēja valstspiederība ⁽⁵⁾	
	KNĪ kredīšanas uzkrājumi nedrošiem parādiem	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. ienākumus nenesošie KNĪ kredīti	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	Attīstībā esoša KNĪ īpašuma kredīšana (daļa no KNĪ kredīšanas)	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc
	— t. sk. ienākumus nenesošie kredīti	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc

	Rādītājs	Dalījums					Kopā	
		Biežums	Īpašuma veids ⁽¹⁾	Īpašuma atrašanās vieta ⁽²⁾	Ieguldītāja veids ⁽³⁾ ⁽⁸⁾	Aizdevēja veids ⁽⁴⁾		Ieguldītāja ⁽⁸⁾ / aizdevēja valstspiederība ⁽⁵⁾
	Attīstībā esoša KNĪ īpašuma kreditēšanas uzkrājumi nedrošiem parādiem	Katru gadu	nc	nc		nc	nc	nc

⁽¹⁾ Īpašuma veids, kas iedalīts kā biroju, mazumtirdzniecības, ražošanas, mājokļu un citi, ja tas vajadzīgs rādītājam.

⁽²⁾ Īpašuma atrašanās vieta, kas iedalīta kā iekšzemes prestižā, iekšzemes neprestižā un ārvalstu.

⁽³⁾ Ieguldītāja veids, kas iedalīts kā bankas, apdrošināšanas sabiedrības, pensiju fondi, ieguldījumu fondi, nekustamo īpašumu sabiedrības un citi.

⁽⁴⁾ Aizdevēja veids, kas iedalīts kā bankas, apdrošināšanas sabiedrības, pensiju fondi, ieguldījumu fondi, nekustamo īpašumu sabiedrības un citi.

⁽⁵⁾ Valstspiederība, kas iedalīta kā iekšzeme, Eiropas Ekonomikas zona un pārējā pasaule.

⁽⁶⁾ Ieguldījumu, kreditēšanas un ienākumus nenesošu kredītu plūsmas norāda, ievērojot bruto principu (iekļauj tikai jaunus kredītus/ieguldījumus, neņemot vērā atmaksas kontā vai esošo summu samazinājumus). Ieguldījumu novērtēšanas korekcijas un uzkrājumu nedrošiem parādiem plūsmas norāda, ievērojot neto principu.

⁽⁷⁾ KNĪ ieguldījumu, KNĪ ieguldījumu novērtēšanas korekcijas, KNĪ (ienākumus nenesošu) kredītu un KNĪ kreditēšanas uzkrājumu nedrošiem parādiem krājumu dati pārskata dienā.

⁽⁸⁾ Tikai to ieguldījumu gadījumā, kuri ir KNĪ finansējuma nozīmīga daļa.

nc = summa nacionālajā valūtā

3. C veidne: kreditēšanas standartu rādītāji

Kreditēšanas standartu rādītāji ⁽¹⁾

	Rādītājs	Biežums	Attiecību vidējais svērtais lielums
Plūsmas ⁽²⁾	Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (LTV-O)	Katru ceturksni	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru ceturksni	A
	— kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru ceturksni	A
	— kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru ceturksni	A
	— kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru ceturksni	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni	A

	Rādītājs	Biežums	Attiecību vidējais svērtais lielums
	Procentu seguma sākotnējā attiecība (<i>ICR-O</i>) — kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā — kredīti, lai iegādātos īres mājokļus — kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus) — kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu — kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni	A A A A A A
	Parāda apkalpošanas seguma sākotnējā attiecība (<i>DSCR-O</i>) — kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā — kredīti, lai iegādātos īres mājokļus — kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus) — kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu — kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni Katru ceturksni	A A A A A A

	Rādītājs	Biežums	Attiecību vidējais svērtais lielums
Krājumi ⁽³⁾	Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (LTV-C)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru gadu	A
	Procentu seguma pašreizējā attiecība (ICR-C)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru gadu	A

	Rādītājs	Biežums	Attiecību vidējais svērtais lielums
	Parāda apkalpošanas seguma pašreizējā attiecība (<i>DSCR-C</i>)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īres mājokļus	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos ienākumus nesošu nekustamo īpašumu (izņemot īres mājokļus)	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos attīstībā esošu KNĪ īpašumu	Katru gadu	A
	— kredīti, lai iegādātos īpašumu, ko izmanto sociālajiem mājokļiem	Katru gadu	A

(¹) Izņemot attīstībā esošu īpašumu, kuru var monitorēt, izmantojot kredīta/izmaksu (*LTC*) attiecību.

(²) Plūsmu dati par jauniem KNĪ kredītiem pārskata periodā

(³) Krājumu dati par KNĪ kredītu krājumiem pārskata datumā.

A = Attiecība”;

IV PIELIKUMS

Ieteikuma ESRK/2016/14 IV pielikumu aizstāj ar šādu:

“IV PIELIKUMS

RĀDĪTĀJU MĒRĪŠANAS UN APRĒĶINĀŠANAS METOŽU NORĀDĪJUMI

Šis pielikums sniedz augsta līmeņa norādījumus par metodēm to rādītāju aprēķināšanai, kas izmantoti II pielikuma veidnēs un attiecīgos gadījumos III pielikumā. Tā nolūks nav sniegt sīku izstrādātus tehniskus norādījumus veidņu aizpildīšanai, aptverot visus iespējamos gadījumus. Turklāt norādījumi jāuzskata par tādiem, kas aptver mērķa definīcijas un mērķa metodes, un dažos gadījumos var tikt attaisnotas novirzes, lai ņemtu vērā tirgus īpatnības vai tirgus segmentus.

1. Kredīta/nodrošinājuma vērtības sākotnējā attiecība (*loan-to-value ratio at origination; LTV-O*)

1. LTV-O definē šādi:

$$LTV-O = \frac{L}{V}$$

2. Aprēķina vajadzībām “L”:

- a) ietver visus kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī (neatkarīgi no kredīta mērķa), pēc kredītu apkopošanas “pēc aizņēmēja” un “pēc nodrošinājuma”;
- b) to mēra, pamatojoties uz izsniegtajām summām, un tādēļ neietver kredītlīniju neizmantotās summas. Joprojām celtniecībā esoša īpašuma gadījumā “L” ir visu kredīta daļu summa, kas izsniegta līdz pārskata dienai, un LTV-O aprēķina jebkuras jaunas kredīta daļas izsniegšanas dienā⁽¹⁾. Ja iepriekš minētā aprēķināšanas metode nav pieejama vai neatbilst parastajai tirgus praksei, LTV-O alternatīvi var aprēķināt, balstoties uz piešķirto kredītu kopējo summu un sagaidāmo vērtību pēc celtniecībā esošā MNĪ pabeigšanas;
- c) neiekļauj kredītus, kurus nenodrošina ar īpašumu, ja vien pārskatu sniedzošais kredīta sniedzējs neuzskata nenodrošinātus kredītus par mājokļa kredīta finansēšanas darījuma daļu, apvienojot nodrošinātus un nenodrošinātus kredītus. Šādā gadījumā nenodrošinātus kredītus arī iekļauj “L”;
- d) neveic korekciju, lai ņemtu vērā citus kredītriska mazināšanas pasākumus;
- e) neietver komisijas maksas un maksājumus saistībā ar MNĪ kredītu;
- f) neietver kredīta subsīdijas.

3. Aprēķina vajadzībām “V”:

- a) aprēķina, pamatojoties īpašuma sākotnējo vērtību, kuru aprēķina kā zemāko no šādām vērtībām:
  - 1) darījuma vērtība, piem., reģistrēta notariālajā aktā; un
  - 2) vērtība, kuru noteicis neatkarīgs ārējais vai iekšējais novērtētājs.
 Ja pieejama tikai viena vērtība, izmantoto šo vērtību;

⁽¹⁾ Ja īpašums ir celtniecības stadijā, LTV-O laikā n var aprēķināt kā:

$$LTV-O_n = \frac{\sum_{i=1}^n L_i}{V_0 + \sum_{i=1}^n \Delta V_{i,i-1}}$$

Kur $i = 1, \dots, n$ nozīmē kredīta daļas, kas izsniegta līdz laikam n , V_0 ir nekustamā īpašuma nodrošinājuma (piem., zemes) sākotnējā vērtība, un $\Delta V_{i,i-1}$ ir izmaiņas īpašuma vērtībā, kas notikušas laikā no pēdējās kredīta daļas izsniegšanas līdz laikam n .

- b) ņem vērā plānoto renovācijas vai celtniecības darbu vērtību;
- c) joprojām celtniecībā stadijā esoša īpašuma gadījumā "V" ir īpašuma kopējā vērtība līdz pārskata sniegšanas dienai (ņemot vērā vērtības pieaugumu celtniecības darbu progresa dēļ). "V" tiek novērtēts pēc katras jaunas kredīta daļas izsniegšanas, ļaujot aprēķināt atjaunināto LTV-O;
- d) neveic korekciju, lai ņemtu vērā citus kredītriska mazināšanas pasākumus;
- e) neietver komisijas maksas un maksājumus saistībā ar MNĪ kredītu;
- f) neaprēķina kā "ilgtermiņa vērtību". Lai gan ilgtermiņa vērtības izmantošanu varētu attaisnot "V" procikliskums, LTV-O mērķis ir konstatēt kredīta standartus izsniegšanas brīdī. Tāpēc, ja MNĪ kredīta piešķiršanas un LTV-O reģistrācijas brīdī "V" nepārstāvēja aktīva sākotnējo vērtību, kā uzrādīts aizdevēja uzskaitē, tas nevarēs adekvāti aptvert aizdevēja faktisko kredītu politiku attiecībā uz LTV-O.
4. Ja nacionālās makrouzraudzības iestādes uzskata, ka tas nepieciešams attiecīgo tirgu īpatnību dēļ, papildus LTV-O aprēķinam saskaņā ar 2. un 3. punktā aprakstīto metodi tās var arī aprēķināt LTV-O šādi – atņemt visu kopējo neatmaksāto MNĪ kredītu summu, kura ir sadalīta vai nav sadalīta un kuru nodrošina kredīts ar īpašuma "vecāku apķīlājumu" palīdzību, no 3. punkta "V" definīcijas, nevis ietvert šos kredītus 2. punktā aprakstītajā "L" aprēķinā.
5. Ja izīrēšanai iegādātu un īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredīta tirgi tiek uzraudzīti atsevišķi, piemēro LTV-O definīciju, ievērojot šādus izņēmumus:
- a) attiecībā uz iegādes izīrēšanai kredītiem:
- "L" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar iegādi izīrēšanai,
  - "V" ietver tikai izīrēšanai iegādātā īpašuma sākotnējo vērtību;
- b) attiecībā uz īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītiem:
- "L" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar īpašnieka apdzīvotu īpašumu,
  - "V" ietver tikai īpašnieka apdzīvotu īpašumu sākotnējo vērtību.
6. Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm jāpievērš uzmanība apstāklim, ka LTV koeficienti ir procikliski, un tādēļ jebkurā riska uzraudzības regulējumā šādi koeficienti rūpīgi jāizvērtē. Tās varētu izvērtēt arī papildu rādītāju izmantošanu, piem., kredīta/nodrošinājuma vērtības ilgtermiņa attiecību, kurā vērtība tiek koriģēta saskaņā ar tirgus cenas indeksa ilgtermiņa attīstību.

2. Kredīta/nodrošinājuma vērtības pašreizējā attiecība (*current loan-to-value ratio; LTV-C*)

1. LTV-C definē šādi:

$$LTV-C = \frac{LC}{VC}$$

2. Aprēķina vajadzībām "LC":

- a) mēra, kā 1. punkta 2. apakšpunktā definētā kredīta vai kredītu "L" atlikumu pārskata dienā, ņemot vērā kapitāla atmaksu, kredīta pārstrukturēšanu, jauna kapitāla piesaisti, uzkrātos procentus, kā arī kredītu ārvalstu valūtā gadījumā – izmaiņas valūtas kursā;
- b) koriģē, lai ņemtu vērā uzkrājumus, kas uzkrājušies ieguldījumu instrumentā, kas paredzēts kredīta pamatsummas atmaksai. Uzkrājumus var neiekļaut "LC" vienīgi tad, ja ievēroti šādi nosacījumi:
- 1) uzkrājumi bez nosacījumiem iekļāti par labu aizdevējam ar nepārprotamu mērķi atmaksāt kredīta pamatsummu līgumā paredzētajos datumos; un

- 2) tiek piemērots pienācīgs nacionālās makrouzraudzības iestādes noteikts diskonts, lai atspoguļotu tirgus un/vai trešo personu riskus saistībā ar pamatā esošajiem ieguldījumiem.
3. Aprēķina vajadzībām "VC":
- atspoguļo izmaiņas 1. punkta 3. apakšpunktā definētā "V" vērtībā kopš pēdējās jaunākās īpašuma novērtēšanas. Īpašuma pašreizējo vērtību būtu jānosaka neatkarīgam ārējam vai iekšējam novērtētājam. Ja šāds novērtējums nav pieejams, pašreizējo īpašuma vērtību var aplēst, izmantojot nekustamā īpašuma vērtības mikroindeksu (piem., balstoties uz darījumu datiem). Ja šāds nekustamā īpašuma vērtības indekss arī nav pieejams, var izmantot nekustamā īpašuma cenu mikroindeksu, piemērojot atbilstoši izvēlētu vērtības samazinājumu, lai ņemtu vērā īpašumu amortizāciju. Nekustamā īpašuma vērtības vai cenas indeksi ir pietiekami jādiferencē, ņemot vērā īpašuma ģeogrāfisko atrašanās vietu un īpašuma veidu;
  - koriģē, ņemot vērā iepriekšējos īpašuma apķīlājumus;
  - aprēķina reizi gadā.
4. Ja izīrēšanai iegādātu un īpašnieka apdzīvotu īpašumu MNĪ kredīta tirgi tiek uzraudzīti atsevišķi, piemēro LTV-C definīciju, ievērojot šādus izņēmumus:
- attiecībā uz iegādes izīrēšanai kredītiem:
    - "LC" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar iegādi izīrēšanai,
    - "VC" nozīmē izīrēšanai iegādātā īpašuma pašreizējo vērtību;
  - attiecībā uz īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītiem:
    - "LC" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītu,
    - "VC" ietver tikai īpašnieka apdzīvotu īpašumu pašreizējo vērtību.

3. Kredīta/ienākumu sākotnējā attiecība (*loan-to-income ratio at origination; LTI-O*)

1. LTI-O definē šādi:

$$LTI-O = \frac{L}{I}$$

- Šajā aprēķinā "L" ir tāda pati nozīme kā 1. punkta 2. apakšpunktā.
- Šajā aprēķinā "I" ir aizņēmēja kopējie gada izmantojamie ienākumi, kurus kredīta sniedzējs reģistrējis MNĪ kredīta izsniegšanas brīdī.
- Nosakot aizņēmēja "izmantojamus ienākumus", adresāti tiek aicināti ciktāl iespējams ievērot 1. definīciju un obligāti ievērot 2. definīciju.

1. definīcija: "izmantojamie ienākumi" = nodarbināto ienākumi + pašnodarbināto ienākumi (piem., peļņa) + valsts pensiju ienākumi + privāto un aroda pensiju ienākumi + bezdarbnieku pabalstu ienākumi + sociālo pārvedumu ienākumi, izņemot bezdarbnieku pabalstus + regulāri privātie pārvedumi (piem., alimenti) + nekustamā īpašuma bruto īres ienākumi + finanšu ieguldījumu ienākumi + individuālās uzņēmējdarbības vai personālsabiedrības ienākumi + regulāri ienākumi no citiem avotiem + kredīta subsīdijas – nodokļi – veselības aizsardzība/sociālais nodrošinājums/veselības apdrošināšanas prēmijas + nodokļu atlaides.

Šajā definīcijā:

- "nekustamā īpašuma bruto īres ienākumi" ietver gan īres ienākumus no īpašumā esoša īpašuma, kurš nav apgrūtināts ar MNĪ kredītu, gan uz izīrēšanai iegādātu īpašumu. Īres ienākumus nosaka, pamatojoties uz bankām pieejamo vai savādāk noteikto informāciju. Ja nav pieejama precīza informācija, pārskata sniedzēja iestāde sniedz īres ienākumu labāko iespējamo aplēsi un apraksta tās iegūšanai izmantoto metodoloģiju;

- b) "nodokļi" svarīguma secībā ietver nodokļus nodarbinātajiem, nodokļu kredītus, pensijas vai apdrošināšanas prēmijas, ja tās maksā no bruto ienākumiem, specifiskus nodokļus, piem., īpašuma nodokļus, un citus nodokļus, kas nav patēriņa nodokļi;
- c) "veselības aizsardzībai/sociālajam nodrošinājumam/veselības apdrošināšanas prēmijām" būtu jāietver fiksētie un obligātie izdevumi, kas dažās valstīs tiek veikti pēc nodokļu nomaksas;
- d) "nodokļu atlaidēm" būtu jāietver nodokļu iestādes kompensācijas, kas saistītas ar MNĪ kredīta procentu atskaitīšanu;
- e) "kredīta subsīdijas" ietver visas publiskā sektora intervences, kuru mērķis ir aizņēmjēja parāda apkalpošanas sloga atvieglošana (piem., subsidētas procentu likmes, atmaksas subsīdijas).

2. definīcija: "izmantojamie ienākumi" = nodarbināto ienākumi + pašnodarbināto ienākumi (piem., peļņa) – nodokļi.

5. Ja izīrēšanai iegādātu un īpašnieka apdzīvotu īpašumu MNĪ kredīta tirgi tiek uzraudzīti atsevišķi, piemēro *LTI-O* definīciju, ievērojot šādus izņēmumus:

a) attiecībā uz iegādes izīrēšanai kredītiem:

- "L" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar iegādi izīrēšanai;

b) attiecībā uz īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītiem:

- "L" ietver tikai kredītus vai kredīta daļas, kuras aizņēmējs nodrošinājis ar nekustamo īpašumu kredīta izsniegšanas brīdī saistībā ar īpašnieka apdzīvotu īpašumu,
- ja aizņēmējam ir īpašnieka apdzīvotu un izīrēšanai iegādātu mājokļu kredīti, īpašnieka apdzīvotu mājokļu kredīta nomaksai var tikt izmantoti tikai izīrēšanai iegādātu mājokļu īres ienākumi, no kuriem atskaitītas izīrēšanai iegādātu mājokļu kredīta apkalpošanas izmaksas. Šādā gadījumā labākā "izmantojamu ienākumu" definīcija ir:

"izmantojamie ienākumi" = nodarbināto ienākumi + pašnodarbināto ienākumi (piem., peļņa) + valsts pensiju ienākumi + privāto un aroda pensiju ienākumi + bezdarbnieku pabalstu ienākumi + sociālo pārvedumu ienākumi, izņemot bezdarbnieku pabalstus + regulāri privātie pārvedumi (piem., alimenti) + (nekustamā īpašuma bruto īres ienākumi – īres īpašuma parāda apkalpošanas izmaksas) + finanšu ieguldījumu ienākumi + individuālās uzņēmējdarbības vai personālsabiedrības ienākumi + regulāri ienākumi no citiem avotiem + kredīta subsīdijas – nodokļi – veselības aizsardzība/sociālais nodrošinājums/veselības apdrošināšanas prēmijas + nodokļu atlaides.

4. Parāda/ienākumu sākotnējā attiecība (*debt-to-income ratio at origination; DTI-O*)

1. *DTI-O* definē šādi:

$$DTIO = \frac{D}{I}$$

2. Šajā aprēķinā "D" ietver aizņēmēja kopējos parādus MNĪ kredīta izsniegšanas brīdī neatkarīgi no tā, vai tie nodrošināti ar nekustamo īpašumu, t. sk. visus neatmaksātos finanšu kredītus, t. i., tos, kurus piešķīris MNĪ kredīta sniedzējs un citi aizdevēji.

3. Šajā aprēķinā "I" ir tāda pati nozīme kā 3. punkta 4. apakšpunktā.

5. Kredīta apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (*loan-service-to-income ratio at origination; LSTI-O*)

1. *LSTI-O* definē šādi:

$$LSTIO = \frac{LS}{I}$$

2. Šajā aprēķinā "LS" ir 1. punkta 2. apakšpunktā definētā MNĪ kredīta "L" parāda apkalpošanas gada izmaksas kredīta izsniegšanas laikā.

3. Šajā aprēķinā "I" ir tāda pati nozīme kā 3. punkta 4. apakšpunktā.
4. Ja izīrēšanai iegādātu un īpašnieka apdzīvotu īpašumu MNĪ kredīta tirgi tiek uzraudzīti atsevišķi, piemēro LTI-O definīciju, ievērojot šādus izņēmumus:
- attiecībā uz iegādes izīrēšanai kredītiem:
    - "LS" ir parāda apkalpošanas gada izmaksas attiecībā pret iegādes izīrēšanai kredītu tā izsniegšanas brīdī;
  - attiecībā uz īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītiem:
    - "LS" ir parāda apkalpošanas gada izmaksas attiecībā pret īpašnieka apdzīvotu īpašumu kredītu tā izsniegšanas brīdī,
    - "izmantojamu ienākumu" attiecīgā labākā definīcija ir:

"izmantojamie ienākumi" = nodarbināto ienākumi + pašnodarbināto ienākumi (piem., peļņa) + valsts pensiju ienākumi + privāto un aroda pensiju ienākumi + bezdarbnieku pabalstu ienākumi + sociālo pārvedumu ienākumi, izņemot bezdarbnieku pabalstus + regulāri privātie pārvedumi (piem., alimenti) + (nekustamā īpašuma bruto īres ienākumi – īres īpašuma parāda apkalpošanas izmaksas + finanšu ieguldījumu ienākumi) + individuālas uzņēmējdarbības vai personālsabiedrības ienākumi + regulāri ienākumi no citiem avotiem + kredīta subsīdijas – nodokļi – veselības aizsardzība/sociālais nodrošinājums/veselības apdrošināšanas prēmijas + nodokļu atlaides.

6. Parāda apkalpošanas/ienākumu sākotnējā attiecība (*debt-to-income ratio at origination; DSTI-O*)

1. DSTI-O definē šādi:

$$DSTIO = \frac{DS}{I}$$

2. Šajā aprēķinā "DS" ir 4. punkta 2. apakšpunktā definētā aizņēmēja kopējā parāda "D" parāda apkalpošanas gada izmaksas kredīta izsniegšanas laikā.
3. Šajā aprēķinā "I" ir tāda pati nozīme kā 3. punkta 4. apakšpunktā.
4. DTI-O būtu jāuzskata par izvēles rādītāju, jo dažās jurisdikcijās aizdevējiem var nebūt piekļuves vajadzīgajai informācijai, lai aprēķinātu tā skaitītāju. Tomēr jurisdikcijās, kurās aizdevējiem ir pieeja šādai informācijai (piem., izmantojot kredītreģistrus vai nodokļu reģistrus), makrouzraudzības iestādes tiek aicinātas to riska uzraudzības regulējumā iekļaut arī šo rādītāju.

7. Procentu seguma attiecība (*interest coverage ratio; ICR*)

1. ICR definē šādi:

$$ICR = \frac{\text{Gada bruto īres ienākumi}}{\text{Gada procentu izmaksas}}$$

2. Aprēķina vajadzībām:
- "gada bruto īres ienākumi" ir gada īres ienākumi, kas uzkrājušies no izīrēšanai iegādāta mājokļa, neatskaitot darbības izdevumus īpašuma vērtības uzturēšanai un nodokļus;
  - "gada procentu izmaksas" ir gada procentu izmaksas saistībā ar izīrēšanai iegādāto mājokli.
3. Rādītājs var atsaukties uz tā sākotnējo vērtību (ICR-O) vai tā pašreizējo vērtību (ICR-C).

8. Kredīta/īres maksājumu sākotnējā attiecība (*loan-to-rent ratio at origination; LTR-O*)

1. LTR-O definē šādi:

$$LTR-O = \frac{\text{Iegādes izīrēšanai kredīts}}{\text{Gada neto īres ienākumi vai gada bruto īres ienākumi}}$$

2. Aprēķina vajadzībām:
- "iegādes izīrēšanai kredītam" ir tāda pati nozīme kā "L" 1. punkta 2. apakšpunktā, bet tas attiecas uz MNĪ kredītiem, ar kuriem finansē iegādes izīrēšanai īpašumu;

- b) "gada neto īres ienākumi" ir gada neto īres ienākumi, kas uzkrājušies no iegādes izīrēšanai īpašuma, no kura atskaitīti darbības izdevumi īpašuma vērtības saglabāšanai, bet nav atskaitīti nodokļi;
- c) "gada bruto īres ienākumi" ir gada ienākumi, kas uzkrājušies no iegādes izīrēšanai īpašuma izīrēšanas īrniekiem, neatskaitot darbības izdevumus īpašuma vērtības uzturēšanai un nodokļus.

LTR-O aprēķināšanai būtu jāizmanto gada neto īres ienākumi. Ja šāda informācija nav pieejama, kā alternatīvu var izmantot gada bruto īres ienākumus."

V PIELIKUMS

Ieteikuma ESRK/2016/14 V pielikumu aizstāj ar šādu:

“V PIELIKUMS

NORĀDĪJUMI ATTIECĪBĀ UZ DEFINĪCIJĀM UN RĀDĪTĀJIEM

Šajā pielikumā sniegti norādījumi par noteiktiem jautājumiem, kas saistīti ar rādītāju definīcijām un jo īpaši III pielikumu. Tā nolūks nav sniegt sīki izstrādātus tehniskus norādījumus III pielikuma veidņu aizpildīšanai, aptverot visus iespējamus gadījumus. Turklāt norādījumi jāuzskata par tādiem, kas aptver mērķa definīcijas un mērķa metodes, un dažos gadījumos var tikt attaisnotas novirzes, lai ņemtu vērā tirgus īpatnības vai tirgus segmentus.

1. Komerציālā nekustamā īpašuma definīcijas

Pašlaik nav visā Savienībā izmantotas KNĪ definīcijas, kas būtu pietiekami precīza makrouzraudzības vajadzībām.

- a) Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 75. apakšpunktā definēts MNĪ, bet nav sniegta precīza KNĪ definīcija, izņemot 126. pantā minētos “birojus vai citu komerciālu nekustamo īpašumu”. Šī regula arī nosaka, ka īpašuma vērtībai nevajadzētu būt atkarīgai no aizņēmēja kredītkvalitātes vai pamatā esošā projekta rezultātiem attiecībā uz KNĪ.
- b) EBI noteikusi noderīgu papildu kritēriju: īpašuma galvenajiem mērķiem “jābūt saistītiem ar ekonomisko aktivitāti”⁽¹⁾. Lai gan šis kritērijs ir noderīgs, tas tomēr nav pietiekami precīzs makrouzraudzības vajadzībām.
- c) Vēl viens iespējam KNĪ definīcijas avots ir Eiropas Centrālās bankas Regula (ES) 2016/867 (ECB/2016/13)⁽²⁾. Lai gan sākotnējais apsvērums, uz kura pamata tika izdots šis ieteikums, kalpoja kā pamatojums detalizētāku definīciju noteikšanai finanšu stabilitātes nolūkā, nesenās norises statistikas jomā ir parādījušas, ka KNĪ definīciju ir nepieciešams precizāk saskaņot ar Regulā (ES) 2016/867 noteikto definīciju, lai sekmētu uzraudzības darbības un finanšu analīzi, ko veic nacionālās makrouzraudzības iestādes, un nodrošinātu pilnīgu salīdzināmību starp valstīm.
- d) G20 Datu nepilnību iniciatīva⁽³⁾ ir 20 ieteikumu kopums ekonomikas un finanšu statistikas uzlabošanai, kas tika uzsākts, lai uzlabotu ekonomikas un finanšu datu pieejamību un salīdzināmību pēc 2007. un 2008. gada finanšu krīzes. G20 Datu nepilnību iniciatīvas otrā posma (DGI-2)⁽⁴⁾ II.17. un II.18. ieteikumos uzsvēta prasība uzlabot mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma statistikas pieejamību. Reaģējot uz šo iniciatīvu, Komisija (Eurostat) 2017. gadā publicēja ziņojumu “Komerציālo nekustamo īpašumu cenu rādītāji – avoti, metodes un problēmas”⁽⁵⁾, kurā analizēti datu avoti un metodoloģija attiecībā uz komerciālo nekustamo īpašumu cenu indeksiem un kura mērķis ir papildus informēt sagatavotājus un izmantotājus par alternatīviem datu avotiem, mērīšanas metodēm un attiecīgajām problēmām.
- e) Bāzeles Banku uzraudzības komitejas konsultācijas dokuments par standartizētās pieejas kredītriskam pārskatīšanu⁽⁶⁾ arī definē KNĪ kā MNĪ pretstatu. MNĪ risks definēts kā risks, ko nodrošina nekustamais īpašums, kas paredzēts mājokļiem un atbilst visiem piemērojamiem normatīvajiem aktiem, kuri ļauj īpašumu izmantot mājokļa vajadzībām, t. i., kā mājokļu īpašumu. KNĪ risks tiek definēts kā risks, ko nodrošina nekustamais īpašums, kas nav mājokļu īpašums.

⁽¹⁾ Sk. EBI jautājums ID 2014_1214, 2014. gada 21. novembris.

⁽²⁾ Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 18. maija Regula (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) (OV L 144, 1.6.2016., 44. lpp.).

⁽³⁾ Finanšu stabilitātes padome un Starptautiskais Valūtas fonds, *The financial crisis and information gaps – report to the G-20 finance ministers and central bank governors*, 2009. gada 29. oktobris.

⁽⁴⁾ Finanšu stabilitātes padome un Starptautiskais Valūtas fonds, *Sixth Progress Report on the Implementation of the G-20 Data Gaps Initiative*, 2015. gada septembris.

⁽⁵⁾ “Commercial property price indicators: sources, methods and issues”, *Statistical Reports* 2017. gada izdevums, Eurostat, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2017. gads.

⁽⁶⁾ Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, *Revisions to the Standardised Approach to credit risk – second consultative document*, 2015. gada decembris.

Ņemot vērā iepriekš minēto definīciju ierobežoto raksturu, šajā ieteikumā sniegta KNĪ darba definīcija īpaši makrouzraudzības vajadzībām. Tā definē KNĪ šādi – ienākumus nesošs nekustamais īpašums, kas jau pastāv vai tiek attīstīts, t. sk. īres mājokļi, vai tāds nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā, kurš nav klasificēts kā MNĪ, t. sk. sociālie mājokļi.

Tas, vai attīstībā esošs īpašums būtu jāuzskata par KNĪ, ir apspriežams jautājums. Šajā aspektā nacionālā prakse var atšķirties. Tomēr vairāku dalībvalstu pieredze nesēnās finanšu krīzes laikā parādīja, cik svarīgi ir finanšu stabilitātes nolūkā uzraudzīt ieguldījumus šajā ekonomiskajā aktivitātē un tās finansēšanu.

Ienākumus nesošu nekustamo īpašumu definē šādi – visi nekustamie īpašumi, kuru ienākumu rada īre vai peļņa no nekustamā īpašuma pārdošanas. Tāpēc gan iegādes izīrēšanai mājokļi, gan īres mājokļi ir ienākumus nesošu nekustamo īpašumu apakškategorijas.

Iegādes izīrēšanai mājokļi ir nekustamais īpašums, kas tieši pieder privātām mājāsaimniecībām un kura galvenais mērķis ir tā izīrēšana īrniekiem. Iegādes izīrēšanai mājokļi ir uz robežas starp MNĪ un KNĪ. Tomēr, tā kā ar šo aktivitāti parasti nodarbojas daļēja laika neprofesionāli īpašnieki ar nelielu īpašumu portfeli, finanšu stabilitātes nolūkā to var interpretēt kā tādu, kas vairāk iederas MNĪ sektorā nekā KNĪ sektorā. Šā iemesla dēļ iegādes izīrēšanai mājokļi tiek klasificēti kā MNĪ, un tāpēc tos automātiski izslēdz no KNĪ definīcijas, lai gan tie joprojām tiek uzskatīti par ienākumus nesošu nekustamo īpašumu. Tomēr tā īpašo riska īpašību dēļ nacionālajām makrouzraudzības iestādēm tiek ieteikts uzraudzīt notikumu attīstību šajā tirgus apakšsektorā, izmantojot atsevišķu dalījumu, ja šī aktivitāte ir nozīmīgs risku avots vai ievērojama daļa no kopējās MNĪ kredītesānas krājumiem un plūsmām. Šā iemesla dēļ iekļauts arī MNĪ kredītu dalījums, lai nošķirtu iegādes izīrēšanai kredītus un īpašnieku apdzīvotu īpašumu kredītus. Iegādes izīrēšanai mājokļi, kuri ir celtniecības stadijā, arī tiek uzskatīti par MNĪ. Tāpat par MNĪ tiek uzskatīti arī mājokļi, kuri ir celtniecības stadijā un kurus paredzēts izmantot kā īpašnieku mājokļus.

Īres mājokļi nozīmē nekustamo īpašumu, kas pieder juridiskām personām (piemēram, profesionāliem ieguldītājiem) un ko paredzēts izīrēt īrniekiem. Šādi īpašumi arī tiek uzskatīti par ienākumus nesošu nekustamo īpašumu, un tāpēc tiek klasificēti kā KNĪ. Turklāt arī celtniecības stadijā esoši īres mājokļi tiek klasificēti kā KNĪ, proti, kā ienākumus nesošs nekustamais īpašums, kas tiek attīstīts. Finanšu stabilitātes nolūkā var būt būtiski arī atsevišķi uzraudzīt īres mājokļu finansēšanu. Šā iemesla dēļ ieviesti atsevišķi dalījumi šāda veida kredītiem.

KNĪ definīcijā iekļauti arī ienākumus nesoši nekustamie īpašumi, kas nav iegādes izīrēšanai mājokļi un īres mājokļi un kas jau pastāv vai ir celtniecības stadijā. Šādi cita veida ienākumus nesoši nekustamie īpašumi ir, piemēram, īrētas biroju ēkas un īrētas uzņēmuma telpas. Kad šāda veida ienākumus nesošs nekustamais īpašums ir celtniecības stadijā, to uzskata par ienākumus nesošu nekustamo īpašumu, kas tiek attīstīts.

Nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, ietver uzņēmumu telpas, kā arī nekustamo īpašumu, kam ir lielākā mērā *sui generis* iezīmes, piem., baznīcas, universitātes, muzejus u. c. Tas, vai nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, būtu jāklasificē kā KNĪ vai cita veida nekustamais īpašums, ir apspriežams jautājums. Šajā aspektā nacionālā prakse var atšķirties, jo dažās dalībvalstīs ar šādu nekustamo īpašumu saistītie riski var tikt uzskatīti par atšķirīgiem no riskiem, kas saistīti ar KNĪ. Lai gan šo risku vērtējums dalībvalstīs var atšķirties, finanšu stabilitātes nolūkā tomēr ir svarīgi uzraudzīt tos. Šā iemesla dēļ nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, ir iekļauts KNĪ definīcijā. Turklāt, pielāgojoties dažādu nekustamā īpašuma tirgu finansēšanas īpatnībām dažādās dalībvalstīs, ir iekļauti arī atsevišķi dalījumi, lai ar šiem finansēšanas veidiem saistītos riskus uzraudzītu atsevišķi. Nekustamais īpašums, ko īpašnieki izmanto savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, būtu jāuzskata par KNĪ gan celtniecības stadijā, gan pēc tās pabeigšanas.

Sociālie mājokļi ir sarežģīts īpašuma tirgus segments, jo tam var būt atšķirīgas formas dažādās valstīs, kā arī valstu iekšienē. Tā kā personas, kas ieguvušas, uzcēlušas vai renovējušas sociālos mājokļus, parasti nav fiziskas personas, tos klasificē kā KNĪ, nevis MNĪ. Tomēr finanšu stabilitātes apsvērumu dēļ dažās valstīs ir svarīgi uzraudzīt riskus, kuru avots ir šāda veida īpašumi, uzraudzībai izmantojot atsevišķu dalījumu. Šā iemesla dēļ pievienoti atsevišķi dalījumi šāda veida

kredītiem. Turklāt sociālos mājokļus, kas tieši pieder valstij, uzskata par tādiem, kas ir īpašumā valdības mērķu sasniegšanas nolūkā, un tādēļ arī tos klasificē kā KNĪ. Kā KNĪ tiek klasificēti arī celtniecības stadijā esoši sociālie mājokļi, jo tos uzskata par ienākumus nesošu nekustamo īpašumu, kas tiek attīstīts.

Jebkuri citi celtniecības stadijā esoši īpašumi būtu jāuzskata par MNĪ vai KNĪ saskaņā ar attiecīgajām vispārējām definīcijām 2. iedaļas 1. punkta 1. apakšpunkta 4) vai 38) punktā.

2. Komerציālā nekustamā īpašuma datu avoti

2.1. Fiziskā KNĪ tirgus rādītāji

Fiziskā tirgus KNĪ rādītājus var iegūt, izmantojot:

- a) publiskos avotus, piem., nacionālās statistikas aģentūras vai zemes reģistrus; vai
- b) privātā sektora datu sniedzējus, kas aptver būtisku daļu KNĪ tirgus.

ESRK ziņojums par komerciālo nekustamo īpašumu un finanšu stabilitāti ES sniedz pārskatu par pieejamiem cenu indeksiem un iespējamiem datu avotiem ⁽⁷⁾.

2.2. Finanšu sistēmas KNĪ risku rādītāji

Datus par tirgus dalībnieku, vismaz to, kuri pārstāv finanšu sektoru, riskiem var iegūt no uzraudzības pārskatiem. Dažus datus jau savākusi ECB un EAAPI nacionālajā līmenī. Tomēr tie nav ļoti detalizēti. Jaunās uzraudzības pārskatu sniegšanas veidnes bankām, t. i., Finanšu pārskatu sniegšana (*FINREP*) un Kopējā pārskatu segšana (*COREP*), apdrošinātājiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/138/EK ⁽⁸⁾ un ieguldījumu fondiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/61/ES ⁽⁹⁾ var sniegt sīkāku ieskatu finanšu iestāžu riskos saistībā ar KNĪ.

Klasifikācijas, kas noteiktas ekonomisko aktivitāšu Eiropas Kopienā statistikas klasifikācijā (*NACE* 2. red.), var būt noderīgas, lai iegūtu finanšu iestāžu KNĪ riskus, jo par tām pastāv vienošanās Savienības iestāžu starpā un tās tiek izmantotas regulatoru pārskatu sniegšanas veidnēs bankām un apdrošināšanas sabiedrībām. Šajā sakarā divas iedaļas varētu būt būtiskas:

- a) F iedaļa: celtniecība, izņemot inženiertehniskos darbus; un
- b) L iedaļa: aktivitātes nekustamā īpašuma jomā, izņemot nekustamā īpašuma aģentūras.

NACE klasifikāciju izmantošanas galvenais trūkums ir tas, ka to mērķis ir nevis kredīti, bet gan tautsaimniecības sektori. Piem., kredīts, kas izsniegts nekustamo īpašumu uzņēmumam, lai iegādātos dienesta automašīnas, tiks norādīts L iedaļā, neskatoties uz to, ka tas nav KNĪ kredīts.

2.3. Privātā sektora datu izmantošana

Ja nacionālās makrouzraudzības iestādes izmanto privātā sektora datu sniedzēja datus, lai vāktu KNĪ rādītājus, tiek sagaidīts, ka tās identificē tvēruma un definīciju atšķirības no tām, kas prasītas šajā ieteikumā. Tām arī jāspēj sniegt detalizētu pārskatu par datu sniedzēja izmantoto pamatā esošo metodoloģiju un paraugu tvērumu. Privātā sektora datu sniedzēja datiem jāatbilst tirgum kopumā un D ieteikumā noteiktajiem attiecīgajiem dalījumiem:

- a) īpašuma veids;
- b) īpašuma atrašanās vieta;
- c) ieguldītāja veids un valstspiederība;
- d) aizdevēja veids un valstspiederība.

⁽⁷⁾ ESRK, *Report on commercial real estate and financial stability in the EU*, 2015. gada decembris, jo īpaši II pielikuma 2.2. punkts.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīva 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārpadrošināšanas jomā (Maksātspēja II) (OV L 335, 17.12.2009., 1. lpp.).

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 8. jūnija Direktīva 2011/61/ES par alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem un par grozījumiem Direktīvā 2003/41/EK, Direktīvā 2009/65/EK, Regulā (EK) Nr. 1060/2009 un Regulā (ES) Nr. 1095/2010 (OV L 174, 1.7.2011., 1. lpp.).

3. Rādītāju attiecīgie dalījumi

Attiecībā uz D ieteikumā izklāstītajiem dalījumiem nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jāspēj sniegt novērtējumu par šādu dalījumu nozīmīgumu to KNĪ tirgum, ja tās šos dalījumus izmanto uzraudzības mērķiem, ņemot vērā arī proporcionalitātes principu.

“Īpašuma veids” norāda komerciālā īpašuma galveno izmantošanas veidu. Attiecībā uz KNĪ rādītājiem dalījumā būtu jāiekļauj šādas kategorijas:

- a) mājokļi, piem., vairāku mājsaimniecību telpas;
- b) mazumtirdzniecība, piem., viesnīcas, restorāni, iepirkšanās centri;
- c) biroji, piem., īpašums, kas galvenokārt tiek izmantots kā biroji profesionālajai darbībai vai uzņēmējdarbībai;
- d) ražošana, piem., īpašums, kuru izmanto ražošanas, sadales un loģistikas vajadzībām;
- e) citi komercīpašuma veidi.

Ja īpašums tiek izmantots jaukti, tas ir jāuzskata par dažādiem īpašumiem (pamatojoties, piem., uz platību, kas veltīta katram izmantošanas veidam) visos gadījumos, kuros ir iespējams veikt šādu dalījumu, pārējos gadījumos īpašumu var klasificēt saskaņā ar tā dominējošo izmantošanu.

“Īpašuma atrašanās vieta” norāda nekustamā īpašuma tirgus ģeogrāfisko dalījumu (piem., reģionos) vai nekustamā īpašuma apakštirgiem, kuriem būtu jāiekļauj prestižas un neprestižas atrašanās vietas. Prestiža atrašanās vieta parasti tiek uzskatīta par labāko atrašanās vietu konkrētā tirgū, kas atspoguļojas arī īres ienesīgumā (parasti zemākais tirgū). Biroju ēkām tā varētu būt centrāla atrašanās vietā kādā no nozīmīgākajām pilsētām. Mazumtirdzniecības ēkām tas varētu būt pilsētas centrs ar daudziem gājējiem vai centrāli izvietots iepirkšanās centrs. Loģistikas ēkām tā varētu būt vieta, kur pieejama vajadzīgā infrastruktūra un pakalpojumi un kurai ir lieliska pieeja transporta tīkliem.

“Īpašuma teritorija” norāda teritoriju, kurā atrodas īpašums, kas kalpo kā nodrošinājums kredītam, kurš izsniegts jebkuras dalībvalsts iekšzemes finanšu sistēmā. Šajā dalījumā būtu jāiekļauj šādas apakškategorijas:

- a) iekšzemes teritorija;
- b) ārvalsts teritorija, iedalot to atsevišķās valstīs, kuras dalībvalsts nacionālās makrouzraudzības iestādes uzskata par svarīgām finanšu stabilitātes nolūkā.

“Ieguldītāja veids” norāda plašas ieguldītāju kategorijas, piem.:

- a) bankas;
- b) apdrošināšanas sabiedrības;
- c) pensiju fondi;
- d) ieguldījumu fondi;
- e) nekustamā īpašuma sabiedrības;
- f) citi.

Iespējams, ka būs pieejami dati tikai par iegrāmatoto aizņēmēju vai ieguldītāju. Tomēr nacionālajām makrouzraudzības iestādēm jāapzinās, ka iegrāmatotais aizņēmējs vai ieguldītājs var atšķirties no galīgā aizņēmēja vai ieguldītāja, kurš ir tas, kas rada galīgo risku. Tādēļ iestādes tiek aicinātas pēc iespējas uzraudzīt arī informāciju par galīgo aizņēmēju vai ieguldītāju, piem., izmantojot informāciju, kas iegūta no tirgus dalībniekiem, lai labāk izprastu tirgus dalībnieku uzvedību un riskus.

“Aizdevēja veids” norāda plašas aizdevēju kategorijas, piem.:

- a) bankas, t. sk. “sliktās bankas”;
- b) apdrošināšanas sabiedrības;
- c) pensiju fondi.

Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm var būt nepieciešams pielāgot ieguldītāju un aizdevēju veidus, lai atspoguļotu vietējā KNĪ sektora īpatnības.

“Valstspiederība” norāda tirgus dalībnieka reģistrācijas vietu. Ieguldītāju un aizdevēju valstspiederība jāiedala vismaz trīs šādās ģeogrāfiskās kategorijās:

- a) iekšzeme;
- b) pārējā Eiropas Ekonomikas zona;
- c) pārējā pasaule.

Nacionālajām makrouzraudzības iestādēm jāapzinās, ka iegrāmatotā ieguldītāja vai aizdevēja valstspiederība var atšķirties no galīgā ieguldītāja vai aizdevēja – kurš ir tas, kas rada galīgo risku – valstspiederības. Tādēļ iestādes tiek aicinātas uzraudzīt arī informāciju par galīgo aizdevēju vai ieguldītāju valstspiederību, piem., izmantojot informāciju, kas iegūta no tirgus dalībniekiem.

D ieteikuma 2. punktā noteiktie dalījumi uzskatāmi par tādiem, kas ieteikti kā obligāti. Tomēr nacionālajām makrouzraudzības iestādēm nav liegts izmantot jebkādu papildu dalījumu, kurus, balstoties uz savām definīcijām un rādītājiem un ņemot vērā savu valstu KNĪ tirgu īpatnības, tās uzskata par vajadzīgām no finanšu stabilitātes viedokļa. Attiecībā uz šiem papildu dalījumiem jānorāda, ka nacionālās makrouzraudzības iestādes var izvēlēties uzraudzīt šos tirgus segmentus un iedalīt tos kategorijās, ja tās to uzskata par lietderīgu. Turklāt, ja konkrētas KNĪ un MNĪ apakškategorijas netiek uzskatītas par būtiskām finanšu stabilitātes nolūkā, nacionālās makrouzraudzības iestādes var izvēlēties neuzraudzīt riskus, kuru avots ir šāda veida īpašumi un/vai to finansēšana. Šādos gadījumos nacionālo makrouzraudzības iestāžu bezdarbība tiks uzskatīta par pamatotu, ja tiks sniegti pietiekami paskaidrojumi.

4. Fizisko tirgus rādītāju aprēķināšanas metodes

KNĪ cena norāda konstantas kvalitātes vērtējuma vienību (*numéraire*), t. i., īpašuma tirgus vērtību bez tādām izmaiņām kā amortizācija (un novecošana) vai vērtības pieaugums (piem., renovācija) ar kvalitātes pielāgojumu palīdzību.

Norādījumi, ko sniedz darbs, kuru uzsācis Eurostat, iesaka cenu datus vākt no faktiskajiem darījumiem. Gadījumos, kuros tie nav pieejami un/vai pilnībā reprezentatīvi, datus var pietuvināti noteikt ar aplēses vai novērtējuma datu palīdzību, ciktāl šie dati atspoguļo pašreizējo tirgus cenu nevis ilgtspējīgu cenas mērīšanas metodi.

5. Finanšu sistēmai radīto komerciālā nekustamā īpašuma risku novērtēšana

Finanšu sistēmai radītos KNĪ riskus veido gan kreditēšana, ko bieži veic bankas un dažreiz arī apdrošināšanas sabiedrības, gan ieguldījumi, ko bieži veic apdrošināšanas sabiedrības, pensiju fondi un ieguldījumu fondi. Ieguldījumi var būt gan tieši KNĪ turējumi, piem., īpašuma tiesības uz KNĪ, gan netieši KNĪ turējumi, piem., izmantojot vērtspapīrus un ieguldījumu fondus. Gadījumos, kuros aizdevējs vai ieguldītājs kā KNĪ finansēšanas paņēmieni izmanto īpaša mērķa uzņēmumu (ĪMU), šādu kreditēšanu vai ieguldīšanu uzskata par tiešu KNĪ kreditēšanu vai turējumu (“caurskatīšanas” metode).

Novērtējot riskus, kurus rada sistēma kopumā, nacionālajām makrouzraudzības iestādēm jāapzinās divkāršas uzskaites risks. Ieguldītāji var KNĪ var ieguldīt gan tieši, gan netieši. Piem., pensiju fondi un apdrošināšanas sabiedrības KNĪ bieži iegulda netieši.

Tāpat var būt grūtāk konstatēt tirgus ārvalstu dalībnieku riskus, kuri var veidot ievērojamu daļu tirgus⁽¹⁰⁾. Tā kā šie tirgus dalībnieki ir svarīgi KNĪ tirgus funkcionēšanai, ir ieteicama to aktivitāšu uzraudzība.

Tā kā zaudējumi no KNĪ aktivitātēm bieži ir koncentrēti banku veiktajā KNĪ kreditēšanā, nacionālās makrouzraudzības iestādes tiek aicinātas savā uzraudzībā šīm aktivitātēm pievērst īpašu uzmanību.

6. LTV aprēķināšanas metodes

LTV-O un LTV-C aprēķināšanas metodes ir izklāstītas IV pielikumā. Tomēr, aprēķinot šos koeficientus KNĪ, jāņem vērā virkne īpatnību.

⁽¹⁰⁾ ESRK, *Report on commercial real estate and financial stability in the EU*, 2015. gada decembris, jo īpaši 2.3. punkts un 1. ielikums.

Sindicētā kredīta gadījumā LTV-O būtu jāaprēķina kā visu aizņēmējam piešķirto kredītu sākotnējā summa pret sākotnējo īpašuma vērtību. Vairāku īpašumu gadījumā LTV-O būtu jāaprēķina kā sākotnējā kredīta vai kredītu summa pret attiecīgo īpašumu kopējo vērtību.

Tā kā KNĪ sektorā īpašumu skaits ir daudz mazāks un īpašumi ir nevienmērīgāki kā MNĪ sektorā, ir piemērotāk LTV-C aprēķināt, pamatojoties uz atsevišķu īpašumu vērtības novērtējumu, nevis izmantot cenu indeksa vērtību.

Visbeidzot, nacionālajām makrouzraudzības iestādēm jāuzrauga LTV izkārtojums, jo īpaši koncentrējoties uz riskantākajiem kredītiem, t. i., tiem, kuru LTV ir augstākā, jo zaudējumus bieži rada šāds mazāk nozīmīgs risks.

7. Procentu seguma attiecības (ICR) un parāda apkalpošanas seguma attiecības (DSCR) aprēķināšanas metodes

Procentu seguma attiecība (ICR) un parāda apkalpošanas seguma attiecība (DSCR) norāda uz īres ienākumiem, kurus radījis īpašums vai īpašumu kopums, vai naudas plūsmu, kura radusies, īpašuma vai īpašumu kopuma īpašniekiem izmantojot to savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, no kā atskaita nodokļus un darbības izdevumus, kuri aizņēmējam rodas, uzturot īpašuma vērtību, un – attiecībā uz naudas plūsmu – ko koriģē, ņemot vērā izmaksas un guvumus, kuri tieši saistīti ar īpašuma izmantošanu.

ICR definē šādi:

$$ICR = \frac{\text{Gada neto ienākumi}}{\text{Gada procentu izmaksas}}$$

ICR aprēķina vajadzībām:

- “gada neto ienākumi” ir gada neto īres ienākumi, kas uzkrājušies no KNĪ izīrēšanas īrniekiem, vai gada naudas plūsma, kura radusies, īpašuma īpašniekiem izmantojot to savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, no kā atskaita nodokļus un darbības izdevumus īpašuma vērtības saglabāšanai un – attiecībā uz naudas plūsmu – ko koriģē, ņemot vērā izmaksas un guvumus, kuri tieši saistīti ar īpašuma izmantošanu;
- “gada procentu izmaksas” ir gada procentu izmaksas, kas saistītas ar kredītu, kuru nodrošina KNĪ īpašums vai īpašumu kopums.

ICR mērķis ir izmērīt to, ciktāl ienākumi no īpašuma ir pietiekami, lai nomaksātu procentu izdevumus, kuri aizņēmējam radusies, iegādājoties īpašumu. Tādēļ ICR jāanalizē īpašumu līmenī.

DSCR definē šādi:

$$DSCR = \frac{\text{Gada neto ienākumi}}{\text{Gada parāda apkalpošana}}$$

DSCR aprēķina vajadzībām:

- “gada neto ienākumi” ir gada neto īres ienākumi, kas uzkrājušies no KNĪ izīrēšanas īrniekiem, vai gada naudas plūsma, kura radusies, īpašuma īpašniekiem izmantojot to savas uzņēmējdarbības, mērķa vai darbības veikšanai, no kā atskaita nodokļus un darbības izdevumus īpašuma vērtības saglabāšanai un – attiecībā uz naudas plūsmu – ko koriģē, ņemot vērā izmaksas un guvumus, kuri tieši saistīti ar īpašuma izmantošanu;
- “gada parāda apkalpošana” ir gada parāda apkalpošana, kas saistīta ar kredītu, kuru nodrošina KNĪ īpašums vai īpašumu kopums.

DSCR mērķis ir novērtēt kopējā parāda sloga smagumu, kuru īpašums rada aizņēmējam. Tādēļ saucējā iekļauti ne tikai procentu izdevumi, bet arī kredīta amortizācija, t. i., pamatsummas atmaksa. Galvenais jautājums attiecībā uz šo rādītāju ir, vai to būtu jāaprēķina īpašumu līmenī vai aizņēmēju līmenī. KNĪ finansējums parasti tiek sniegts, neparedzot iespēju izmantot citus līdzekļus, t. i., aizdevējam ir tiesības vienīgi uz atmaksu no īpašuma ienākumiem, bet ne uz atmaksu no citiem aizņēmēja ienākumiem vai aktīviem. Tādēļ DSCR aprēķins īpašumu līmenī ir realitātei atbilstošāks un piemērotāks. Turklāt, koncentrējoties uz aizņēmēja kopējiem ienākumiem, rastos svarīgi jautājumi attiecībā uz konsolidāciju, kuri padarītu sarežģītāku tāda rādītāja definēšanu, kas ir salīdzināms visās dalībvalstīs.

8. Papildu rādītāji attiecībā uz attīstībā esošu ienākumus nesošu īpašumu

Attiecībā uz attīstībā esošu ienākumus nesošu īpašumu nacionālās makrouzraudzības iestādes sākotnējā LTV vietā var uzraudzīt kredīta/izmaksu attiecību (*loan-to-cost ratio*; LTC). LTC ir visu piešķirto kredītu sākotnējā summa pret izmaksām, kas saistītas ar īpašuma celtniecību līdz tā pabeigšanai.

Turklāt nacionālajām makrouzraudzības iestādēm būtu jākoncentrējas uz riskantāko attīstībā esošo īpašumu uzraudzīšanu, piem., to, kam ir ļoti zemi iepriekšējās izīrēšanas vai iepriekšējās pārdošanas koeficienti. Jebkurai joprojām celtniecībā esošai ēkai iepriekšējās izīrēšanas koeficients ir vienāds ar telpu laukumu, kuru īpašuma attīstītājs jau izīrējis kredīta izsniegšanas laikā, pret kopējo telpu laukumu, kas būs pieejams pēc īpašuma pabeigšanas; tāpat iepriekšējās pārdošanas koeficients ir vienāds ar telpu laukumu, kuru īpašuma attīstītājs jau pārdevis kredīta izsniegšanas laikā, pret kopējo telpu laukumu, kas būs pieejams pēc īpašuma pabeigšanas.

9. EUI veiktā komerciāla nekustamā īpašuma riska datu ikgadējā publicēšana

Izmantojot regulatīvajās pārskatu sniegšanas veidnēs pieejamo informāciju, EUI tiek ieteikts vismaz reizi gadā publiskot kopsavilkuma informāciju par riskiem dažādos Savienības nacionālajos KNĪ tirgos attiecībā uz individuālām iestādēm, kas ir to uzraudzības jomā. Sagaidāms, ka šāda publiskošana vairo nacionālo makrouzraudzības iestāžu zināšanas par citu dalībvalstu iestāžu aktivitātēm to iekšējā KNĪ tirgū. Gadījumos, kuros ir bažas par publicēto datu tvērumu vai kvalitāti, šādai publikācijai pievieno attiecīgu komentāru.

Principā EUI būtu jānodrošina iespēja jebkurai Savienības makrouzraudzības iestādei novērtēt visu Savienības finanšu iestāžu riskus attiecībā uz tās nacionālo tirgu. Tas nozīmē, ka dati, kas savākti par visām Savienības finanšu iestādēm, jāapkopo valsts līmenī.

Atklājot šādu kopsavilkuma informāciju EUI būtu jāizmanto informācija regulatīvajās pārskatu sniegšanas veidnēs, kas paredz kredītrisku un/vai (tiešo vai netiešo) ieguldījumu ģeogrāfisku dalījumu. Gadījumos, kuros pārskatu sniegšanas veidnes paredz NACE kodu ⁽¹⁾ dalījumu, KNĪ varētu norādīt gan "F", gan "L" iedaļās, lai gan, stingri ņemot, dažas apakškategorijas būtu jāizslēdz, ņemot vērā šajā ieteikumā noteikto KNĪ definīciju.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.)."

II

(Informācija)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

EIROPAS KOMISIJA

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Norādījumi par trešo valstu pretendentu un preču iesaisti ES publiskā iepirkuma tirgū

(2019/C 271/02)

Saturs

	<i>Lappuse</i>
Kālab izstrādāti šie norādījumi?	44
Tiesiskais regulējums	45
1. Trešo valstu pretendentu un preču piekļuve ES iepirkuma tirgum	46
1.1. Starptautiskie iepirkuma nolīgumi un Starptautiskā iepirkuma akts	46
1.2. Noteikumi un nolīgumi konkrētās nozarēs un projektos	47
1.2.1. Saskaņā ar starpvaldību nolīgumiem organizēts iepirkums	48
1.2.2. Pasākumi sabiedrisko pakalpojumu nozarē	48
1.2.3. Iepirkums aizsardzības un drošības jomā	49
1.3. Praktiskā ziņā	50
2. Nepamatoti lēti piedāvājumi	51
2.1. Nepamatoti lētu piedāvājumu noteikšana	52
2.2. Nepamatoti lētu piedāvājumu izmeklēšana	52
2.3. Nepamatoti lētu piedāvājumu noraidīšana	53
2.4. Praktiskā ziņā	54
3. Kvalitātes standarti. Stratēģiska pieeja publiskam iepirkumam	54
3.1. Ieguldījumu plānošana	56
3.2. Kvalitātes kritēriju noteikšana iepirkuma procedūrā	58
3.3. Līguma izpildes uzraudzība	61
3.4. Praktiskā ziņā	62
4. Eiropas Komisijas praktiskā palīdzība	62
5. Īsumā	63

AKRONĪMU GLOSĀRIJS

Akronīms Definīcija

EST	Eiropas Savienības Tiesa
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EMAS	Vides vadības un audita sistēma
ES	Eiropas Savienība
BTN	Brīvās tirdzniecības nolīgums
ZPI	Zaļais publiskais iepirkums
NVI	Pasaules Tirdzniecības organizācijas Nolīgums par valsts iepirkumu
ILO	Starptautiskā Darba organizācija
SIA	Starptautiskā iepirkuma akts
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
PI	Pētniecība un izstrāde
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija

Kālab izstrādāti šie norādījumi?

Eiropas Komisija un Savienības augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos 2019. gada martā pieņēma kopīgu paziņojumu Eiropas Parlamentam, Eiropadomei un Padomei, kurā izklāstīta “ES un Ķīnas stratēģiskā perspektīva”⁽¹⁾ (paziņojums), aicinot piemērot “proaktīvu pieeju ES konkurētspējas uzlabošanai un godīgas konkurences apstākļu nodrošināšanai”.

ES arī turpmāk jācenšas savās ekonomiskajās attiecībās panākt līdzsvarotākus un abpusēji izdevīgus nosacījumus. Šajā sakarā publiskais iepirkums, kas veido aptuveni 14 % ES iekšzemes kopprodukta, ir svarīgs elements.

Vienota publiskā iepirkuma tirgus izveide ir viens no galvenajiem iekšējā tirgus sasniegumiem. Konkurso publicēšana Savienības mērogā nodrošina visā Savienībā pārredzamību un rada izdevības uzņēmumiem. Ārvalstu pretendentu gadījumā labākas noteikumu īstenošanas mērķis ir nodrošināt augstākos kvalitātes standartus visos procesa posmos, izdevīgumu, projektu ilgtspēju un godīgas konkurences apstākļus ES un trešo valstu uzņēmumiem, kuri piedalās publiskajā iepirkumā.

Tāpēc Komisija ir apņēmusies “publicēt norādījumus par tiesisko regulējumu ārvalstu pretendentu un preču iesaistei ES tirgū, ņemot vērā ES un starptautiskos noteikumus par iepirkumu, to vidū par nepamatoti lētiem piedāvājumiem, kā arī par drošības, darba tiesību un vidisko standartu ievērošanu” (7. darbība).

Eiropadome atbalstīja Komisijas pieeju un aicināja Savienību rīkoties, “lai aizsargātu savas intereses, ņemot vērā negodīgo praksi, kad trešās valstis pilnīgi izmanto tirdzniecības aizsardzības instrumentus un mūsu publiskā iepirkuma noteikumus, kā arī publiskajā iepirkumā nodrošinātu faktisku savstarpību ar trešām valstīm”. Tā arī uzsvēra, ka “vienotajā tirgū un pasaulē būtu jānodrošina godīga konkurence, lai aizsargātu patērētājus un veicinātu ekonomikas izaugsmi un konkurētspēju saskaņā ar Savienības ilgtermiņa stratēģiskajām interesēm”⁽²⁾.

Turklāt Komisija ir arī apņēmusies kopā ar dalībvalstīm līdz 2019. gada beigām sagatavot pārskatu par pašreizējā regulējuma īstenošanu, lai noteiktu trūkumus. Visas atklātās nepilnības tiks rūpīgi izvērtētas, sevišķi caur tādu iespējamu nepilnību prizmu, kas ietekmē konkurences apstākļus ES un trešo valstu uzņēmumiem, kuri piedalās publiskā iepirkuma procedūrās.

⁽¹⁾ JOIN(2019) 5.

⁽²⁾ Eiropadomes sanāksme 2019. gada 21. un 22. martā, EUCO 1/19.

Trešo valstu pretendentiem, precēm un pakalpojumiem ne vienmēr ir saistoši tādi paši vai līdzvērtīgi vidiskie, sociālie vai darbībasiskie standarti, kādus piemēro ES ekonomikas dalībniekiem. Tāpat trešo valstu pretendentiem ne vienmēr ir jāievēro stingri valsts atbalsta noteikumi, kas līdzīgi tiem, ko piemēro ES. Tas var ES pretendētus, preces un pakalpojumus nostādīt nelabvēlīgā situācijā. ES publiskā iepirkuma noteikumi ir jāpiemēro tā, lai nodrošinātu, ka ES un trešo valstu pretendentiem tiek piemēroti vienādi vai līdzvērtīgi standarti un prasības.

Lai novērstu izkropļojumus Eiropas iepirkuma tirgos, ko radījušas trešo valstu subsīdijas vai citāds valsts atbalsts finansējums, var būt vajadzīga daudzpusēja iejaukšanās. Šajā sakarā ir būtiski piemērot noteikumus par nepamatoti lētiem piedāvājumiem, taču ar to var nepietikt un var būt vajadzīga papildu analīze.

Paziņojumā arī atgādināts par Komisijas apņemšanos nodrošināt savstarpību piekļuvē ārvalstu iepirkuma tirgiem. Gadu gaitā ES lielā mērā ir atvērusi trešām valstīm savus publiskā iepirkuma tirgus, taču ES uzņēmumiem mēdz būt pagrūti piekļūt iepirkuma iespējām kādos ārvalstu tirgos. 2016. gadā Komisija izdeva pārskatītu priekšlikumu par Starptautiskā iepirkuma aktu (SIA) ⁽³⁾, kas pieņemšanas gadījumā mūsu uzņēmumiem pašķirtu ceļu un ļautu vienlīdzīgos apstākļos konkurēt ar trešo valstu uzņēmumiem.

Apņemoties veikt paziņojumā noteiktās darbības, Komisija ir apstiprinājusi, cik lielu nozīmi publiskā iepirkuma jomā piešķir godīgas konkurences un vienādu konkurences apstākļu veicināšanai iekšējā tirgū.

Saskaņā ar "ES un Ķīnas stratēģiskās perspektīvas" mērķiem šo norādījumu mērķis ir sniegt palīdzību publiskā iepirkuma rīkotājiem, uzlabojot izpratni par konkrētiem praktiskiem aspektiem publiskā iepirkuma procedūrās, kas noteiktas ES tiesību aktos, gadījumos, kad konkursos piedalās dalībnieki no trešām valstīm. Tās mērķis ir arī veicināt principu publiskā iepirkuma procedūrās ņemt vērā ne tikai cenu, bet arī augstos Eiropas standartus, sevišķi darba, vides un drošības jomā. Tas palīdz nodrošināt apstākļus godīgai konkurencei ar ES pretendentiem, precēm un pakalpojumiem. Šo norādījumu pamatā ir paziņojums "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā" ⁽⁴⁾, ar kuru tika izveidota plaša partnerība ar dalībvalstīm nolūkā uzlabot publiskā iepirkuma efektivitāti. Spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzēto iespēju apzināšanās un izmantošana palīdzēs stiprināt vienoto tirgu un veicināt godīgas konkurences apstākļus ES iepirkuma tirgū.

Tiesiskais regulējums

Publisko iepirkumu regulē vairāki akti. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) ⁽⁵⁾ publiskajam iepirkumam ES piemēro pārredzamības, vienādas attieksmes un nediskriminēšanas pamatprincipus. Publiskā iepirkuma direktīvās ir izklāstīti saskaņoti minimālie publiskā iepirkuma noteikumi. Šie noteikumi reglamentē to, kā publiskas iestādes un dažu veidu sabiedrisko pakalpojumu uzņēmumi iepērk preces, būvdarbus un pakalpojumus. Tie ir transponēti valstu tiesību aktos un attiecas uz konkursiem, kuru vērtība naudas izteiksmē pārsniedz noteiktu summu. Procesuālie noteikumi attiecas uz katru atsevišķu iepirkumu neatkarīgi no pretendenta piederības.

Plašākā starptautiskā kontekstā ES noslēgtie nolīgumi nosaka, kam ir nodrošināta piekļuve ES iepirkuma tirgum. Galvenais attiecīgais nolīgums ir Nolīgums par valsts iepirkumu (NVI) ⁽⁶⁾, kas atver ES iepirkuma tirgu pārējām nolīguma pusēm. Turklāt vairākos ES brīvās tirdzniecības nolīgumos (BTN) ir nodaļas par iepirkumu. Šie norādījumi neaizstāj attiecīgos tiesību aktus publiskā iepirkuma jomā un nav jāuztver kā lietošanas pamācība par to, "kā apmierināt tiesību aktos izvirzītās prasības". Tikai Eiropas Savienības Tiesa ir kompetenta sniegt galīgu un saistošu ES tiesību interpretāciju ⁽⁷⁾. Šie norādījumi neskar ES starptautiskās saistības pret tirdzniecības partneriem.

⁽³⁾ Grozīts priekšlikums "Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par trešo valstu preču un pakalpojumu piekļuvi Eiropas Savienības publiskā iepirkuma iekšējam tirgum un par procedūrām, kas atbalsta sarunas par Savienības preču un pakalpojumu piekļuvi trešo valstu publiskā iepirkuma tirgiem", COM(2016) 34 final.

⁽⁴⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā", COM(2017) 572 final.

⁽⁵⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā redakcija (OV C 326, 26.10.2012., 1. lpp.).

⁽⁶⁾ https://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/gp_gpa_e.htm

⁽⁷⁾ Šis dokuments nav juridiski saistošs. Lai gan dokumentā reizēm ir pārfrāzēti ES tiesību aktu noteikumi, tas nepapildina vai nesamazina šajos tiesību aktos paredzētās tiesības un pienākumus. Tiktāl, cik dokuments saprotams kā tāds, kas interpretē ES tiesību aktus, tajā ir uzsvērts, ka vienīgi Eiropas Savienības Tiesa ir kompetenta sniegt juridiski saistošu ES tiesību interpretāciju. Nav pārbaudīta šajā dokumentā minēto piemēru atbilstība ES tiesībām.

1. Trešo valstu pretendentu un preču piekļuve ES publiskā iepirkuma tirgum

Direktīvas 2014/24/ES 25. pants

Ciktāl tas ir paredzēts 1., 2., 4. un 5. pielikumā⁽⁸⁾ un NVI Eiropas Savienības I papildinājuma vispārīgajās piezīmēs, un citos starptautiskos nolīgumos, kuri ir saistoši Savienībai, līgumslēdzējas iestādes attiecībā uz minēto nolīgumu parakstītājušu būvdarbiem, piegādēm, pakalpojumiem un ekonomikas dalībniekiem nodrošina attieksmi, kas ir tikpat labvēlīga kā attieksme, kuru nodrošina Savienības būvdarbiem, piegādēm, pakalpojumiem un ekonomikas dalībniekiem.

ES aktīvi rada iespējas Eiropas uzņēmumiem piedalīties iepirkumā, atbalstot abpusēji izdevīgu iepirkuma tirgu atvēršanu trešām valstīm. Starptautiskās sarunās ES ir atbalstījusi plašāku kvalitātes kritēriju piemērošanu, aptverot vidisko, sociālo, darbtiesisko un inovatīvo aspektu, un vērienīgu starptautisko iepirkuma tirgu atvēršanu.

Vairākos starptautiskos nolīgumos (piemēram, Nolīgumā par valsts iepirkumu un divpusējos brīvās tirdzniecības nolīgumos ar nodaļām par iepirkumu) ES ir apņēmusies piešķirt piekļuvi savam publiskā iepirkuma tirgum noteiktiem vairāku trešo valstu darbiem, piegādēm, pakalpojumiem un ekonomikas dalībniekiem.

Attiecīgi publiskā iepirkuma direktīvās ir noteikts, ka publiskā iepirkuma rīkotājiem ES ir jāizturas pret nolīgumus parakstījušo valstu būvdarbiem, piegādēm, pakalpojumiem un ekonomikas dalībniekiem tikpat labvēlīgi kā pret ES būvdarbiem, piegādēm, pakalpojumiem un ekonomikas dalībniekiem, ciktāl uz tiem attiecas minētie nolīgumi⁽⁹⁾.

Kur šā pienākuma nav, ekonomikas dalībniekiem no trešām valstīm, kuri nav noslēguši nolīgumu, kas atver ES iepirkuma tirgu, vai uz kuru precēm, pakalpojumiem un būvdarbiem neattiecas šāds nolīgums, nav nodrošināta piekļuve iepirkuma procedūrām ES un tie var tikt izslēgti.

1.1. Starptautiskie iepirkuma nolīgumi un Starptautiskā iepirkuma akts

Nolīgums par valsts iepirkumu (NVI)

Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros noslēgtais Nolīgums par valsts iepirkumu ļauj ekonomikas dalībniekiem no 19 citām PTO partnervalstīm, kuras noslēgušas minēto nolīgumu, pieteikties uz konkrētiem publiskiem līgumiem ES un ES uzņēmumiem pieteikties uz 19 citu PTO partnervalstu līgumiem.

Divpusēji brīvās tirdzniecības nolīgumi

ES ir noslēgusi brīvās tirdzniecības nolīgumus (BTN) ar valstīm visā pasaulē, un tie nodrošina nolīgumu pušu uzņēmumiem labāku piekļuvi otras puses publiskā iepirkuma tirgum.

Tādi ir, piemēram, jaunākie tirdzniecības nolīgumi ar Kanādu un Japānu.

Ja publiskā iepirkuma rīkotāji saņem piedāvājumu no trešās valsts ekonomikas dalībnieka, tiem jāpārbauda, vai uz piedāvājumu attiecas ES noslēgtie starptautiskie iepirkuma nolīgumi, piemēram, NVI vai BTN, lai noteiktu, vai pretendentam ir nodrošināta piekļuve šim iepirkumam.

Līdz šim NVI ir noslēgušas 20 puses: ES attiecībā uz savām 28 dalībvalstīm, Armēnija, Austrālija, Kanāda, Taivāna, Honkonga (Ķīna), Islande, Izraēla, Japāna, Lihtenšteina, Melnkalne, Moldova, Norvēģija, Jaunzēlande, Dienvidkoreja, Singapūra, Šveice, Ukraina, ASV un Nīderlande (attiecībā uz Arubu).

⁽⁸⁾ Spēkā esošajā NVI tekstā attiecīgie 25. pantā minētie pielikumi tagad atbilst 1., 2., 4., 5., 6. un 7. pielikumam.

⁽⁹⁾ Šajā jautājumā sk. Direktīvas 2014/24/ES 25. pantu, Direktīvas 2014/25/ES 43. pantu.

NVI un BTN nodaļas par valsts iepirkumu neattiecas automātiski uz visiem pušu valsts iepirkumiem. NVI un BTN veido divas daļas:

- a) juridiskais teksts ar noteikumiem par principiem un procedūrām; un
- b) aptvēruma grafiki katrai pusei.

Aptvēruma grafiki nosaka to, kurām publiskajām struktūrām ir jāpilda vispārīgie noteikumi un kādā apmērā to preču un pakalpojumu iepirkums ir atvērts citu NVI pušu vai BTN partnervalstu ekonomikas operatoru (un to preču un pakalpojumu) dalībai.

Ir ietverti tikai iepirkumi, kuri pārsniedz katras valsts aptvēruma grafikos noteiktās robežvērtības.

ES tirgus aptvēruma grafiki ir izklāstīti NVI I papildinājuma pielikumos un attiecīgo BTN attiecīgajos pielikumos. Pārbaudot šos avotus, publiskā iepirkuma rīkotājs var noteikt, vai pretendents (vai tā precēm un pakalpojumiem) ir nodrošināta piekļuve iepirkumam.

Ar saviem BTN ES veicina vidisko, sociālo un darbtiesisko apsvērumu izmantošanu, ar nosacījumu, ka tos piemēro nediskriminatīvi. Šie nolīgumi veicina ES un trešo valstu iepirkuma tirgu plašāku atvēršanu.

Brīvās tirdzniecības nolīgumu (BTN) gadījumā līgumslēdzējām iestādēm ir jāpiemēro līdzīgs pārbaudes process, kas attiecas uz plānotā iepirkuma aptvērumu. Daudzos BTN ES ir iekļāvuši noteikumus par publisko iepirkumu un tirgus piekļuves saistībām. Vairumā gadījumu BTN pamats ir NVI struktūra.

Starptautiskā iepirkuma akts

Komisija ir ierosinājusi Starptautiskā iepirkuma aktu (SIA) ⁽¹⁰⁾ nolūkā uzlabot savstarpību un nodrošināt sviras efektu, lai apspriestu ar trešām valstīm to iepirkuma tirgu atvēršanu ES uzņēmumiem. Ir skaidrs, ka šāda svira ir vajadzīga, lai novērstu diskriminējošus pasākumus un tiešu tirgu slēgšanu.

Tāpēc 2019. gada 21. marta secinājumos Eiropadome aicināja "(..) atjaunot ES Starptautiskā iepirkuma akta apspriešanu" ⁽¹¹⁾.

1.2. Noteikumi un nolīgumi konkrētās nozarēs un projektos

Starptautiskās nolīgumi

Starptautiskos nolīgumos ar trešām valstīm var būt iekļauti īpaši noteikumi, ar nosacījumu, ka tie atbilst Līgumā noteiktajiem pārredzamības, vienādas attieksmes un nediskriminēšanas principiem.

Sabiedrisko pakalpojumu nozare

Sabiedrisko pakalpojumu nozarē publiskā iepirkuma rīkotāji var noraidīt piegādes līgumu piedāvājumus, ja vairāk nekā 50 % produktu nāk no noteiktām trešām valstīm.

⁽¹⁰⁾ Grozīts priekšlikums "Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par trešo valstu preču un pakalpojumu piekļuvei Eiropas Savienības publiskā iepirkuma iekšējam tirgum un par procedūrām, kas atbalsta sarunas par Savienības preču un pakalpojumu piekļuvei trešo valstu publiskā iepirkuma tirgiem", COM(2016) 34 final.

⁽¹¹⁾ Eiropadomes sanāksme 2019. gada 21. un 22. martā, EUCO 1/19.

Aizsardzība un drošība

Iepirkumā drošības un aizsardzības jomā dalībvalstis var brīvi lemt par to, vai ļaut publiskā iepirkuma rīkotājiem pieļaut ārvalstu pretendētus.

1.2.1. Saskaņā ar starpvaldību nolīgumiem organizēts iepirkums

Īpašos gadījumos un konkrētos projektos dalībvalstis var plānot piešķirt līguma slēgšanas tiesības, pamatojoties uz starptautiskiem nolīgumiem ar trešām valstīm, kuru iepirkuma režīmi atšķiras no Eiropas regulējuma.

Saskaņā ar šādiem nolīgumiem organizētas publiskā iepirkuma procedūras ir atbrīvotas no ES publiskā iepirkuma tiesību aktiem atbilstīgi direktīvu nosacījumiem un ciktāl starptautiskā nolīguma īpašie iepirkuma noteikumi pilnīgi atbilst ES Līgumam, sevišķi pārredzamības, vienādas attieksmes un nediskriminēšanas principiem. Šādi nolīgumi ir jādara zināmi Komisijai.

Saskaņā ar šādiem starptautiskiem nolīgumiem organizētam iepirkumam ir jāatbilst ES Līguma principiem un tas atbilstīgi un atklāti jāpublicē, dodot iespēju piedalīties visiem uzņēmumiem neatkarīgi no to reģistrācijas vietas vai izcelsmes valsts. Tieša līguma slēgšanas tiesību piešķiršana, kas pēc būtības nenodrošina pārredzamību un konkurenci, nav saderīga ar šiem pamatprincipiem.

Ārējo attiecību kontekstā neviens starptautisks nolīgums, ko noslēgusi dalībvalsts un viena vai vairākas trešās valstis, nevar būt pamats līguma slēgšanas tiesību tiešai piešķiršanai trešām valstīm vai to ekonomikas dalībniekiem. Tas neatbilst ES ekskluzīvajai kompetencei kopīgajā tirdzniecības politikā un ES Līgumu pamatprincipiem, kas attiecas uz publisko iepirkumu. Arī labvēlīgi projekta finansēšanas nosacījumi nevar būt pamats tiešai līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai.

1.2.2. Pasākumi sabiedrisko pakalpojumu nozarē**Direktīvas 2014/25/ES 85. pants “Piedāvājumi, kas attiecas uz trešo valstu izcelsmes produktiem”**

1. Šis pants attiecas uz piedāvājumiem, kas attiecas uz tādu trešo valstu izcelsmes produktiem, ar kurām Savienība nav noslēgusi ne daudzpusējus, ne divpusējus nolīgumus, kas Savienības uzņēmumiem nodrošina salīdzināmu un efektīvu piekļuvi minēto trešo valstu tirgiem. Tas neietekmē Savienības vai tās dalībvalstu pienākumus pret trešām valstīm.
2. Ikvienu piegādes līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai iesniegtu piedāvājumu var noraidīt, ja trešo valstu izcelsmes produktu īpatsvars, kas noteikts saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013, ir lielāks nekā 50 % no piedāvājumā iekļauto produktu kopvērtības. Šajā pantā telekomunikāciju tīkla aprīkojumā izmantoto programmatūru uzskata par produktu.
3. Saskaņā ar šā punkta otro daļu, ja divi vai vairāki piedāvājumi ir līdzvērtīgi, ņemot vērā 82. pantā noteiktos līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijus, priekšroku dod piedāvājumiem, ko nevar noraidīt saskaņā ar šā panta 2. punktu. Šajā pantā attiecīgo piedāvājumu cenas uzskata par līdzvērtīgām, ja cenu starpība nav lielāka kā 3 %. Piedāvājumam tomēr nedod priekšroku saskaņā ar pirmo daļu, ja, to pieņemot, līgumslēdzējam būtu pienākums iegādāties aprīkojumu, kura tehniskie parametri atšķiras no jau izmantota aprīkojuma parametriem, tādējādi radot nesaderību, tehniskas grūtības ekspluatācijā un apkopē vai arī nesamērīgas izmaksas.
4. Šajā pantā tās trešās valstis, uz kurām ar Padomes lēmumu ir attiecinātas šīs direktīvas priekšrocības, saskaņā ar 1. punktu neņem vērā, nosakot 2. punktā minēto trešo valstu izcelsmes produktu īpatsvaru.

Direktīvas 2014/25/ES 43. pants negarantē piekļuvi ES iepirkuma tirgum visiem trešo valstu ekonomikas dalībniekiem. Turklāt tajā ir paredzēts īpašs režīms piedāvājumiem, kuros iekļauti trešo valstu izcelsmes produkti. Tas ir izklāstīts Direktīvas 2014/25/ES 85. pantā.

Publiskā iepirkuma rīkotāji, kas darbojas ūdens, enerģijas, transporta un pasta pakalpojumu nozarē var noraidīt piegādes līgumu piedāvājumus, ja trešās valsts izcelsmes produktu īpatsvars ir lielāks nekā 50 % no piedāvājumā iekļauto produktu kopvērtības.

Šis režīms attiecas vienīgi uz tādu trešo valstu izcelsmes produktiem, ar kurām nav nolīgums, kas ES uzņēmumiem nodrošina salīdzināmu un efektīvu piekļuvi minēto trešo valstu tirgiem.

Ja publiskā iepirkuma rīkotājs nevis noraida šādu piedāvājumu, bet ļauj tam piedalīties iepirkuma procesā, publiskā iepirkuma rīkotājam ir jānodrošina priekšroka līdzvērtīgiem piedāvājumiem, kuros iekļauto trešās valsts izcelsmes produktu īpatsvars ir mazāks nekā 50 %⁽¹²⁾. Publiskā iepirkuma rīkotājam nav jānodrošina šāda priekšroka, ja tas uzliek līgumslēdzējam pienākumu iegādāties aprīkojumu, kura tehniskie parametri atšķiras no jau izmantota aprīkojuma parametriem, tādējādi radot nesaderību, tehniskas grūtības ekspluatācijā un apkopē vai nesamērīgas izmaksas.

Nesen publiskā iepirkuma rīkotājs izmantoja Sabiedrisko pakalpojumu direktīvas 85. pantā paredzēto elastību, lai pieprasītu pretendentam deklarāciju par tā produktu izcelsmi. Tā kā vairāk nekā 50 % bija trešo valstu izcelsmes produkti, uz kuriem attiecās minētais noteikums, attiecīgais piedāvājums tika noraidīts.

1.2.3. Iepirkums aizsardzības un drošības jomā

Direktīvas 2009/81/ES 18. apsvēruma

Uz ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma piegādes līgumiem, kuru slēgšanas tiesības piešķir līgumslēdzēja iestādes/subjekti, kas darbojas aizsardzības jomā, neattiecinā Pasaules Tirdzniecības organizācijas Nolīgumu par publiskiem iepirkumiem (GPA). Uz citiem šajā direktīvā noteiktajiem iepirkuma līgumiem GPA arī neattiecinā, pamatojoties uz minētā nolīguma XXIII pantu⁽¹³⁾. (..)

Šis izņēmums nozīmē arī to, ka aizsardzības un drošības tirgu īpašajā kontekstā dalībvalstis saglabā tiesības izlemt, vai to līgumslēdzēja iestāde/subjekts ļauj līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās piedalīties trešo valstu uzņēmumiem. Tām šis lēmums būtu jāpieņem, pamatojoties uz izdevīgumu, atzīstot pasaules mērogā konkurētspējīgas Eiropas Aizsardzības tehnoloģiskās un rūpniecības bāzes nepieciešamību un to, cik svarīgi ir atvērti un godīgi tirgi, kā arī gūstot abpusēju labumu. Dalībvalstīm būtu jācenšas panākt arvien atvērtākus tirgus. Arī to partneriem būtu jāaplicina atvērtība, kuras pamatā būtu noteikumi, par kuriem panākta starptautiska vienošanās, turklāt tas jo īpaši attiecas uz atklātu un godīgu konkurenci.

Preču un pakalpojumu iegāde aizsardzības un drošības nozarē bieži ir jutīgs jautājums. Īpašas prasības attiecībā uz šādām iegādēm ir paredzētas Direktīvā 2009/81/EK⁽¹⁴⁾ saistībā ar dalībvalstu nepieciešamību nodrošināt piegādes drošību un aizsargāt konfidencialu informāciju.

Attiecībā uz iegādēm saskaņā ar direktīvu par iepirkumu aizsardzības un drošības nozarē katra dalībvalsts var izdot savus noteikumus⁽¹⁵⁾ par to, vai tās publiskā iepirkuma rīkotāji drīkst atļaut trešo valstu ekonomikas dalībniekiem piedalīties līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās⁽¹⁶⁾. Ja publiskā iepirkuma rīkotāji nolemj neļaut piedalīties trešo valstu ekonomikas dalībniekiem vai precēm, tie var norādīt šādu vispārīgu ierobežojumu jau paziņojumā par līgumu un konkursa dokumentos. Vai arī – tie var izvēlēties noraidīt šos piedāvājumus katru atsevišķi lēmumā par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Otrā gadījumā publiskā iepirkuma rīkotājiem konkursa dokumentos jānorāda, ka patur tiesības noraidīt piedāvājumus aizsardzības un drošības apsvērumu dēļ.

⁽¹²⁾ Apvienots Direktīvas 2014/25/ES 85. panta 1. un 2. punkts.

⁽¹³⁾ Saskaņā ar spēkā esošo GPA tekstu attiecīgie noteikumi ir iekļauti nevis XXIII pantā, bet gan III pantā.

⁽¹⁴⁾ OV L 216, 20.8.2009., 76. lpp.

⁽¹⁵⁾ Dalībvalstīm šis lēmums jāpieņem, pamatojoties uz izdevīgumu, atzīstot vajadzību pēc pasaules mērogā konkurētspējīga Eiropas aizsardzības tehniskā un rūpnieciskā pamata, to, cik svarīgi ir atvērti un godīgi tirgi, kā arī mērķi gūt abpusēju labumu. Šis lēmums varētu būt arī selektīvs, t. i., atļaujot piedalīties vienīgi ekonomikas dalībniekiem no visām vai dažām GPA valstīm, bet ne no citām trešām valstīm (trešām valstīm, kas nav noslēgušas GPA un ar kurām ES nav noslēgusi divpusējus nolīgumus par publiskā iepirkuma tirgu atvēršanu).

⁽¹⁶⁾ Sk. Direktīvas 2009/81/ES 18. apsvēruma otro daļu.

Lai aizsargātu savas īpašās drošības intereses, publiskā iepirkuma rīkotāji var veikt arī citus pasākumus:

- prasīt pretendentiem iesniegt valsts drošības pielaidi un pieņemt ārvalstu drošības pielaidi tikai tad, ja tā ir atzīta par līdzvērtīgu, pamatojoties uz attiecīgo valstu sadarbību izlūkošanā,
- prasīt ārvalstu pretendentiem apliecinājumus tam, ka būs atļauta aprīkojuma transportēšana, arī papildu piegāde krīzes situācijās,
- prasīt pretendentiem arī uzņemties saistības attiecībā uz piekļuvi slepenotai informācijai un tās konfidencialitāti,
- prasīt, lai pakalpojumu sniedzēji un risinājumi atbilstu papildu prasībām, kas izriet no īpašiem tiesību aktiem drošības jomā. Piemēram, kibernetikas jomā Tīklu un informācijas drošības direktīvā⁽¹⁷⁾ ir iekļauti pasākumi, kas nodrošina vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas sistēmu drošību visā Savienībā.

Publiskā iepirkuma rīkotāji var pieprasīt līgumslēdzējiem, lai tie atver savu piegādes ķēdi konkursiem. Tas var ļaut piegādes ķēdē iesaistīties jauniem dalībniekiem⁽¹⁸⁾.

Veicot noteiktus ekskluzīvus pirkumus aizsardzības un drošības jomā, ir jāņem vērā valsts drošības intereses. Daži līgumi paredz, ka ir vajadzīgas šādas ārkārtīgi augstas prasības attiecībā uz piegādes drošību, vai arī tie ir tik slepeni un svarīgi valsts suverenitātei, ka ar konkrētiem Direktīvas 2009/81/EK noteikumiem var nepietikt, lai aizsargātu svarīgas dalībvalsts drošības intereses.

Attiecībā uz šādiem pirkumiem LESD 346. pantā ir paredzēta atkāpe, kas ļauj dalībvalstīm piešķirt līguma slēgšanas tiesības, nepiemērojot minētās direktīvas noteikumus⁽¹⁹⁾. Dalībvalstīm katrā atsevišķā gadījumā ir jānovērtē, vai var piemērot šo izņēmumu, nosakot attiecīgās svarīgās drošības intereses un novērtējot vajadzību pēc konkrētā pasākuma, ņemot vērā samērīguma principu un vajadzību strikti interpretēt šo atkāpi⁽²⁰⁾.

1.3. Praktiskā ziņā

Starptautiskie iepirkuma nolīgumi

- Publiskā iepirkuma rīkotājiem būtu jāpārbauda, vai trešās valsts pretendents ir noslēdzis NVI vai divpusēju nolīgumu. Ja tas tā nav, tam nav nodrošināta piekļuve iepirkuma procedūrām ES.

Iepirkums saskaņā ar starpvaldību nolīgumiem

- Iepirkumā ir jāievēro Līgumā paredzētie pārredzamības, vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminēšanas principi.
- Līgumslēgšanas tiesības nevar tieši piešķirt, pamatojoties uz šādiem nolīgumiem.

Iepirkumi atbilstoši Komunālo pakalpojumu direktīvai

- Publiskā iepirkuma rīkotājiem jāpārbauda, vai vairāk nekā 50 % produktu, kuri tiek piedāvāti piegādes līgumos, izcelsme ir trešās valstīs.
- Ja uz konkrētajām trešām valstīm neattiecas NVI vai divpusējs nolīgums, piedāvājumu var noraidīt.

⁽¹⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Direktīva 2016/1148/ES par pasākumiem nolūkā panākt vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas sistēmu drošību visā Savienībā.

⁽¹⁸⁾ Direktīvas 2009/81/EK 21. pants.

⁽¹⁹⁾ Savu svarīgo drošības interešu noteikšana ir vienīgi katras dalībvalsts ziņā, kā teikts direktīvas 16. apsvērumā (sk. arī 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā T-26/01).

⁽²⁰⁾ Sk. EST 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-337/06 *Bayerischer Rundfunk*, 64. punkts.

Ar aizsardzības un drošības aspektiem saistīti iepirkumi

- Šādi iepirkumi nav iekļauti NVI vai esošajos divpusējos nolīgumos.
- Publiskā iepirkuma rīkotājiem nav jānodrošina piekļuve trešo valstu ekonomikas dalībniekiem.

2. Nepamatoti lēti piedāvājumi**Direktīvas 2014/24/ES 69. pants**

1. Ja piedāvājumi attiecībā uz būvdarbiem, piegādēm vai pakalpojumiem šķiet nepamatoti lēti, līgumslēdzēja iestāde prasa, lai ekonomikas dalībnieki paskaidrotu cenu vai izmaksas, kas norādītas piedāvājumā.
2. Šā panta 1. punktā minētie paskaidrojumi var jo īpaši attiekties uz:
  - a) ražošanas procesa, sniegto pakalpojumu vai būvniecības metodes saimnieciskajiem aspektiem;
  - b) izraudzītajiem tehniskajiem risinājumiem vai kādiem īpaši izdevīgiem produktu piegādes, pakalpojumu sniegšanas vai būvdarbu veikšanas apstākļiem, kas ir pieejami pretendentiem;
  - c) pretendenta piedāvāto būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu oriģinalitāti;
  - d) atbilstību pienākumiem, kas minēti 18. panta 2. punktā;
  - e) atbilstību pienākumiem, kas minēti 71. pantā;
  - f) iespējamu valsts atbalstu, ko saņem pretendents.
3. Līgumslēdzēja iestāde izvērtē sniegto informāciju, apspriežoties ar pretendentu. Tas var noraidīt piedāvājumu tikai tad, ja sniegtie pierādījumi apmierinoši neizskaidro piedāvātās cenas vai izmaksu zemo līmeni, ņemot vērā 2. punktā minētos elementus. Līgumslēdzējas iestādes noraida piedāvājumu, ja tās ir konstatējušas, ka piedāvājums ir nepamatoti lēts, jo tas neatbilst piemērojamiem pienākumiem, kas minēti 18. panta 2. punktā.

Publiskā iepirkuma rīkotājiem nepamatoti lētu piedāvājumu identificēšana, pārbaude un noraidīšana ir viens no veidiem, kā nodrošināt vienādus konkurences apstākļus.

Formulējot savas iepirkuma specifikācijas, publiskā iepirkuma rīkotājiem jāpievērš pienācīga uzmanība paredzamajai preču vai pakalpojumu cenai vai izmaksām. Publiskā iepirkuma rīkotāja veiktajā aplēsē būs jāņem vērā visi iepirkuma dokumentos noteiktie kritēriji, to starpā līguma izpildes prasības, atlases kritēriji un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji.

Veicot rūpīgu aprēķinu pirms iepirkuma procedūras sākšanas, varēs izvairīties no sarežģījumiem vēlākā posmā. Iepirkuma dokumentos iekļauta informācija par aptuveniem apjomiem, arī naudas izteiksmē, kādus publiskā iepirkuma rīkotājs gaida, var būt vērtīga norāde pretendentiem par kvalitātes līmeni, kāds tiek gaidīts, un šādas informācijas iekļaušana arī ļaus izvairīties no nepiemērotu piedāvājumu saņemšanas.

Pēc piedāvājumu saņemšanas publiskā iepirkuma rīkotājam būs jānovērtē, vai piedāvājumu aprēķins šķiet pamatots. Piemēram, piedāvājumā norādītā cena vai izmaksas var atšķirties no citu pretendentu piedāvātās cenas vai izmaksām vai no publiskā iepirkuma rīkotāja aplēses, lai gan šādam piedāvājumam salīdzinājumā ar citiem piedāvājumiem nav īpašu iezīmju, kas acīmredzami pamato šādu atšķirību. Publiskā iepirkuma rīkotājiem var būt šaubas par to, vai piedāvājums ir ekonomiski ilgtspējīgs un ir izpildāms saskaņā ar iepirkuma prasībām un piemērojamiem juridiskajiem pienākumiem, un par to, vai piedāvājums ir nepamatoti lēts.

Ziniet cenu

- Svarīga nozīme ir zināšanām par tirgu
- Noskaidrojiet, kāda bijusi iepriekšēju iepirkumu cena
- Konsultējieties ar speciālistiem un citiem iepirkumu rīkotājiem

2.1. *Nepamatoti lētu piedāvājumu noteikšana*

Direktīvās nav nedz definēts, ko uzskata par nepamatoti lētu piedāvājumu, nedz arī norādīta konkrēta metode nepamatoti lēta piedāvājuma robežcenas aprēķināšanai. Dažas dalībvalstis ir ieviesušas brīvprātīgas vai obligātas metodes. Dalībvalstis var brīvi ieviest vietējus noteikumus vai metodes, kas izmantojamas, lai identificētu piedāvājumus, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir nepamatoti lēti, ja vien šādi noteikumi ir objektīvi un nediskriminējoši⁽²¹⁾. Tās var piemērot aritmētiskas metodes, pamatojoties uz novērtējumu par piedāvājuma cenas novirzi no visu piedāvājumu vidējās cenas⁽²²⁾ vai no paša publiskā iepirkuma rīkotāja aplēstās iepirkuma vērtības. Noderīga metode var būt arī ņemt vērā starpību starp piedāvājumiem ar viszemāko un nākamo zemāko cenu. Šādos noteikumos var iekļaut konkrētas procentuālās sliekšņa vērtības, kas piemērojamas, identificējot nepamatoti lētus piedāvājumus. Ja valsts tiesību aktos nav noteikta metode, publiskā iepirkuma rīkotāji var paši noteikt pārredzamas un nediskriminējošas metodes.

Piedāvājumi var šķist nepamatoti lēti attiecībā pret kādu no attiecīgajiem parametriem un līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijiem. Tā var būt, piemēram, gadījumā, kad attiecība starp piedāvāto kvalitāti un cenu šķiet aizdomīga.

Ja publiskā iepirkuma rīkotājs saņem piedāvājumu, par kuru tam ir aizdomas, ka tas ir nepamatoti lēts, iepirkuma rīkotājam ir juridisks pienākums prasīt no attiecīgā ekonomikas dalībnieka paskaidrojumu par piedāvāto cenu⁽²³⁾. Publiskā iepirkuma rīkotājs nevar noraidīt piedāvājumu, ne devis ekonomikas dalībniekam iespēju izskaidrot un pamatot cenu. Tas attiecas arī uz aritmētiskajām metodēm, ko izmanto, lai identificētu aizdomīgus pretendentes. Šādas metodes neļauj tūlītēji noraidīt piedāvājumu, neveicot pārbaudi.

Nepamatoti lētu piedāvājumu noteikšana

IZVĒRTĒJIET VISUS PIEDĀVĀJUMA PARAMETRUS

- Vai piedāvājums rādās pamatoti aprēķināts?
- Vai pretendents spēj paveikt to, ko piedāvā, par cenu, ko piedāvā?
- Vai jūsu valstī ir noteikta metode, kas palīdz identificēt, novērtēt un izvērtēt?

Vai jums nav pārliecības, ka piedāvājums ir pamatots?

2.2. *Nepamatoti lētu piedāvājumu izmeklēšana*

Publiskā iepirkuma rīkotājiem parasti jāpieprasa, lai ekonomikas dalībnieks pierāda piedāvājuma pamatā esošo tehnisko, ekonomisko vai juridisko pieņēmumu vai prakses pamatotību. Lai varētu novērtēt pretendenta sniegtos skaidrojumus, publiskā iepirkuma rīkotājiem jāpieprasa visa informācija, ko tie uzskata par piemērotu⁽²⁴⁾. Tā, Tiesas judikatūra nosaka, ka publiskā iepirkuma rīkotājiem ir rakstiski jāpieprasa sīka informācija par elementiem, kas iekļauti piedāvājumā, par kuru ir aizdomas, ka tas ir nepamatoti lēts, un kas ir radījuši publiskā iepirkuma rīkotājam šaubas konkrētajā gadījumā⁽²⁵⁾. Publiskā iepirkuma rīkotājiem īpaši jāpievērš uzmanība pretendenta spējai izpildīt visas iepirkuma dokumentu prasības, ieskaitot sociāli atbildīga un zaļa publiskā iepirkuma prasības, par piedāvāto cenu.

Principā publiskā iepirkuma rīkotāji var pieprasīt informāciju par visiem jautājumiem, ko tie uzskata par būtiskiem piedāvātā cenas vai izmaksu līmeņa novērtēšanai. Saskaņā ar direktīvu šādi jautājumi var ietvert ražošanas procesa saimnieciskos aspektus, ieskaitot piedāvāto vesela aprites cikla izmaksu pamatu, tehniskos risinājumus vai piedāvājuma oriģinalitāti⁽²⁶⁾. Šis aspektu uzskaitījums nav izsmeļošs.

Publiskā iepirkuma rīkotāji tiek arī mudināti⁽²⁷⁾ izvērtēt, vai piedāvājums atbilst piemērojamiem pienākumiem, kas vides, sociālo un darba tiesību jomā noteikti Savienības tiesību aktos, valsts tiesību aktos, koplīgumos vai paredzēti X pielikumā uzskaitītajos starptautiskajos tiesību aktos vides, sociālo un darba tiesību jomā⁽²⁸⁾. Minētie pienākumi ir piemērojami neatkarīgi no tā, vai tie ir iekļauti iepirkuma dokumentos.

⁽²¹⁾ Sk. 68. punktu spriedumā apvienotajās lietās C-285/99 un C-286/99, *Impresa Lombardini SpA*.

⁽²²⁾ Šāds "relatīvs" salīdzinājums (kurā iekļauj visus iesniegtos piedāvājumus) var būt vēlams gadījumos, kad saņemto piedāvājumu skaits ir pietiekams, jo šāds salīdzinājums varētu visprecīzāk atspoguļot tirgus apstākļus.

⁽²³⁾ EST, apvienotās lietas C-285/99 un C-286/99, 43. un 73. punkts.

⁽²⁴⁾ EST, apvienotās lietas C-285/99 un C-286/99, 43. un 55. punkts.

⁽²⁵⁾ EST, apvienotās lietas C-285/99 un C-286/99, 51. punkts.

⁽²⁶⁾ Direktīvas 2014/24/ES 69. panta 2. punkts.

⁽²⁷⁾ Direktīvas 2014/24/ES 69. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 69. panta 3. punkts.

⁽²⁸⁾ Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 2. punkts.

No pretendenta prasītie paskaidrojumi var būt arī saistīti ar iespējami negodīgu tirgus praksi, piemēram, ārvalstu subsīdijām vai dempingu, kas izkropļo iekšējo tirgu. Veicot izpēti par negodīgu tirgus praksi, publiskā iepirkuma rīkotājiem jāpievērš īpaša uzmanība piedāvājumiem, kuros piedāvātas trešo valstu preces vai pakalpojumi, kuru cenas vai izmaksas var būt izkropļotas ar valsts atbalstītu finansējumu. To, vai pastāv finansiāls atbalsts no ārvalstīm, varētu novērtēt piedāvājuma dzīvotspējas vispārējā novērtējuma ietvaros.

Pretendentam būs jāiesniedz visi pierādījumi, kas vajadzīgi pietiekama skaidrojuma sniegšanai. Tā var būt detalizēta informācija, ko papildina attiecīga dokumentācija par ražošanas procesu, ražotnēm, sociālajiem apstākļiem, sertifikātiem, vides standartiem utt. Iemesliem, ko pretendents norāda, lai pamatotu piedāvājuma dzīvotspēju, ir jāatbilst sākotnējā piedāvājuma nosacījumiem⁽²⁹⁾. Šajā ziņā publiskā iepirkuma rīkotājiem nebūtu jāaprobežojas tikai ar godavārda pieprasīšanu no pretendenta par to, ka tas ir iecerējis izpildīt minētos pienākumus.

Šajā pārbaudes procesā publiskā iepirkuma rīkotājs var uzdot papildu jautājumus, it īpaši, lai novērtētu, vai sniegtā informācija ir autentiska. No pretendenta var arī prasīt sīkāku informāciju par jautājumiem un aspektiem, kurus publiskā iepirkuma rīkotājs nav norādījis sākotnējā pieprasījumā, bet kuri ir kļuvuši aktuāli sniegtās informācijas novērtējuma rezultātā.

Nepamatoti lētu piedāvājumu izmeklēšana

PIEPRASĪET INFORMĀCIJU NO PRETENDENTA

Piemēri:

- Kā pretendents ir aprēķinājis cenas un izmaksas kopumā?
- Kā pretendents ir noteicis konkrētu cenu konkrētai pozīcijai?
- Vai cena ļauj izpildīt visas juridiskās un līgumiskās saistības?
- Vai cena ļauj izpildīt visus prasītos darbtiesiskos un vidiskos standartus?
- Kā piedāvājums tiek finansēts? Vai aprēķins ir pamatots?
- Nevilcinieties prasīt jebkuru informāciju, ko uzskatāt par būtisku.
- Prasiet konkrētus pierādījumus.

Vai pretendenta sniegtais skaidrojums jūs nepārlicina?

2.3. Nepamatoti lētu piedāvājumu noraidīšana

Publiskā iepirkuma rīkotājs var piedāvājumu noraidīt bez pamatojuma, ja, neraugoties uz visiem savāktajiem pierādījumiem, nav pārliecināts, ka pretendents spēs izpildīt līgumu par piedāvāto cenu vai izmaksām un saskaņā ar iepirkuma dokumentiem un visiem piemērojamiem juridiskajiem pienākumiem.

Šāds lēmums var būt balstīts uz vienu elementu vai uz faktoru apvienojumu, kuri veido publiskā iepirkuma rīkotāja galīgo vērtējumu par piedāvājumu, to starpā tādiem faktoriem kā atbilstība darbtiesiskajiem un vidiskajiem standartiem un to, vai ir piešķirts valsts atbalsts.

Saskaņā ar Direktīvas 2014/24/ES 69. panta 3. punktu publiskā iepirkuma rīkotājiem ir pienākums noraidīt piedāvājumu gadījumos, kad tie konstatē, ka nepamatoti zemā piedāvātā cena vai izmaksas izriet no pretendenta neatbilstības obligātajiem Savienības vai valsts tiesību aktiem, koplīgumiem vai starptautiskajiem noteikumiem sociālo un darba tiesību jomā un darba tiesību vides jomā (Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 2. punkts apvienojumā ar direktīvas X pielikumu, par to jau 2. iedaļā iepriekš).

⁽²⁹⁾ Vispārējā tiesa, lieta T-422/11, *Computer Resources International*, 87. punkts.

Nepamatoti lētu piedāvājumu noraidīšana**JUMS JĀBŪT PĀRLIECINĀTIEM**

- Pretendentam ir jāpierāda viņa piedāvājuma pamatotība.
- Vai pretendents to ir izdarījis attiecībā uz visiem jūsu prasītajiem aspektiem?
- Vai jūs uzskatāt, ka piedāvājums var atbilst VISĀM LĪGUMISKAJĀM prasībām, par piedāvāto cenu?
- Ja jums joprojām ir pamatotas šaubas, jūs varat noraidīt piedāvājumu.
- Ja konstatējāt, ka piedāvājums ir nepamatoti lēts, jo tas neatbilst Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 2. punktā noteiktajiem juridiskajiem pienākumiem, tas ir jānoraida.

2.4. Praktiskā ziņā**Nepamatoti lēti piedāvājumi**

- Publiskā iepirkuma rīkotājiem ir jāpārbauda, vai piedāvājums ir finansiāli pamatots un nav nepamatoti lēts.
- Publiskā iepirkuma rīkotājiem ir jāizvaicā pretendents. Tie var uzdot jebkādus jautājumus, ko uzskata par būtiskiem.
- Ja publiskā iepirkuma rīkotāji nav pārliecināti par piedāvājuma finansiālo dzīvotspēju, tie to var noraidīt.

3. Kvalitātes standarti. Stratēģiska pieeja publiskajam iepirkumam

Komisija ir atzinusi, ka publiskais iepirkums ir svarīgs un iedarbīgs rīks publisko līdzekļu efektīvā, ilgtspējīgā un stratēģiskā izlietošanā. Savā paziņojumā "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā"⁽³⁰⁾ tā uzsvēra, ka augstas kvalitātes standartu izmantošanai ir svarīga nozīme valdību un pašvaldību centienos rast atbildi uz uzdevumiem sabiedrības, vides un ekonomikas jomā. Uzsverot stratēģiska iepirkuma nozīmīgumu, Komisija tiecas dalībvalstīs vairot informētību par stratēģiska iepirkuma svarīgumu gan Savienības iekšējos iepirkumos, gan iepirkumos, kuros saņem piedāvājumus no trešo valstu ekonomikas dalībniekiem.

Stratēģisks iepirkums ļauj atbildīgāk un stratēģiskāk izlietot publiskos līdzekļus; tas atbalsta ieguldījumus ES un var palīdzēt radīt vienlīdzīgu konkurenci apstākļos, nodrošinot to, ka visiem pretendentiem neatkarīgi no to izcelsmes ir jāievēro vienādi standarti.

Stratēģiska iepirkuma sniegtās iespējas patlaban netiek pietiekami izmantotas. Vairāk nekā pusē iepirkuma procedūru vienīgais līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijs joprojām ir zemākā cena, lai gan direktīvas par publisko iepirkumu ļauj publiskā iepirkuma rīkotājiem preču un pakalpojumu izvēlē brīvi balstīties uz izmaksu lietderības un kvalitātes kritērijiem.

Izmantojot kvalitātes apsvērumus publiskajā iepirkumā, publiskā iepirkuma rīkotāji var iepirkt ilgtspējīgākus un novatoriskākus produktus un pakalpojumus. Kvalitātes apsvērumi var arī garantēt atbilstību augstiem vidiskajiem, sociālajiem un darbtiesiskajiem standartiem gan attiecībā uz ES, gan trešo valstu ekonomikas dalībniekiem un precēm.

Pretendenti, precēm un pakalpojumiem no trešām valstīm ne vienmēr piemēro tādas pašas augstus standartus kā pretendenti, precēm un pakalpojumiem no ES. Tomēr pašreizējais ES iepirkuma regulējums paredz noteikumus, ko var izmantot un kas jāizmanto, lai nodrošinātu, ka pretendenti, preces un pakalpojumi no trešām valstīm atbilst tādiem pašiem augstiem standartiem, kādus ievēro ES pretendenti. Stratēģiska pieeja attiecībā uz publisko iepirkumu galu galā maina gan tirgus, gan publisko ieinteresēto personu, gan sabiedrības kopumā uzvedību.

⁽³⁰⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā", COM(2017) 572 final.

Skaidriem kvalitātes standartiem jāļauj maksimāli plašam pretendentu lokam piedalīties iepirkumā ar vienādiem nosacījumiem. Visiem pretendentiem un precēm neatkarīgi no to izcelsmes vietas jāatbilst vienādiem kvalitātes standartiem, kritērijiem un prasībām. Skaidri definēti kvalitātes standarti palīdz publiskā iepirkuma rīkotājiem radīt piemērotus apstākļus, kuros visi pretendenti var konkurēt atklāti un ar vienlīdzīgiem nosacījumiem.

Sociāli atbildīgs publiskais iepirkums, zaļais publiskais iepirkums (ZPI) un inovācijas iepirkums palīdz publiskā iepirkuma rīkotājiem integrēt ilgtspēju un inovāciju to publiskajos iepirkumos.

Sociāli atbildīga publiskā iepirkuma mērķis ir panākt sociālu ietekmi uz kopienām, ieviešot sociālus apsvērumus publiskā iepirkuma procedūrās. Šāds iepirkums var atbalstīt ilgtspējīgu attīstību, palīdzēt valdībām sasniegt starptautiskos ilgtspējas mērķus⁽³¹⁾, veicināt ētiskus tirgus un piegādes ķēdes un popularizēt pozitīvus sociālus rezultātus valsts un vietējā līmenī. Komisija 2020. gadā publicēs visaptverošus norādījumus par sociālu apsvērumu integrēšanu publiskajā iepirkumā un izplatīs paraugprakses piemēru apkopojumu par sociāli atbildīgu publisko iepirkumu.

Zaļais publiskais iepirkums ļauj publiskā iepirkuma rīkotājiem integrēt vides prasības visos to iepirkuma procesa posmos. ZPI veicina tādu preču, pakalpojumu un būvdarbu iepirkumu, kam ir samazināta ietekme uz vidi visā to aprites ciklā. Tādējādi tas atbalsta zaļo tehnoloģiju un produktu attīstību. Izmantojot ZPI, publiskā iepirkuma rīkotāji var palīdzēt sasniegt vides politikas mērķus, kas saistīti ar klimata pārmaiņām, resursu efektīvu izmantošanu, ilgtspējīgu patēriņu un aprites ekonomiku. ZPI arī mudina ņemt vērā visas līguma aprites cikla izmaksas, nevis tikai pirkuma cenu.

Saskaņā ar Tīro autotransporta līdzekļu direktīvu visām dalībvalstīm ir jāsasniedz tīro transportlīdzekļu iepirkuma minimālie mērķrādītāji, lai sekmētu un stimulētu tīro un energoefektīvo transportlīdzekļu tirgu. Direktīva nosaka, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka publiskā iepirkuma rīkotāji, iepērkot noteiktus autotransporta līdzekļus, ņem vērā to darbmuža ietekmi uz enerģētiku un vidi, ieskaitot enerģijas patēriņu un CO₂ un noteiktu piesārņotāju emisijas apjomu⁽³²⁾.

Komisija patlaban piedāvā ZPI kritēriju kopumus par 19 ražojumu grupām⁽³³⁾, kurus var tieši iekļaut iepirkuma dokumentos. Turklāt Komisija ir izstrādājusi rokasgrāmatu⁽³⁴⁾ par ZPI un ZPI mācību rīkkopu⁽³⁵⁾ publiskā iepirkuma rīkotājiem, kura paredzēta izmantošanai mācību kursus un darbsemināros. Komisija organizē ZPI mācību programmas publiskā iepirkuma rīkotājiem ES un izstrādā vairākus konkrētu nozaru aprites cikla izmaksu aprēķināšanas rīkus, un tā ir izveidojusi ZPI labas prakses piemēru datubāzi⁽³⁶⁾.

Inovācijas iepirkums var attiekties vai nu uz inovācijas procesu iepirkumu (pētniecības un izstrādes iepirkums), vai uz inovācijas rezultātu iepirkumu (novatorisku risinājumu iepirkums). Iepirkuma procedūru izstrādājot tā, ka tiek veicināta inovācija, publiskā iepirkuma rīkotāji palielina izredzes saņemt mūsdienīgākus, labāk pielāgotus un daudzveidīgākus risinājumus, kas mēdz būt arī lētāki, videsstīgāki vai sociāli atbildīgāki. 2018. gadā Komisija publicēja publiskā iepirkuma rīkotājiem adresētus ieteikumus par inovācijas iepirkumu⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ Piemēram, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM), sevišķi 12.7. IAM ("Veicināt ilgtspējīgu publiskā iepirkuma praksi saskaņā ar valsts politiku un prioritātēm"). ANO Vides asamblejas 2019. marta rezolūcijā visas dalībvalstis ir aicinātas tiekties uz ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, izstrādāt ilgtspējīgu publiskā iepirkuma politiku un atjaunināt savu publiskā iepirkuma tiesisko regulējumu saskaņā ar savu apņemšanos sasniegt 12.7. IAM; sk. rezolūciju: <http://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/28517/English.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

⁽³²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Direktīva (ES) 2019/1161, ar ko groza Direktīvu 2009/33/ES par tīro un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu (OV L 188, 12.7.2019., 116. lpp.).

⁽³³⁾ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm
Starptautiskajā kontekstā īpaši būtiskas ir šādas ražojumu grupas: ZPI iegādāti datori un monitori (2016. gads), autotransporta līdzekļi (2019. gads), elektriskās un elektroniskās iekārtas, ko izmanto veselības aprūpes sektorā (2014. gadā). Attiecībā uz katru kritēriju ES ZPI kritēriju kopumā ir norādīts, vai tas būtu jāizmanto kā atlases kritērijs, tehniska specifikācija, līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijs vai līguma izpildes klauzula. ZPI kritēriji ir balstīti uz pierādījumu bāzes datiem, esošajiem ekomarķējuma kritērijiem un informāciju, kas iegūta no nozares ieinteresētajām personām, pilsoniskās sabiedrības un dalībvalstīm. Pierādījumu bāze veidota, izmantojot pieejamos zinātniskos datus un informāciju, aprites cikla pieeju un iesaistot ieinteresētās personas, kas tiekas, lai apspriestu jautājumus un panāktu vienprātību.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf>

⁽³⁵⁾ http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

⁽³⁶⁾ http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm

⁽³⁷⁾ Plašāka informācija: "Ieteikumi par inovācijas iepirkumu", C(2018) 3051 final, publicēti 2018. gada 15. maijā. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29261>

SOCIĀLI ATBILDĪGS PUBLISKAIS IEPIRKUMS

Zviedrijas lēņu padomes – Likumības pārbaudes ķirurģisko instrumentu piegādes ķēdē

NVO *Swedwatch* ziņoja par bērnu darbu, bīstamiem darba apstākļiem un starptautiskajās darba tiesībās noteikto pienākumu pārkāpumiem ķirurģisku instrumentu izgatavošanā trešās valstīs. Uz tāda pamata Zviedrijas lēņu padomes nolēma savos līgumos ieviest īpašus izpildes nosacījumus. Minētie nosacījumi paredz, ka ikvienam piegādātājam jāpiekrīt veikt likumības pārbaudi savā piegādes ķēdē un jātiecas uz to, lai tiktu izpildīti starptautiskajās sociālajās un darba tiesībās noteiktie pienākumi. Izmantojot aptaujas anketas, veicot revīzijas un nodibinot ciešas attiecības ar piegādātāju, lēņu padomes nodrošina minēto pienākumu izpildes sekmīgu uzraudzību. Tādējādi arī tiek veicināti vienlīdzīgi konkurences apstākļi starp ES un trešo valstu ekonomikas dalībniekiem.

ZAĻAIS PUBLISKAIS IEPIRKUMS

Hamburga. Kvalitatīvs pārstrādāts ceļu asfalts

Hamburga, kas ir izvirzījusi mērķi autoceļu remonta un virsmas atjaunošanas darbos pārstrādāt 100 % no sākotnēji izmantotā ceļu būves materiāla, atļāva privātzņēmumu grupai, kas bija izstrādājusi pārstrādes tehnoloģiju, savu produktu izmēģināt uz sabiedriskajiem autoceļiem. Pārbaudēs tika apstiprināta tehnoloģiju kvalitāte, un pilsētas dome izsludināja slēgtu iepirkuma procedūru. Uzņēmumiem, kas iesniedza pieteikumus, tika prasīts ievērot konkrētus posmus otrreizēji pārstrādātā asfalta ražošanā un sagādē. Hamburga ietaupīja 30 % salīdzinājumā ar parastās autoceļu asfaltēšanas izmaksām, un arī izpilde bija ātrāka. Zaļajam asfaltam ir tādas pašas īpašības un ilgzinātība kā parastajam asfaltam.

INOVĀCIJAS IEPIRKUMS

Stratēģiska sadarbība iepirkumā visā ES, lai palielinātu datošanas energoefektivitāti

Augstas veiktspējas datošanai (*HPC*) ir stratēģiski svarīga nozīme Eiropai vairākās publiskā sektora jomās, arī kibernetikas, enerģētikas, klimata pārmaiņu un veselības jomā. Tā sniedz iespēju izstrādāt, izmēģināt un ieviest īpaši sarežģītas lietojumprogrammas. Vācijas, Francijas, Itālijas, Apvienotās Karalistes un Somijas vadošie superdatošanas centri 2014. gadā apvienoja spēkus *PRACE3IP* pirmskomercializācijas posma publiskajā iepirkumā energoefektīvāku superdatoru pētniecības un izstrādes pakalpojumu kopīgai iegādei. Izmantojot izpildes vietas nosacījumus, tika nodrošināts, ka piegādātāji visu pētniecības un izstrādes darbību klāstu veica Eiropā. Kopš 2017. gada minētie superdatošanas centri ir sākuši rīkot publiskus novatorisku risinājumu iepirkumus, pamatojoties uz iepriekšējo izpēti.

Lai maksimāli palielinātu iepirkuma procesa ietekmi, svarīgi ir noteikt kvalitātes mērķus, kas ļauj sasniegt augstus sociālos, vides un mūsdienīgu tehnoloģiju kvalitātes standartus. Stratēģiskie lēmumi, ko publiskā iepirkuma rīkotāji pieņem procesa sākumā, tiek izmantoti vēlākos posmos, kuriem visiem ir jāatbilst publiskā iepirkuma rīkotāja plašākai iepirkuma stratēģijai.

Publiskā iepirkuma rīkotāju rīcībā ir pilns instrumentu klāsts, lai publiskajos līgumos iekļautu sociālus, inovācijas un vides apsvērumus. Tie var izmantot daudzveidīgus risinājumus, lai noskaidrotu, kāds ir labākais tehnisko specifikāciju, atlases kritēriju, līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas un izpildes klauzulu apvienojums.

3.1. Ieguldījumu plānošana

- Vajadzību un potenciālo risinājumu apzināšana
- Atklāts, pārredzams dialogs ar tirgus dalībniekiem
- Izmaksu un ieguvumu analīze un riska novērtēšana
- Spēju veidošana un resursu nostiprināšana

Pirms izlemt par iepirkumu, publiskā iepirkuma rīkotājiem jāveic precīza izmaksu un ieguvumu analīze un jānodrošina iepirkuma pārvaldībai vajadzīgās spējas un resursi. Lai apzinātu potenciālus risinājumus, ko var piedāvāt tirgus, kā arī informētu potenciālos pretendētus par iepirkuma procesa struktūru un līgumiem, būtisks ir agrīns dialogs ar tirgus dalībniekiem. Šāda apspriešanās var būt iespēja mazināt plaisu starp publiskā iepirkuma rīkotāju vajadzībām un risinājumiem, kurus var piedāvāt potenciālie piegādātāji, to vidū mazāki pakalpojumu sniedzēji vai sociālie uzņēmumi. Dialogā ar potenciālajiem piegādātājiem var atklāties videstīgas vai tūlīt izmantojamas novatoriskas iespējas. Turklāt šāds dialogs var palīdzēt iepirkuma rīkotājiem pārliecināties par konkrētu tehnisko un procesuālo risinājumu pamatotību, kā arī par preču, būvdarbu un pakalpojumu ar vēlamajām īpašībām pieejamību tirgū. Publiskā iepirkuma rīkotāji var iesaistīties iepriekšējā dialogā ar tirgus dalībniekiem, kamēr vien tas nekropļo konkurenci, ir atklāts, pārredzams, nediskriminējošs un pret visiem ieinteresētajiem ekonomikas dalībniekiem tiek īstenota vienlīdzīga attieksme⁽³⁸⁾.

Ir ieteicams apspriesties arī ar citiem publiskā iepirkuma rīkotājiem par līdzīgiem projektiem un pirkumiem.

Procesa agrīnā posmā publiskā iepirkuma rīkotājiem jāapzina potenciālie riski piegādes ķēdē, to starpā ētikas jautājumi ražošanas procesā. Riski var būtiski atšķirties atkarā no piegādātāju ģeogrāfiskās atrašanās vietas, sevišķi galvenajās eksportētājvalstīs. Tie var būt saistīti ar dažādiem elementiem, piemēram:

- iepirkuma sektoru un kategoriju un – attiecīgi – saistītā ražošanas procesa veidu (piemēram, būvdarbi var būt saistīti ar īpašiem riskiem veselībai un drošībai; tekstilizstrādājumu ražošana var būt saistīta ar darba tiesību normu pārkāpumiem, darbu ar bīstamām vielām u. tml.),
- ražošanas procesa ģeogrāfiskās atrašanās vietas (darbinieku apstākļi var ievērojami atšķirties tirgus galvenajās eksportētājvalstīs),
- piegādes ķēdes sarežģītības (jo sarežģītāka un ģeogrāfiski sadrumstalotāka un mazāk pārredzama piegādes ķēde, jo lielāka ir neatbilstošas prakses un cilvēktiesību pārkāpumu iespējamība),
- privātuma, datu aizsardzības, konfidencialitātes, intelektuālā īpašuma tiesību (ieskaitot autortiesības) un atklātas piekļuves pienākumu ievērošanas.

Lai iepirkums būtu sekmīgs, svarīgi ir izvēlēties pareizo procedūru. Publiskā iepirkuma rīkotājiem rūpīgi jāapsver visas tiesiskajā regulējumā paredzētās procesuālās iespējas.

Piemēram, inovācijas procesu iepirkums visbiežāk tiek veikts ar pētniecības un izstrādes (PI) pakalpojumu starpniecību. PI pakalpojumu iepirkumu var veikt atsevišķi vai kopā ar praksi īstenotā galīgā risinājuma komerciālajiem apjomiem.

ES no direktīvu darbības jomas ir izslēgusi PI pakalpojumu iepirkumu, kurā iepirkuma rīkotājs nepatur ekskluzīvas tiesības uz visiem no PI izrietošajiem ieguvumiem, lai tos izmantotu vienīgi savām vajadzībām⁽³⁹⁾. ES starptautiskās saistības, ko tās uzņēmusies divpusējā vai daudzpusējā līmenī, parasti neattiecas uz šādiem pakalpojumiem. Ja PI pakalpojumus iepērk atsevišķi un no PI izrietošās intelektuālā īpašuma tiesības paliek piegādātājiem, kā tas ir iepirkumos pirmskomercializācijas posmā, ekonomikas dalībniekiem no trešām valstīm nav nodrošinātas piekļuves. Tiem var būt piemērojami izpildes vietas nosacījumi.

Ja tiek iepirkti inovācijas rezultāti, publiskā iepirkuma rīkotājiem ir jānodrošina, ka to iepirkuma procedūras ir strukturētas tā, lai gan novatoriski, gan tradicionāli risinājumi varētu konkurēt atbilstoši vienādiem nosacījumiem. To ir vieglāk panākt, ja tiek optimāli izmantotas funkcionālās un izpildes specifiskās un ja piegādātājiem ļauj iesniegt piedāvājumu variantus.

⁽³⁸⁾ Direktīvas 24/2014/ES 40. pantā un Direktīvas 25/2014/ES 58. pantā ir ietverti noteikumi par iepriekšējam apspriedēm ar tirgus dalībniekiem.

⁽³⁹⁾ COM(2007) 799 final un saistītais Komisijas dienestu darba dokuments SEC(2007) 1668 "Iepirkums pirmskomercializācijas posmā. Inovācijas veicināšana ilgtspējīgu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanai Eiropā".

Labā prakse

- Iepazīstiet tirgu un apspriedieties ar tā dalībniekiem
- Īstenojiet atklātu un pārredzamu dialogu
- Nodrošiniet politikas lēmumu pieņēmēju atbalstu
- Sadarbojieties ar citiem publiskā iepirkuma rīkotājiem
- Izvēlieties atbilstošu iepirkuma metodi

3.2. Kvalitātes kritēriju noteikšana iepirkuma procedūrā

- Skaidri definē kvalitātes kritērijus iepirkuma dokumentos
- Nosaka kvalitātes standartus, izmantojot izslēgšanas, atlases un līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijus
- Nosaka stingras prasības, lai pārbaudītu atbilstību kvalitātes kritērijiem (izmantojot standartus un marķējumus)
- Ievieš kvalitātes prasības līgumu izpildes klauzulās

Svarīgi ir paturēt vērā, ka tehniskajām specifikācijām, prasībām un kritērijiem atlases un līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas posmā, kā arī līgumu izpildes klauzulām vienmēr jābūt saistītām ar **līguma priekšmetu**.

Tehniskajās specifikācijās skaidri jādefinē līguma priekšmets, ņemot vērā visas plānošanas procesā noteiktās kvalitātes prasības. Tehniskajās specifikācijās var iekļaut prasīto būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu īpašu ražošanas vai sniegšanas procesu jebkuram to aprites cikla posmam⁽⁴⁰⁾. Tehniskajās specifikācijās, kas izstrādātas, domājot par nākotni, jau būs ņemti vērā vajadzīgie pierādījumu veidi.

Piemēram, publiskā iepirkuma rīkotāji var pieprasīt, lai iepirktās preces būtu izgatavotas no noteikta materiāla vai lai to sastāvā būtu noteikts procentuālais īpatsvars pārstrādātu vai atkārtoti izmantotu materiālu. Var iekļaut arī prasības par bīstamu vielu ierobežojumu produktā. Saskaņā ar ES tiesību aktiem publiskā iepirkuma rīkotājiem ir īpašs pienākums tehniskajās specifikācijās ņemt vērā obligātās pieklūstamības prasības attiecībā uz produktiem, pakalpojumiem un būvēto vidi, ko tie iepērk un kas ir paredzēti izmantošanai fizisku personu vajadzībām⁽⁴¹⁾.

Direktīvas 2014/24/ES 18. pants

(..) 2. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka publisku līgumu izpildē ekonomikas dalībnieki ievēro piemērojamos pienākumus, kas vides, sociālo un darba tiesību jomā noteikti Savienības tiesību aktos, valsts tiesību aktos, koplīgumos vai kas paredzēti X pielikumā uzskaitītajos starptautiskajos tiesību aktos vides, sociālo un darba tiesību jomā.

Direktīvas 2014/24/ES 57. pants

(..) 4. Līgumslēdzēja iestādes no dalības iepirkuma procedūrā var izslēgt vai dalībvalstis var tām prasīt izslēgt ikvienu ekonomikas dalībnieku, kas nonācis jebkurā no šādām situācijām: a) ja līgumslēdzēja iestāde ar jebkādiem atbilstošiem līdzekļiem var pierādīt, ka ir pārkāpti 18. panta 2. punktā minētie piemērojamie pienākumi; (..).

⁽⁴⁰⁾ Direktīvas 2014/24/ES 42. pants.

⁽⁴¹⁾ Eiropas Parlaments 2019. gada 13. martā pieņēma Eiropas Pieejamības aktu (Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 17. aprīļa Direktīva 2019/882 par produktu un pakalpojumu pieklūstamības prasībām). Aktā ir noteiktas Eiropas obligātās prasības attiecībā uz konkrētiem produktiem un pakalpojumiem, arī publisku līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanā.

Izslēgšanas kritēriji nodrošina to, ka publiskā iepirkuma rīkotājs var paļauties uz uzticamiem ekonomikas dalībniekiem. Minētajās direktīvās ir uzskaitīti izslēgšanas iemesli. Korupcija, krāpšana, naudas mazgāšana, bērnu izstrādāšana vai tirdzniecība, noziedzīgi un teroristiski nodarījumi vai saistošs lēmums, kurā apliecināts, ka nav samaksāti nodokļi vai sociālās nodrošināšanas iemaksas, – tie visi ir iemesli izslēgšanai no procedūras ⁽⁴²⁾.

Citos gadījumos publiskā iepirkuma rīkotāji var nolemt izslēgt – vai to dalībvalsts var pieprasīt, lai tie izslēdz, – pretendentu situācijā, kas apdraud to uzticamību ⁽⁴³⁾. Tas attiecas, piemēram, uz gadījumiem, kad ir pārkāpti Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 2. punktā minētie sociālie, darbtiesiskie un vidiskie pienākumi. Direktīvā ir uzskaitīti obligātie starptautiskie vidiskie un darbtiesiskie standarti, kas jāievēro, sevišķi tie, kas noteikti SDO “pamatkonvencijās” ⁽⁴⁴⁾. Ar Direktīvas 2014/24/ES 71. panta 1. punktu šī prasība ir attiecināta arī uz apakšuzņēmējiem. Vairākās dalībvalstīs iekšzemes noteikumos ir skaidri paredzēts, ka ir obligāti jāizslēdz pretendenti, kuri nepilda vidiskos, sociālos un darbtiesiskos pienākumus.

Ja publiskā iepirkuma rīkotājam ir šaubas par prasītā dokumenta derīgumu vai autentiskumu saistībā ar izslēgšanas iemeslu pārbaudi, tas var prasīt papildu skaidrojumus. Tam jāprasa, lai dokumentācija no trešām valstīm tiek iesniegta kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, ar apliecinātu tulkojumu. Tas var prasīt citus autentiskuma apliecinājumus.

Vidisko, sociālo un darbtiesisko pienākumu ievērošanas nodrošināšana

- Pretendentu izslēgšana agrāka pārkāpuma dēļ – brīvprātīga vai obligāta
- Pienākums noraidīt pretendentes, ja pārkāpuma dēļ tiek iesniegts nepamatoti lēts piedāvājums
- Pienākums nodrošināt atbilstību līguma izpildē, arī ja izpildi veic apakšuzņēmēji

Augstu sociālo, vidisko un darbtiesisko standartu noteikšana un izpildes nodrošināšana

- Atlases kritēriju definēšana
- Līguma izpildes prasību definēšana (piemēram, aizliegums izmantot konkrētas ķīmiskas vielas)
- Pienācīgu ziņošanas un uzraudzības mehānismu definēšana
- Sodu vai citu pārkāpuma seku noteikšana
- Pienākumu attiecināšana uz apakšuzņēmējiem un piegādātājiem
- Lai nostiprinātu ilgtspējīgas un atbildīgas piegādes ķēdes un darba tiesību jomas pienākumus, jāprasa sadarbība, un šāda sadarbība rūpīgi jāpārbauda visā piegādes ķēdē, arī apakšuzņēmēju līmenī

Lai nodrošinātu, ka pretendenti spēj izpildīt līgumu, būtiski ir noteikt atbilstošus **atlases kritērijus**. Slēgtās un sarunu procedūrās un konkursa dialogos atlases kritērijus izmanto, lai atlasītu kandidātus, kurus uzaicināt piedalīties iepirkumā. Direktīvās ⁽⁴⁵⁾ ir ietverts izsmeļošs to kritēriju kategoriju saraksts, kurus var noteikt attiecībā uz pretendenta finansiālo spēju, kā arī tā profesionālo piemērotību, tehnisko spēju un pieredzi.

Atlases kritērijos var noteikt īpašu apmācību vai prasmes, kas vajadzīgas līguma izpildes darbu veicējiem (piemēram, darbā ar bīstamiem materiāliem vai sarežģītas tehnoloģijas uzstādīšanā), profesionālās kvalifikācijas vai vajadzīgā aprīkojuma pieejamību. Publiskā iepirkuma rīkotāji var arī pieprasīt pierādījumus par pretendentu pieredzi līdzīgu vai saistītu projektu izpildē. Atlases kritēriji, kas precīzi un konkrēti jāpielāgo raksturlielumiem, kuri vajadzīgi līguma izpildei, var būt ļoti efektīvi publiskā iepirkuma rīkotāja interešu aizsargāšanā, ciktāl tie nav diskriminatīvi.

⁽⁴²⁾ Direktīvas 2014/24/ES 57. panta 1. un 2. punkts. Sk. arī Direktīvas 2014/25/ES 80. panta 1. punktu.

⁽⁴³⁾ Direktīvas 2014/24/ES 57. panta 4. punktā ir ietverts izsmeļošs kategoriju uzskaitījums.

⁽⁴⁴⁾ SDO Konvencija (Nr. 87) par biedrošanās brīvību un tiesību apvienoties aizsardzību; Konvencija (Nr. 98) par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu; Konvencija (Nr. 29) par piespiedu darbu; Konvencija (Nr. 105) par piespiedu darba izskausšanu; Konvencija (Nr. 138) par minimālo vecumu; Konvencija (Nr. 111) par diskrimināciju (nodarbinātībā un profesijā); Konvencija (Nr. 100) par vienlīdzīgu atalgojumu; Konvencija (Nr. 182) par bērnu darba ļaunākajām formām).

⁽⁴⁵⁾ Direktīvas 2014/24/ES 58. pants. Sk. arī Direktīvas 2014/25/ES 80. panta 2. punktu.

Vairāk nekā pusē iepirkuma procedūru vēl aizvien par vienīgo **līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriju** izmanto zemāko cenu. Kvalitātes kritēriji joprojām tiek izmantoti nepietiekami, lai gan publiskā iepirkuma direktīvas sniedz publiskā iepirkuma rīkotājiem plašu rīcības brīvību iepirkumos balstīties uz izdevīguma un kvalitātes kritērijiem. Izvērtējot saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu, publiskā iepirkuma rīkotāji var – un tiek aicināti – ņemt vērā vislabāko cenas un kvalitātes attiecību.

Ja publiskā iepirkuma rīkotāji izvēlas izmantot vislabāko cenas un kvalitātes attiecību, nevis zemāko cenu vai izmaksas, piedāvājuma izvērtēšanā ņem vērā dažādus kritērijus, ieskaitot sociālos un vidiskos apsvērumus, kvalitāti un cenu vai izmaksas.

Piemēram, publiskā iepirkuma rīkotāji var dot priekšroku pretendentiem, kuri:

- piedāvā labākus darba apstākļus līguma izpildē,
- atbalsta strādājošu invalīdu un nelabvēlīgākā situācijā esošu darba ņēmēju integrāciju,
- gudri izmanto inovācijas, lai piedāvātu risinājumus ar augstāku kvalitāti vai mazākām izmaksām, un
- piedāvā ilgtspējīgi ražotas preces.

Minētais neskar pastāvošos juridiskos pienākumus piedāvāt šādus darba apstākļus vai izpildīt ilgtspējas kritērijus.

Arī aprites cikla izmaksas ļauj novērtēt produktu ietekmi uz vidi. Ja līgumslēgšanas tiesības piešķir, pamatojoties vienīgi uz cenas kritēriju, publiskā iepirkuma rīkotāji nevar ņemt vērā projektu ilgtermiņa izmaksas un ieguvumus, kā rezultātā iegūtā cenas un vērtības attiecība ir zemāka. Pilna aprites cikla izmaksu aprēķināšana iepirkumā ir īpaši svarīga ilgtermiņa infrastruktūras projektos, kuros mēdz būt lielas kapitāla un pamatdarbības izmaksas. Šajā ziņā Komisija jau 2013. gadā⁽⁴⁶⁾ ieteica dalībvalstīm aprites cikla mērīšanā izmantot produktu vides pēdas nospieduma metodi vai organizāciju vides pēdas nospieduma metodi. Aprites cikla izmaksas var ietvert, piemēram, izejvielu ieguvu un attīrīšanu, ražošanu un citus ražošanas posmus līdz pat izmantošanas un utilizācijas posmam.

Publiskā iepirkuma rīkotājiem jāizvēlas līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji, kas tiem sniedz vislabākās iespējas iepirkt to vajadzībām atbilstošus būvdarbus, piegādes un pakalpojumus⁽⁴⁷⁾. Gudra līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriju noteikšana, ņemot vērā gan kvalitāti, gan cenu, sniedz publiskā iepirkuma rīkotājiem būtisku potenciālu stimulēt konkurenci starp pretendentiem un iegūt vislabāko kvalitātes un cenas attiecību, vienlaikus īstenojot stratēģiskās politikas mērķus.

Standartu, marķējumu vai sertifikācijas izmantošana publiskajā iepirkumā ir praktisks un uzticams veids, kā publiskā iepirkuma rīkotāji var pārbaudīt pretendentu atbilstību īpašām nozares vai kvalitātes prasībām. Standartos vai marķējumos, ko izmanto iepirkuma procedūrās, parasti ir atsauce uz kvalitātes nodrošināšanu, vides sertifikāciju, ekomarķējumiem, vides vadības sistēmām un godīgas tirdzniecības produktiem. Marķējumus un marķējuma prasības var izmantot, lai noteiktu minimālos kvalitātes standartus tehniskajās specifikācijās vai ar līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriju starpniecību īpašu atzīnību piešķirtu vērienīgākiem mērķiem. Kandidātiem, kas atbilst marķējuma prasībām, bet kas nav ieguvuši marķējumu, ir jābūt iespējai pierādīt atbilstību, izmantojot alternatīvus līdzekļus.

Publiskā iepirkuma rīkotājiem par atsauci būtu jāizmanto tikai standarti, ko izstrādājušas neatkarīgas struktūras, vēlams, ES vai starptautiskā līmenī, piemēram, ES ekomarķējums⁽⁴⁸⁾, vides vadības un audita sistēma (EMAS), produktu vides pēdas nospiedums/organizāciju vides pēdas nospiedums vai sertifikācija ES līmenī, piemēram, CE marķējums, vai Starptautiskās standartizācijas organizācijas (ISO) standarti. Eiropas standartu, marķējumu vai sertifikācijas izmantošana nodrošina risinājumu atbilstību Eiropas tiesību aktiem par drošību, sabiedrības veselības aizsardzību, vidi utt. Ja publiskā iepirkuma rīkotāji pieprasa valsts vai reģionālu sertifikāciju, tiem ir jāatzīst līdzvērtīga sertifikācija no citām ES dalībvalstīm vai citi pierādījumi, kas apliecina, ka konkrētā prasība ir izpildīta. Skaidras un nepārprotamas prasības par to, kā iesniegt pierādījumus par līdzvērtīgumu attiecībā uz kvalitātes, drošības un sabiedrības veselības aizsardzības standartiem, var efektīvi veicināt augstu vides un citu standartu garantēšanu.

⁽⁴⁶⁾ Komisijas 2013. gada 9. aprīļa Ieteikums 2013/179/ES par kopīgu metožu izmantošanu produktu un organizāciju aprites cikla ekoloģisko raksturlielumu mērīšanai un uzrādīšanai (OV L 124, 4.5.2013., 1. lpp.). Sk. arī norises *EU Pilot* posmā un pārejas posmā: <http://ec.europa.eu/environment/eusd/smgp/index.htm>.

⁽⁴⁷⁾ Sal. ar Direktīvas 2014/24/ES 92. apsvērumu.

⁽⁴⁸⁾ www.ecolabel.eu

Bieži vien efektīvs un atbilstošs veids, kā veicināt augstus kvalitātes standartus, būs attiecīgu **līguma izpildes klauzulu** iekļaušana. Šādās klauzulās var būt ietverti kvalitatīvi līguma izpildes aspekti, to starpā ekonomiskas, sociālas, ar vidi un nodarbinātību saistītas vai novatoriskas iezīmes. Līguma izpildes klauzulām jābūt saistītām ar līguma priekšmetu, un tajās nevar pieprasīt vispārēju uzņēmuma politiku.

Darbuzzņēmējiem var prasīt nodrošināt, lai visas piedāvātās preces neatkarīgi no to izcelsmes atbilstu augsta līmeņa kvalitātes, sociālajiem un vides standartiem – standartiem, kam jābūt skaidri definētiem iepirkuma dokumentos.

Piemēram, darbuzzņēmējam var prasīt:

- pieņemt darbā darbiniekus no noteiktām mazāk labvēlīgām vidēm,
- nodrošināt darbiniekiem profesionālo vai drošības apmācību saistībā ar konkrēto līguma izpildi,
- ziņot par izmeti vai par pasākumiem cilvēktiesību pārkāpumu apzināšanai un novēršanai,
- ieviest konkrētus pasākumus atkritumu utilizēšanai.

Īpašas izpildes klauzulas līgumā var izmantot, lai prasītu ekonomikas dalībniekiem ievērot rīcības kodeksu, saskaņā ar kuru tiem ir jāatklāj informācija par to piegādātājiem un to atbilstību darba tiesību nosacījumiem, kā arī apzināt, novērst un mazināt cilvēktiesību pārkāpumu risku atbilstoši ANO Vadošajiem principiem uzņēmējdarbībai un cilvēktiesībām un OECD Ieteikumiem uzticamības pārbaudes veikšanai atbildīgas uzņēmējdarbības īstenošanai. Publiskā iepirkuma rīkotāji var arī pieprasīt, lai pretendenti līguma izpildē ievēro starptautiskās darba tiesību pamatnorma neatkarīgi no juridiskajiem pienākumiem pretendenta valstī vai ražošanas vietā. Ja ir konstatēti pārkāpumi, darbuzzņēmējiem var prasīt veikt izpildes darbības un piemērot sankcijas piegādātājam, kuras var ietvert pat piegādes darbību apturēšanu.

Darbuzzņēmējiem var skaidri prasīt ievērot vides un sociālos standartus, kas nav ES vai vietējo tiesību aktu noteikti juridiski pienākumi. Tāpat ārvalstu darbuzzņēmējiem var prasīt izpildīt juridiskos pienākumus, kādi līguma izpildē ir saistoši ES ekonomikas dalībniekam, neatkarīgi no tā, vai šādiem darbuzzņēmējiem piemēro tādus pašus juridiskus pienākumus. Šādas prasības var attiecināt arī uz to preču ražošanu, uz kurām attiecas līgums.

Ja piedāvājumā nav izpildīti šie nosacījumi, piedāvājumu noraida. Šādas prasības palīdz nodrošināt vienādus konkurences apstākļus, kas var būt nevienlīdzīgi tādēļ, ka pretendentu vai to piedāvāto pakalpojumu vai preču izcelsmes valstīs ir atšķirīgas juridiskās prasības.

Laba prakse

- Izmantojiet pilnu rīku klāstu – izslēgšanas, atlases, līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas, līguma izpildes rīkus
- Pielāgojiet savus kritērijus katram konkrētajam iepirkumam
- Nodrošini, ka visiem pretendentiem un piegādātājiem ir pienākums izpildīt vienādas prasības

3.3. Līguma izpildes uzraudzība

- Kvalitātes standartu ievērošanas nodrošināšana līguma izpildes līmenī
- Ziņošanas prasības
- Skaidri noteiktas sankcijas

Kvalitātes kritēriju izmantošana publiskajā iepirkumā ir efektīva tikai tad, ja publiskā iepirkuma rīkotājs iepirkuma sagatavošanas un atlases procedūrā nodrošina augstu zinātnības līmeni, pastāvīgi un efektīvi uzrauga līguma izpildi un nodrošina, ka līguma izpildē darbuzzņēmējs vienmēr ievēro iepirkuma prasības.

Līguma izpildes uzraudzība var notikt dažādos veidos, un tajā var būt vajadzīga publiskā iepirkuma rīkotāja iesaistīšanās dažādos līmeņos. Līguma nosacījumus var papildināt ar šādām prasībām:

- periodiski ziņot informāciju par konkrētiem izpildes aspektiem,
- aizpildīt aptaujas anketas par līguma klauzulu izpildi,
- iesniegt rakstiskus pierādījumus par atbilstību vai
- atļaut revīzijas vai pārbaudes uz vietas.

Vienmēr rūpīgi jāpārbauda vides, sociālo un darba tiesību jomā piemērojamo pienākumu izpilde, arī apakšuzņēmēju līmenī un, ja vajadzīgs, visā piegādes ķēdē. Arī sankciju un nosacījumu pakāpeniskas izpildes sistēmu iekļaušana nodrošina publiskā iepirkuma rīkotājiem kontroli pār darbuzņēmēju līguma izpildes posmā, lai nodrošinātu atbilstību līguma nosacījumiem.

Publiskā iepirkuma rīkotāja spēju aizstāvēt savas intereses būtiski palielina darbuzņēmēja iesaistīšanas metožu paredzēšana, piemēram, pieprasot skaidrojumus, nosakot termiņus situācijas izlabošanai vai izsakot brīdinājumus.

Reālistiski līguma nosacījumi un uzraudzības metodes palielina pienācīgas līguma izpildes iespējas un nodrošina to, ka vienlīdzīgie konkurences apstākļi, kas radīti iepirkuma sākumā, tiek saglabāti visā līguma izpildē.

Laba prakse

- Tikai uzraudzība nodrošina to, ka darbuzņēmēji izpildīs JŪSU prasības
- Izstrādājiet efektīvus un vienkāršus uzraudzības mehānismus
- Izmantojiet pilnu mūsdienīgu saziņas rīku klāstu attālinātai uzraudzībai
- Sadarbojieties ar NVO vai specializētām struktūrām neatkarīgai līguma izpildes uzraudzībai

3.4. *Praktiskā ziņā*

Augstu kvalitātes standartu sasniegšana un vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana

- Publiskā iepirkuma rīkotāji tiek mudināti iepirkumu izmantot par stratēģisku rīku, kas veicina sabiedrības mērķu, piemēram, sociālo, zaļo un inovācijas mērķu, sasniegšanu.
- Publiskā iepirkuma rīkotājiem, strukturējot iepirkumu, jānodrošina, ka pretendentiem no ES un trešām valstīm tiek piemēroti vienādi standarti, tādējādi palīdzot nodrošināt visiem vienādus noteikumus.
- Publiskā iepirkuma rīkotājiem, definējot iepirkuma prasības, jāizmanto tehniskās specifikācijas, izslēgšanas, atlases un līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritēriji, lai izvairītu augstus kvalitātes standartus visiem pretendentiem neatkarīgi no izcelsmes.
- Tiem jāizmanto līgumu izpildes klauzulas, lai nodrošinātu, ka visi ekonomikas dalībnieki līguma izpildē efektīvi īsteno kvalitātes standartus neatkarīgi no ražošanas vietas.
- Tiem jāievieš un jāīsteno efektīvi uzraudzības mehānismi, lai nodrošinātu standartu ievērošanu.
- Ir vairākas Komisijas pamatnostādnes, kas atbalsta publiskā iepirkuma rīkotājus kvalitātes prasību integrēšanā.

4. Eiropas Komisijas praktiskā palīdzība

Eiropas Komisija sniedz praktisku palīdzību publiskā iepirkuma rīkotājiem un dalībvalstīm vairākos veidos⁽⁴⁹⁾. Tā ir daļa no partnerības, kas izveidota saskaņā ar Komisijas paziņojumu "Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā". Šādi Komisija veicina informācijas, zināšanu un pieredzes apmaiņu. Minētais paziņojums ir izmantots par pamatu plašam politikas dialogam, kā arī sadarbībai ar valstu un vietējām iestādēm, ES iestādēm un citām ieinteresētajām personām, Komisijai uzņemoties starpnieces lomu.

⁽⁴⁹⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en

Individuālos lielos infrastruktūras projektos Komisija piedāvā palīdzību ar palīdzības dienesta un paziņošanas mehānisma starpniecību "lielo infrastruktūras projektu iepirkuma aspektu priekšvērtēšanas" ⁽⁵⁰⁾ kontekstā. Šādos projektos publiskā iepirkuma rīkotājiem ir lielāks risks, ka lieli infrastruktūras projekti varētu netikt izpildīti laikus vai darīti pieejami, kā plānots, ka dažādu iemeslu dēļ varētu palielināties izmaksas īstenošanas posmā, kā arī lielāka varbūtība, ka riski tiks novirzīti uz publiskā iepirkuma rīkotājiem. Publiskie līdzekļi var tikt izlietoti tādā veidā, kas ne vienmēr nodrošina vislielāko iespējamo pievienoto vērtību iedzīvotājiem un sabiedrībai. Tāpēc publiskā iepirkuma rīkotāji ir aicināti izmantot visu pieejamo palīdzību.

Tālāk atrodams pārskats par dažādiem mehānismiem, kas nodrošina lielāku skaidrību un palīdzību ⁽⁵¹⁾.

Praktiskās palīdzības pārskats

- Palīdzības dienests un paziņošanas process lieliem infrastruktūras projektiem.
- Ieinteresēto personu tīkli, to vidū darbsemināri, sevišķi par zaļo un sociālo iepirkumu un profesionalizāciju.
- Regulāras augsta līmeņa konferences par dažādiem tematiskiem jautājumiem, to vidū līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijiem, stratēģisko iepirkumu, pārredzamību, profesionalizāciju un lielo infrastruktūru, piekļuves iepirkumam uzlabošanu, digitālo pārveidi un jauniem projektiem un problēmām.
- E-kompetences centra "atbalsta rīki publiskā iepirkuma rīkotājiem".
- Norādījumu sniegšana, to starpā par inovāciju iepirkumu, zaļo publisko iepirkumu, sociālo iepirkumu, aizsardzības iepirkumu, un norādījumu sniegšana praktiskajiem speciālistiem, kuru darbs saistīts ar Eiropas fondiem.

5. Īsumā

Tiesiskais regulējums un tā sniegtās iespējas

Pašreizējais ES tiesiskais regulējums par publisko iepirkumu ietver direktīvas, kas reglamentē publiskos līgumus, sabiedriskos pakalpojumus, koncesijas, aizsardzības un drošības iepirkumu, kā arī piekļuvi pārskatīšanas procedūrām. Minētajos tiesību instrumentos paredzētie noteikumi nodrošina publiskā iepirkuma rīkotājiem visā ES lielāku elastīgumu preču, pakalpojumu un būvdarbu iepirkumā:

- Tie sniedz iespēju izmantot kvalitātes kritērijus un piešķirt līgumslēgšanas tiesības, pamatojoties uz labākās cenas un kvalitātes attiecību un aprītes cikla izmaksām.
- Tie ļauj publiskā iepirkuma rīkotājiem izvēlēties piemērotāko un efektīvāko iepirkuma procedūru.
- Tie arī ļauj publiskā iepirkuma rīkotājiem izvēlēties, kādas kvalitātes prasības iekļaut iepirkuma dokumentos.
- Tie nodrošina publiskā iepirkuma rīkotājiem mehānismus, lai nodrošinātu atbilstību pienākumiem vides, sociālo un darba tiesību jomā.
- Tie nodrošina publiskā iepirkuma rīkotājiem lielu brīvību iepirkuma procesa sagatavošanā, iesaistoties dialogā ar tirgus dalībniekiem un attiecīgajām ieinteresētajām personām.
- Tie nodrošina publiskā iepirkuma rīkotājiem instrumentus tādu piedāvājumu izvērtēšanai, kas ir nepamatoti lēti.

⁽⁵⁰⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Lielo infrastruktūras projektu iepirkuma aspektu brīvprātīga priekšvērtēšana – palīgs ieguldītājiem", COM(2017) 573.

⁽⁵¹⁾ Visas būtiskās atsaucis un saites ir ietvertas 5. iedaļā "Īsumā".

- Tie nosaka, kuriem pretendentiem no trešām valstīm ir nodrošināta piekļuve ES iepirkuma tirgum.

Kopumā direktīvas sniedz publiskā iepirkuma rīkotājiem plašu rīcības brīvību, lai tie varētu pielāgot savu iepirkumu savām vajadzībām.

Jautājumi un atbildes

- Vai iepirkuma rīkotājs var pieprasīt atbilstību darbtiesiskajiem, sociālajiem un vidiskajiem standartiem, kuri pārsniedz juridiskās prasības līguma izpildes vietā?

Jā, publiskā iepirkuma rīkotājs var noteikt tādas prasības, ciktāl tās nediskriminē, tām ir saikne ar līguma priekšmetu un tās ir saderīgas ar Savienības tiesību aktiem.

- Vai ir netaisnīgi prasīt, lai pretendenti ievēro darbtiesiskos, sociālos un vidiskos standartus, kuri ievērojami pārsniedz to juridiskos pienākumus?

Nē, juridiskie pienākumi var būt ļoti atšķirīgi atkarā no pretendenta iedibinājuma vietas vai preču ražošanas vietas. Ja pieprasa atbilstību tikai vietējiem tiesību aktiem, tas var kropļot konkurenci. Pielāgotas prasības, kas attiecas uz visiem pretendentiem un precēm, palīdz radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

- Kā publiskā iepirkuma rīkotājam būtu jāsaprotas iepirkumam, kurā tas plāno izmantot kvalitātes kritērijus?

Publiskā iepirkuma rīkotājiem būtu jāsaik ar savu vajadzību un potenciālo risinājumu novērtēšanu. Tie var apsprieties ar tirgus dalībniekiem un jebkurām citām ieinteresētajām personām. Var izmantot jebkādu noderīgu rīku, kamēr vien publiskā iepirkuma rīkotājs rīkojas pārredzami un pret visiem potenciālajiem pretendentiem izturas vienādi.

- Vai daudzu kvalitātes kritēriju noteikšana un to piemērošana visiem pretendentiem rada tikai administratīvu slogu?

Kvalitātes prasību noteikšana ļauj iepirkuma rīkotājam ieguldīt ilgtspējīgākos, sociāli atbildīgākos un novatoriskākos produktos un pakalpojumos un nodrošināt godīgu konkurenci iedzīvotāju labā. Katrs publiskā iepirkuma rīkotājs var izlemt, kāds ir visefektīvākais publisko līdzekļu izlietošanas veids, lai sasniegtu vēlamu rezultātu. Šāds elastīgums tomēr ir saistīts ar noteiktiem pienākumiem, piemēram, pienākumu nodrošināt pienācīgu uzraudzību.

- Kā kvalitātes un ilgtspējas kritērijus var integrēt iepirkuma dokumentos?

Publiskā iepirkuma rīkotājiem ir plaša rīcības brīvība. Tie var integrēt šādus apsvērumus atlases kritērijos, tehniskajās specifikācijās, līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos un līguma izpildes klauzulās, kamēr vien tie ir saistīti ar līguma priekšmetu. Tiem jābūt skaidri definētiem un objektīviem un tie nedrīkst izraisīt diskrimināciju starp potenciālajiem pretendentiem, lai radītu vienlīdzīgus apstākļus, kuros pretendenti var konkurēt, pamatojoties uz vienādiem augstas kvalitātes kritērijiem.

- Vai vides, sociālo un darba tiesību jomas pienākumu pārkāpums var būt iemesls pretendenta izslēgšanai no iepirkuma procedūras?

Jā, publiskā iepirkuma rīkotājiem ir iespēja izslēgt pretendentu, kurš nepilda piemērojamus pienākumus vides, sociālo un darba tiesību jomā.

- Vai publiskā iepirkuma rīkotājam ir iespējams pārbaudīt atbilstību juridiskajiem un speciālajiem nosacījumiem, kas noteikti pretendentiem un precēm?

Publiskā iepirkuma rīkotājam ir vairākas iespējas, kā pārbaudīt atbilstību šādiem nosacījumiem. Piemēram, tie var pieprasīt apliecinājumus no pretendenta vai no neatkarīgām kvalitātes kontroles struktūrām vai nevalstiskām organizācijām.

- Vai visiem ekonomikas dalībniekiem no visas pasaules ir tiesības piekļūt ES iepirkuma tirgiem?

Nē, tikai tiem ekonomikas dalībniekiem, uz kuriem attiecas daudzpusēji un divpusēji tirdzniecības līgumi, ir nodrošināta piekļuve ES iepirkuma tirgiem.

- Kā publiskā iepirkuma rīkotājam būtu jārikojas, ja tam ir aizdomas, ka trešās valsts pretendenta piedāvātā cena ir nepamatoti zema? Vai ir iespējams veikt plašāku izpēti?

Jā, ir ne tikai iespējams, bet pat ieteicams veikt plašāku izpēti, lai publiskā iepirkuma rīkotājs varētu pārliecināties par piedāvājuma uzticamību un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus visiem iepirkuma dalībniekiem.

- Kāda veida informāciju var pieprasīt, lai pārbaudītu, vai piedāvājums nav nepamatoti lēts?

Jebkuru informāciju, kas var palīdzēt publiskā iepirkuma rīkotājam novērtēt piedāvājuma dzīvotspēju.

- Kad piedāvājums būtu jānoraida kā nepamatoti lēts?

Piedāvājumu var noraidīt, ja publiskā iepirkuma rīkotāju nepārlicina pretendenta sniegtais skaidrojums.

Komisijas atbalsta rīki un norādījumi par publisko iepirkumu

- Komisijas paziņojums “Kā Eiropas interesēs panākt labāku iepirkuma darbību Eiropā”: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM%3A2017%3A572%3AFIN>

- Komisijas publiskā iepirkuma vietne: https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en

- E-kompetences centra “atbalsta rīki publiskā iepirkuma rīkotājiem”:

https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_lv

- Komisijas 2017. gada 3. oktobra Ieteikums (ES) 2017/1805 par publiskā iepirkuma profesionalizāciju – Publiskā iepirkuma profesionalizācijas iestāžu struktūra (OV L 259, 7.10.2017., 28. lpp.)

- Komisijas paziņojums “Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku”: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>

- Publiskais iepirkums aprites ekonomikai (laba prakse un norādījumi): http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Public_procurement_circular_economy_brochure.pdf

- Videi nekaitīga iegāde! Zaļā publiskā iepirkuma rokasgrāmata: <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf>

- ES ZPI kritēriji: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

- ZPI laba prakse: http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm
- ZPI palīdzības dienests: <http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>
- ZPI mācību rīkkopa publiskā iepirkuma rīkotājiem: http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm
- ZPI mācību programmas: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- ZPI aprites cikla izmaksu noteikšanas rīki: <http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>
- Produktu/organizāciju vides pēdas nospieduma metode:
http://ec.europa.eu/environment/eusd/smgp/policy_footprint.htm
- Darbsemināri par iepirkumu sociālās ietekmes panākšanai: <https://www.aeidl.eu/en/projects/social-development/bsi-buying-for-social-impact.html>
- Sociāls iepirkums – rokasgrāmata sociālo apsvērumu ietveršanai publiskajos iepirkumos:
[\\NET1.cec.eu.int\homes\083\lupilaa\Social\Buying Social guide EMPL-MARKT.pdf](http://NET1.cec.eu.int/homes/083/lupilaa/Social/Buying%20Social%20guide%20EMPL-MARKT.pdf)
- Komisijas Ieteikumi par inovācijas iepirkumu:
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=list&coteId=3&year=2018&number=3051&version=F>
- Eiropas inovācijas iepirkuma atbalsta instrumentu kopums: <http://www.eafip.eu/>
- Eiropas inovācijas iepirkuma kompetences centru tīkls: <http://www.procure2innovate.eu/>
- Norādījumi publiskā iepirkuma speciālistiem: http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/information/publications/guidelines/2015/public-procurement-guidance-for-practitioners
- Komisijas paziņojums par sadarbīga iepirkuma vadlīnijām aizsardzības un drošības jomā: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.157.01.0001.01.LAV&toc=OJ.C:2019:157:TOC
- Norādes par valdību savstarpējo līgumu slēgšanu aizsardzības un drošības jomā: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H0624>
- Komisijas 2018. gada 20. aprīļa Ieteikums (ES) 2018/624 par apakšpiegādātāju un MVU pārrobežu piekļuvi tirgum aizsardzības nozarē (OV L 102, 23.4.2018., 87. lpp.)

IV

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

EIROPAS KOMISIJA

Euro maiņas kurss ⁽¹⁾

2019. gada 12. augusts

(2019/C 271/03)

1 euro =

Valūta	Maiņas kurss	Valūta	Maiņas kurss		
USD	ASV dolārs	1,1194	CAD	Kanādas dolārs	1,4807
JPY	Japānas jena	117,69	HKD	Hongkongas dolārs	8,7825
DKK	Dānijas krona	7,4633	NZD	Jaunzēlandes dolārs	1,7352
GBP	Lielbritānijas mārciņa	0,92615	SGD	Singapūras dolārs	1,5520
SEK	Zviedrijas krona	10,7315	KRW	Dienvidkorejas vona	1 364,55
CHF	Šveices franks	1,0876	ZAR	Dienvidāfrikas rands	17,2164
ISK	Islandes krona	137,50	CNY	Ķīnas juaņa renminbi	7,9014
NOK	Norvēģijas krona	10,0003	HRK	Horvātijas kuna	7,3908
BGN	Bulgārijas leva	1,9558	IDR	Indonēzijas rūpija	15 951,00
CZK	Čehijas krona	25,831	MYR	Malaizijas ringits	4,7022
HUF	Ungārijas forints	324,65	PHP	Filipīnu peso	58,424
PLN	Polijas zlots	4,3275	RUB	Krievijas rublis	73,4092
RON	Rumānijas leja	4,7250	THB	Taizemes bāts	34,506
TRY	Turcijas lira	6,2161	BRL	Brazīlijas reāls	4,4660
AUD	Austrālijas dolārs	1,6589	MXN	Meksikas peso	21,9971
			INR	Indijas rūpija	79,7460

⁽¹⁾ Datu avots: atsaucies maiņas kursu publicējusi ECB.

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS**(2019. gada 8. augusts)****par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1151/2012 49. pantā minēta nosaukuma reģistrācijas pieteikuma publicēšanu Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī****“Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou) (ACVN)****(2019/C 271/04)**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 50. panta 2. punkta a) apakšpunktu,

tā kā:

- (1) Grieķija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 49. panta 4. punktu ir nosūtījusi Komisijai pieteikumu par nosaukuma “Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou) aizsardzību.
- (2) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 50. pantu šo pieteikumu ir izvērtējusi un secinājusi, ka tas atbilst minētās regulas nosacījumiem.
- (3) Lai varētu iesniegt paziņojumus par iebildumiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 51. pantu, Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī būtu jāpublicē ar nosaukumu “Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou) saistītais vienotais dokuments un atsauce uz produkta specifikācijas publikāciju, kas minēti tās pašas regulas 50. panta 2. punkta a) apakšpunktā,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

Vienīgais pants

Vienotais dokuments un atsauce uz produkta specifikācijas publikāciju, kas minēti Regulas (ES) Nr. 1151/2012 50. panta 2. punkta a) apakšpunktā un attiecas uz nosaukumu “Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou) (ACVN), ir sniegti šā lēmuma pielikumā.

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 51. pantu šā lēmuma publicēšana Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī dod tiesības trīs mēnešu laikā pēc publicēšanas izteikt iebildumus pret šā panta pirmajā daļā minētā nosaukuma reģistrēšanu.

Briselē, 2019. gada 8. augustā

*Komisijas vārdā –**Komisijas loceklis*

Phil HOGAN

⁽¹⁾ OV L 343, 14.12.2012., 1. lpp.

PIELIKUMS

VIENOTS DOKUMENTS

“ΑΡΣΕΝΙΚΟ ΝΑΞΟΥ” (ARSENIKO NAXOU)

ES Nr.: PDO-GR-02323 – 6.11.2017.

ACVN (X) AĢIN ( )

1. **Nosaukums vai nosaukumi**

“Αρσενικό Νάξου” (Arseniko Naxou)

2. **Dalībvalsts vai trešā valsts**

Griekija

3. **Lauksaimniecības produkta vai pārtikas produkta apraksts**3.1. *Produkta veids*

1.3. grupa. Siers

3.2. *Apraksts par produktu, uz kuru attiecas 1. punktā minētais nosaukums*

“Arseniko Naxou” ir nogatavināts cietais galda siers, ko tradicionāli ražo no nepasterizēta aitas un kazas piena.

Sieru “Arseniko Naxou” pārdod veselos rituļos, un tam piemīt šādas fizikālās īpašības: ritulim ir cilindriska forma, svars – no 1 līdz 4 kilogramiem, siers ir ziloņkaula baltā līdz iedzeltenā krāsā, ar cietu, samērā plānu mizu.

Tauku saturam sausnā jābūt vismaz 43 %, olbaltumvielu saturam vismaz 27 %, bet mitruma saturam ne vairāk kā 38 % un sāls saturam ne vairāk kā 3,5 %.

Produkta organoleptiskās īpašības, kas to atšķir no citiem cietajiem sieriem, ir intensīvā, pikantā, patīkami iesāļi saldenā garša, maigā krēmveida konsistence un bagātīgais aromāts. Nogatavinot siers kļūst vēl pikantāks un aromātiskāks.

Tā kā tiek izmantots nepasterizēts piens, “Arseniko Naxou” nogatavināšanai pirms siera nodošanas patēriņam jāilgst vismaz 3 mēnešus, lai tādējādi nodrošinātu, ka produktā nav nevēlamu mikroorganismu. Šo sieru ražo no decembra līdz maijam.

3.3. *Dzīvnieku barība (tikai dzīvnieku izcelsmes produktiem) un izejvielas (tikai pārstrādātiem produktiem)*

Naksas kalnu un pakalnu apgabalā audzētās aitas un kazas pieder pie vietējām šķirnēm vai to krustojumiem, kas ir pielāgojušies apgabala apstākļiem un tradicionāli tiek audzēti ekstensīvā veidā. Aptuveni no decembra līdz maijam, kad izslaukumi ir lieli un tiek ražots “Arseniko Naxou” siers, dzīvnieki ganībās barojas ar reģiona vietējiem augiem (timiāns, dzelkšņu irbulene, cisturoze, dzelkšņu zaļvāļīte, pūkainā kalikotoma, mastikas koks, Kermes ozols u. c.), kuri jo leknāk saaug pēc ziemas un pavasara lietavām. Nelabvēlīgos laikapstākļos dzīvniekiem izēdina žāvēto rupjo lopbarību (mieži, auzas, vīķi, āboliņš), kas audzēta noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā. Laikā no jūnija līdz septembrim, kad izslaukumi ir mazi un šo sieru neražo, dzīvniekus laiž ganībās un tiem izēdina arī pašmāju ražojuma piebarojumu, ko papildina ar ārpus noteiktā ģeogrāfiskā apgabala ražotu lopbarību (cieti bagātīgi saturoši graudaugi, klijas, siens). Oktobrī un novembrī dabīgā veģetācija ir nabadzīga, bet dzīvnieku barošanās vajadzības – lielas, tāpēc barojumu papildina gan ar pašmāju žāvēto rupjo lopbarību, gan ar lopbarību no citiem ģeogrāfiskajiem apgabaliem. Ārpus noteiktā ģeogrāfiskā apgabala saražotā piebarojuma proporcija gadā nepārsniedz 40 % no lopbarības saunas.

Galvenās “Arseniko Naxou” ražošanas izejvielas ir piens, himozīns, sāls un eļļa.

3.4. *Īpaši ražošanas posmi, kas jāveic noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā*

Piena ražošana un pārstrāde, galaprodukta ražošana un nogatavināšana tiek veikta noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā.

3.5. Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta griešanas, rīvēšanas, iepakojšanas u. c. īpašie noteikumi

Produktam jābūt iepakotam noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā, lai šādi garantētu: a) produkta kvalitāti uzglabāšanas un transportēšanas laikā, pasargājot to no fizikālo (mitruma, gaismas, temperatūras, putekļu, izplūdes gāzu) un bioloģisko (baktēriju, sēnīšu, vīrusu) faktoru ietekmes; b) produkta izsekojamību; c) kontroli, kas nepieciešama saražoto, iepakoto un pārdoto daudzumu uzraudzībai, kā arī atļauto izejvielu un ražošanas metožu izmantošanas nodrošināšanai.

Ražotājam produkts jāiepako pārtikas papīrā vai citā pārtikas produktiem piemērotā iepakojumā.

3.6. Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta marķēšanas īpašie noteikumi

Uz siera rituļa jābūt marķējumam, kurā ir šāda informācija:

- nosaukums “Arseniko Naxou”, kam seko vārdi “aizsargāts cilmes vietas nosaukums” vai akronīms ACVN,
- norāde “svaigpiena siers”,
- ražošanas un/vai iepakojšanas uzņēmuma nosaukums un adrese,
- izgatavošanas datums.

4. Ģeogrāfiskā apgabala īsa definīcija

Apgabalā, kurā sieru ražo un nogatavina, ietilpst visa šādu Naksas un Mazo Kiklādu salu municipalitātes kopienu administratīvā teritorija: *Apeiranthos, Damarionas, Danakos, Keramoti, Koronida, Koronos, Kinidaros, Messi, Moni, Filoti* un *Chalkio*.

5. Saikne ar ģeogrāfisko apgabalu

5.1. Ģeogrāfiskā apgabala specifika

Reljefs

Siera ražošanas apgabals atrodas Naksas kalnainajā un paugurainajā daļā salas ziemeļu un austrumu daļā. Reģionam raksturīgas nogāzes ar terasēm, ierīkotām ar akmens pakāpieniem un mūrīšiem, un plašas ganības.

Klimats

Naksā valda mērens Vidusjūras salu klimats: maigs un mitrs, ar stipriem vējiem. Salas kalnainajos apgabalos temperatūra ir aptuveni par 5 °C zemāka, gada vidējais relatīvais mitrums sasniedz 85 % un nokrišņu daudzums ir 770 mm. Reizumis var izkrist ievērojams daudzums sniega.

Augu valsts

Īpašais temperatūras, mitruma un nokrišņu režīms ļāvis izveidoties tipiskajām kalnu augu sabiedrībām, kas ir aitu un kazu galvenais barības avots.

Noteiktajā apgabalā ir daudz olīvkoku audžu un vīnadārzu. Klinšainās kalnu nogāzes klāj zema augu sega (garīga) un vidēji augsts līdz augsts krūmājs (makija). No krūmāja augiem pārsvarā ir pūkainā kalikotoma (*Calycotome vilosa*), mastikas koks (*Pistacia lentiscus*), Kermes ozols (*Quercus coccifera*), Krētas kļava (*Acer sempervirens*), akmens ozols (*Quercus ilex*) un austrumu platāna (*Platanus orientalis*), kas ir vērtīgs barības avots, it sevišķi kazām. Apgabala ganībās ir papildinām vietējo savvaļas sugu augu – tādi ir, piemēram, ganīšanai ļoti piemērotie zālaugi *Allium luteolum*, *Alyssum foliosum*, *Bolanthus greacus*, *Bupleurum aira*, *Campanula calaminthifolia*, *Centaurea oliverana*, *Cerastium runemarkii*, *Corydalis integra*, *Erysimum hayekii*, *Erysimum naxense*, *Galanthus ikariae*, *Galium conforme*, *Scutellaria virgaurea*, *Symphytum davisii*, *Verbascum adeliae*.

Ganāmpulks

Aitas un kazas ir pilnībā pielāgojušās apgabala apstākļiem – tās ir augumā mazas un ne sevišķi pienīgas. Brīvās ganīšanas tradīcija (ekstensīva audzēšanas metode) ļauj dzīvniekiem izmantot apgabala ganības un baroties ar vietējiem augiem.

Cilvēkfaktori

Sieram “Arseniko Naxou” jau izsenis bijusi ļoti liela nozīme vietējo iedzīvotāju dzīvē un ēdienkartē. Līdz pat šodienai aitu un kazu audzētāji-siera meistari turpina sieru ražot pēc tradicionālās metodes. Visos siera ražošanas posmos svarīga loma ir siera meistara zinātbai, kas ir produkta kvalitātes galvenā garantija. Svarīgākā ir siera meistara spēja recināšanas laikā noteikt pareizo brīdi, kurā piena receklis kļuvis gatavs sagraizšanai. Pēc tam recekli ar piemērotu instrumentu sagraiza tā, lai tas iegūtu piena konsistenci, lēni izmaisa, lai no recekļa atdalītos sūkalas, un ar rokām iespiež veidnēs, lai no recekļa izspiestu šķidrumu un piešķirtu sieram tā galīgo formu, – tas viss apliecina, ka siera ražošanas procesā ir daudz roku darba. Pieredzējis siera meistars nogatavināšanas laikā prot noteikt īsto brīdi, lai: a) atlasītu siera rituļus, kas ražoti atbilstoši metodei, un izbrāķētu neatbilstošos; b) sierus apgrozītu; c) sierus ierīvētu ar olīveļļu vai olīveļļas nogulsnēm. Šīs prasmes izšķirīgi ietekmē siera kvalitāti.

5.2. Produkta specifika

Sieram “Arseniko Naxou” piemīt

— intensīva, pikanta, patīkami iesāļi saldena garša un bagātīgs aromāts.

Šādas organoleptiskās īpašības izveidojušās tāpēc, ka dzīvnieki barojušies ar endēmisko sugu augiem, un tas ir piešķīris pienam un no šā piena gatavotajam “Arseniko Naxou” sieram tā intensīvo, patīkamo garšu un bagātīgo aromātu. Savdabīgā ražošanas metode, kas paredz nepasterizēta piena izmantošanu, saglabā apgabalā iegūta piena raksturīgās īpašības un vietējo pienskābes baktēriju klātbūtni. Tam ir būtiska nozīme siera pikantās un iesāļi saldenās garšas veidošanā.

Augstā tauku satura dēļ sieram piemīt maiga krēmveida konsistence. Siera ražošanā “Arseniko Naxou” ir pirmais siers, ko ražo no svaiga pilnpiena, un tas satur vairāk tauku.

— Rituļa forma nosaka šim sieram raksturīgo izskatu. Ilgā nogatavināšanas laika ietekmē siera miza ir cieta un plāna. Tāpat kā siera ierīvēšana ar sāli un eļļu, mizas veidošanos veicina arī recekļa iemīcīšana veidnē.

— Salīdzinājumā ar citiem šā paša tipa sieriem “Arseniko Naxou” ir lielāks tauku saturs sausnā (43 %) un lielāks olbaltumvielu saturs (27 %).

— Īpašo pievārdu “arseniko” šim sieram piešķirušī apgabala gani un siera meistari, lai parādītu, ka runa ir par ilgi uzglabājamu cieta sieru – taukvielu un olbaltumvielu “čempionu”. Grieķu valodā šis pievārds asociējas ar spēku un vīrišķību.

5.3. Saikne starp ģeogrāfisko apgabalu un produkta kvalitāti vai īpašībām (ACVN) vai produkta īpašo kvalitāti, reputāciju vai citām īpašībām (AGIN)

Siers “Arseniko Naxou” ir apgabala augsnes un klimatisko apstākļu, ekstensīvās audzēšanas sistēmas un tradicionālās ražošanas metodes apvienojuma rezultāts.

Apgabala ģeoloģiskā vēsture, ģeomorfoloģija, topogrāfija un iežu daudzveidīgums radījuši bagātīgu augu valsti, kas ir galvenais barības avots aیتām un kazām, no kuru piena ražo šo sieru. Pateicoties brīvai ganīšanai kalnainās un paugurainās ganībās, vietējās aitu un kazu šķirnes ir pieticīgas, izturīgas un pilnībā pielāgojušās konkrētajai ģeogrāfiskajai videi.

Apgabala klimatiskie apstākļi veicina:

- a) daudzskaitlīgu *Labiatae* (lūpziežu jeb panātru), *Umbelliferae* (čemurziežu), *Compositae* (kurvjziežu jeb asteru) u. c. dzimtu aromātisko klājenisko augu, zālaugu, koku un krūmu klātbūtni un augšanu. Aitas un kazas ar tiem barojas, un piens un no tā sarazotais siers iegūst raksturīgo smaržu un garšu;
- b) aitu un kazu ilgstošu uzturēšanos apgabala dabīgajās ganībās un endēmisko sugu augu vislabāko izmantošanu siera īpašību veidošanā;
- c) “Arseniko Naxou” nogatavināšanu. Temperatūras un mitruma režīms apgabalā, kur temperatūra nenoslīd zem 10 °C un gaisa mitrums ir 70–90 %, veicina produkta dabīgu nogatavināšanu uzglabāšanas telpās un palīdz izveidoties šā siera raksturīgajai struktūrai un sastāvam. Stabilā temperatūra un mitruma līmenis, kas būtiski nemainās, noved pie pakāpeniskas produkta nogatavināšanas, veicinot kvalitatīvas un kvantitatīvas pārmaiņas, kas risinās nogatavināšanās laikā un veido šim sieram raksturīgo struktūru.

Aitu un kazu audzēšanas specifika (brīvā noganīšana), ko tradicionāli piekopj apgabala lopkopji-siera meistari, nozīmē to, ka tiek noganītas apgabala ganības un rezultātā vietējā augu valsts tiek izmantota produkta organoleptisko īpašību veidošanā.

“Arseniko Naxou” ražošanas metodes savdabīgumu nosaka tas, ka tiek izmantots nepasterizēts piens, un tas sierā ienes vietējo mikrofloru – no aizgalda, no sierotavas –, kura būtiski ietekmē siera garšas veidošanos. Sieram nogatavinoties, tā aromāts un garša kļūst izteiktāka. Garšas pikantuma, aromāta bagātīguma un raksturīgās konsistences pozitīvā korelācija ar siera vecumu izskaidrojama ar aktīvo proteolīzi un lipolīzi, kas vietējo pienskābes baktēriju ietekmē norisinās siera nogatavināšanas laikā.

Būtiska nozīme produkta fizikālķīmisko un organoleptisko īpašību veidošanā ir apgabala siera meistarumu prasmēm, jo siera masas recināšanā, formēšanā un arī nogatavināšanas posmā tiek ieguldīts daudz roku darba.

Siera ražošanas process ir cieši saistīts ar siera meistara zinātību, kas ļauj pareizi noteikt šā procesa ilgumu, kurš ir atkarīgs no apgabala klimatiskajiem apstākļiem un augu valsts sastāva, un arī ar procesa laikā ieguldīto roku darbu, jo produkts tiek ražots amatnieciskā veidā.

Siers “Arseniko Naxou” ir ticis pieminēts gan preses izdevumos, gan internetā, gan televīzijā. Tas aprakstīts kā Naksas siera ražošanas tradīcija un viens no vislabāk pazīstamajiem šīs salas sieriem ar raksturīgu, unikālu, intensīvu un patīkamu garšu, kas laika gaitā kļūst vēl pikantāka un izteiktāka, un dēvēts par augstākās kvalitātes produktu un iedvesmas avotu. Produkta labā slava ir pārsniegusi ražošanas apgabala robežas, un to augstu vērtē arī patērētāji no citiem apgabaliem.

Nosaukums “Arseniko Naxou” ir kļuvis vispārpieņemts – to pierāda vēsturiskās atsauces, drukātās preses un tiešsaistes publikācijas un arī rēķini par šā produkta iegādi un pārdošanu.

Atsauce uz specifiskācijas publikāciju

(šīs regulas 6. panta 1. punkta otrā daļa)

http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/POP-PGE/prodiagrafes_arsenikou_naxou.pdf

---

V

(Atzīnumi)

PROCEDŪRAS, KAS SAISTĪTAS AR KONKURENCES POLITIKAS ĪSTENOŠANU

EIROPAS KOMISIJA

Iepriekšējs paziņojums par koncentrāciju

(Lieta M.9354 – AXA / NN Group / JV)

Lieta, kas pretendē uz vienkāršotu procedūru

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2019/C 271/05)

1. Komisija 2019. gada 5. augustā saņēma paziņojumu par ierosinātu koncentrāciju, ievērojot Padomes Regulas (EK) Nr. 139/2004 ⁽¹⁾ 4. pantu.

Šis paziņojums attiecas uz šādiem uzņēmumiem:

- *Lindisfarne S.L.* (Spānija), *ESI One S.à.r.l.* (Francija), *Alterimmo Europe S.à.r.l.* (Francija), kurus visus pilnībā kontrolē uzņēmums *AXA S.A* ("AXA", Francija),
- *REI Spain B.V.* (Nīderlande), kas pieder *NN Group* (Nīderlande).

Uzņēmums *AXA* un *NN Group* Apvienotās regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta un 3. panta 4. punkta nozīmē netieši iegūst kopīgu kontroli pār jaunizveidotu kopuzņēmumu.

Koncentrācija tiek veikta, iegādājoties daļas jaunizveidotā kopuzņēmumā.

2. Attiecīgie uzņēmumi veic šādu uzņēmējdarbību:

- uzņēmums *AXA*: pasaules mēroga apdrošinātāju koncerns, kas darbojas arī ieguldījumu pārvaldības jomā. *Lindisfarne S.L.*, *ESI One S.à.r.l.*, *Alterimmo Europe S.à.r.l.* nodarbojas ar nekustamo īpašumu pārvaldību Spānijā un Eiropā,
- *NN Group*: pasaules mēroga finanšu iestāde, kas piedāvā ieguldījumu un apdrošināšanas pakalpojumus. *REI Spain B.V.* nodarbojas ar nekustamā īpašuma aktīvu iegādi, turēšanu un pārvaldību Eiropā,
- kopuzņēmums: darbosies dzīvojamo telpu īres tirgū Spānijā.

3. Iepriekšējā pārbaudē Komisija konstatē, ka uz paziņoto darījumu, iespējams, attiecas Apvienotās regulas darbības joma. Tomēr galīgais lēmums šajā jautājumā netiek pieņemts.

Ievērojot Komisijas paziņojumu par vienkāršotu procedūru dažu koncentrācijas procesu izskatīšanai saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 ⁽²⁾, jānorāda, ka šī lieta ir nododama izskatīšanai atbilstoši procedūrai, kas paredzēta šajā paziņojumā.

4. Komisija aicina ieinteresētās trešās personas iesniegt tai savus iespējamus apsvērumus par ierosināto darījumu.

Apsvērumiem jānonāk Komisijā ne vēlāk kā 10 dienu laikā no šīs publikācijas datuma. Vienmēr jānorāda šāda atsauce:

M.9354 – AXA / NN Group / JV

⁽¹⁾ OV L 24, 29.1.2004., 1. lpp. ("Apvienotās regula").

⁽²⁾ OV C 366, 14.12.2013., 5. lpp.

Apsvērumus Komisijai var nosūtīt pa e-pastu, pa faksu vai pa pastu. Lūdzu, izmantojiet šādu kontaktinformāciju:

E-pasts: COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu

Fakss +32 22964301

Pasta adrese:

*European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË*

CITI TIESĪBU AKTI

EIROPAS KOMISIJA

Tāda produkta specifikācijas grozījuma apstiprināšanas pieteikuma publikācija, kas nav maznozīmīgs, saskaņā ar 50. panta 2. punkta a) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām

(2019/C 271/06)

Šī publikācija dod tiesības trīs mēnešu laikā no šīs publikācijas dienas pret grozījuma pieteikumu izteikt iebildumus atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1151/2012 ⁽¹⁾ 51. pantam.

APSTIPRINĀŠANAS PIETEIKUMS ATTIECĪBĀ UZ PRODUKTA SPECIFIKĀCIJAS GROZĪJUMU, KAS NAV MAZNOZĪMĪGS, AIZSARGĀTA CILMES VIETAS NOSAUKUMA / AIZSARGĀTAS ĢEOGRĀFISKĀS IZCELSMES NORĀDES GADĪJUMĀ

Grozījuma apstiprināšanas pieteikums saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 53. panta 2. punkta pirmo daļu

“RISO DEL DELTA DEL PO”

ES Nr.: PGI-IT-0712-AM01 – 21.6.2017.

ACVN ( ) AĢIN (X)

1. Pieteikuma iesniedzēja grupa un tās likumīgās intereses

Consorzio di Tutela del Riso del Delta del Po IGP

Via J.F. Kennedy, 134

45019 Taglio di Po (Ro)

Tālr. +39 05321716402

E-pasts: info@consorziorisodeltapoigp.it

Consorzio di Tutela del Riso del Delta del Po IGP ir tiesības iesniegt grozījuma pieteikumu atbilstīgi Lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības politikas ministrijas 2013. gada 14. oktobra Dekrēta Nr. 12511 13. panta 1. punktam.

2. Dalībvalsts vai trešā valsts

Itālija

3. Produkta specifikācijas punkts, uz kuru attiecas grozījums vai grozījumi

— Produkta nosaukums

— Produkta apraksts

— Ģeogrāfiskais apgabals

— Izcelsmes apliecinājums

— Ražošanas metode

— Saikne

— Marķējums

— Cits [iepakojums, produkta logotips, atjauninātas atsauces uz tiesību aktiem]

4. Grozījuma vai grozījumu veids

— Ar reģistrētu ACVN vai AĢIN apzīmēta produkta specifikācijas grozījums, kuru nevar uzskatīt par maznozīmīgu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 53. panta 2. punkta trešo daļu.

⁽¹⁾ OV L 343, 14.12.2012., 1. lpp.

- Ar reģistrētu ACVN vai AĢIN apzīmēta produkta specifikācijas grozījums, kuru nevar uzskatīt par maznozīmīgu saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1151/2012 53. panta 2. punkta trešo daļu, ja vienots dokuments (vai tā ekvivalents) attiecībā uz produktu nav publicēts.

5. Grozījums vai grozījumi

Produkta apraksts

- Produkta specifikācijas 1. pantā teikumu:

“Aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi “Riso del Delta del Po” ir atļauts izmantot tikai rīsiem, kas atbilst šajā produkta specifikācijā paredzētajiem nosacījumiem un prasībām.”

aizstāj ar šādu:

“Aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norādi “Riso del Delta del Po” ir atļauts izmantot tikai rīsiem, kas atbilst šajā produkta specifikācijā paredzētajiem nosacījumiem un prasībām.”

Terminu [itāļu valodā – tulkotāja piezīme] “*frutti di riso*” aizstāj ar terminu “*riso*”.

Ar šo grozījumu paredz iespēju izmantot norādi “AĢIN “Riso del Delta del Po”” attiecībā uz rīsiem dažādās formās, ko paredzēts piedāvāt pārdošanai patērētājam, t. i., pēc tam, kad graudiem ir veikta rūpnieciska apstrāde un pārstrāde, kas atļauta spēkā esošajos tiesību aktos un atbilst produkta specifikācijā noteiktajām prasībām.

- Specifikācijas 2. pantā un vienotā dokumenta 3.2. punktā teikumu:

“Ar nosaukumu “Riso del Delta del Po” apzīmē vienīgi rīsu graudus, ko iegūst no “Japonica” tipa īpaši smalkajiem ‘Carnaroli’, ‘Volano’, ‘Baldo’ un ‘Arborio’ šķirnes rīsiem.”

aizstāj ar šādu:

“Ar nosaukumu “Riso del Delta del Po” apzīmē vienīgi rīsu graudus, ko iegūst no “Japonica” tipa īpaši smalkajiem ‘Carnaroli’, ‘Volano’, ‘Baldo’, ‘Arborio’, ‘Cammeo’, ‘Karnak’, ‘Telemaco’, ‘Caravaggio’ un ‘Keope’ šķirnes rīsiem.”

Mēs pieprasām iekļaut jaunas rīsu šķirnes, proti, ‘Cammeo’, ‘Karnak’, ‘Telemaco’, ‘Caravaggio’ un ‘Keope’.

Nepieciešamība papildus sākotnēji paredzētajām šķirnēm iekļaut neliela izmēra aizstājējsugas izriet no tā, ka tradicionālās šķirnes tika izveidotas pirms daudziem gadiem (vecākās šķirnes ‘Arborio’ un ‘Carnaroli’ – 20. gs. 40. gadu beigās) un to agronomiskās īpašības (jo īpaši augstā uzņēmība pret sēnīšu slimībām un krišanu veldrē) apgrūtina to audzēšanu, ja netiek veikta atkārtota apstrāde ar augu aizsardzības līdzekļiem, kas savukārt nelabvēlīgi ietekmē gatavā produkta veselīgumu un audzēšanas ilgtspējību.

Turpretī jaunizveidotajām šķirnēm ir lielāka pretestība un noturība pret sēnīšu slimībām un krišanu veldrē un tādējādi tās nodrošina veselīgu un viendabīgu produktu, kura organoleptiskās īpašības ir līdzīgas pašreizējo šķirņu īpašībām.

- Teikumu:

““Riso del Delta del Po” rīsiem ir lieli, kristāliski un kompakti graudi, tiem ir augsts proteīnu saturs; šie rīsi var būt gan slīpēti, gan arī neslīpēti.”

aizstāj ar šādu:

““Riso del Delta del Po” rīsiem ir lieli, kristāliski/pērļveida un kompakti graudi, tiem ir augsts proteīnu saturs; šie rīsi var būt rūpnieciski apstrādāti un pārstrādāti, kā atļauts spēkā esošajos tiesību aktos.”

Vārds “kristālisks” attiecas uz visām specifikācijā minētajām šķirnēm un tādēļ ir neprecīzs. No pašreizējām šķirnēm tikai ‘Baldo’ rīsiem ir kristāliski graudi, savukārt ‘Arborio’, ‘Carnaroli’ un ‘Volano’ rīsiem ir pērļveida graudi. Tādēļ mēs ierosinām aizstāt terminu “kristāliski” ar tekstu “kristāliski/pērļveida”.

Apraksts “gan slīpēti, gan arī neslīpēti” ir svītrots un aizstāts ar tekstu “var būt rūpnieciski apstrādāti un pārstrādāti, kā atļauts spēkā esošajos tiesību aktos”, lai ņemtu vērā straujo rūpnieciskās apstrādes attīstību atbilstoši mainīgajām patērētāju vēlmēm.

— Rindkopu:

“Laižot tirdzniecībā, AĢIN “Riso del Delta del Po” graudiem ir jāatbilst šādiem raksturlielumiem:

Šķirne	Vārītu rīsu viskozitāte (g/cm)	Proteīns (%) (*)
‘Baldo’	> 4,5	> 6,60
‘Carnaroli’	> 1,5	> 6,60
‘Volano’	> 3,0	> 6,60
‘Arborio’	> 3,5	> 6,60

(*) Sausnas vērtības.”

aizstāj ar šādu:

“AĢIN “Riso del Delta del Po” graudiem ir jāatbilst šādiem raksturlielumiem:

Šķirne	Konsistence (kg/cm ²)	Proteīns, % no sausnas
	ne mazāk par	ne mazāk par
‘Arborio’, ‘Volano’, ‘Telemaco’	0,65	6,60
‘Baldo’, ‘Cammeo’	0,60	6,60
‘Carnaroli’, ‘Karnak’, ‘Caravaggio’, ‘Keope’	0,85	6,60

Šīs īpašības ir jānosaka pirms rūpnieciskās apstrādes, sausos rīsa laukos, kas ir reprezentatīvi attiecībā uz visiem konkrētās saimniecības laukiem.”

Viskozitātes rādītājs ir aizstāts ar konsistences rādītāju. Abi rādītāji apgriezti korelē un norāda pārtikas produkta kvalitāti pēc pagatavošanas. Konkrētāk, jo viskozāki ir rīsi, jo mazāks ir to konsistences rādītājs, un otrādi. Atšķirībā no konsistences rādītāja, kura analīzei ir pieejama starptautiski atzīta metode (standarts UNI EN ISO 11747:2012), attiecībā uz viskozitāti nepastāv apstiprināta analīzes metode, jo līdz šim UNI un ISO nespēj definēt uzticamu un atkārtojamu metodi.

Konsistences rādītājam ierosinātās vērtības ir noteikusi Valsts rīsu padome, pamatojoties uz vairāku tādu analīžu rezultātiem, kas veiktas tās produktu laboratorijā.

Tādēļ tika atzīts par atbilstošu norādīt, ka rīsu konsistence un proteīnu saturs ir jāpārbauda pirms apstrādes.

Izcelsmes apliecinājums

Produkta specifikācijas 4. pants

Šis pants ir pilnībā pārstrādāts, pārvietojot vēsturisko informāciju par rīsu audzēšanu attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā, kas bija izklāstīta 4. panta pirmajās piecās rindkopās, uz atbilstīgo punktu par saikni starp apgabalu un produktu. Produkta specifikācijas 4. pantu izsaka šādā redakcijā:

“Produkta izcelsmi arī apliecina ražotāju, apstrādātāju un iepakotāju ieraksti attiecīgajos reģistros, kurus pārvalda un atjaunina šīs specifikācijas 7. pantā minētā kontroles organizācija.”

Ražošanas metode

Produkta specifikācijas 5. pants

Šis pants ir pārstrādāts, ņemot vērā gan apstrādes, gan ražošanas metožu izmaiņas un praktiskos rezultātus, kas sasniegti kopš šīs specifikācijas stāšanās spēkā.

Augsnes apstrāde

— Teikumu:

“Ir jāuzar augsne 25–30 cm dziļumā un jāveic vismaz viena ecēšana; pēc tam augsne ir jāizlīdzina, lai nodrošinātu optimālu ūdens resursu apsaimniekošanu.”

aizstāj ar šādu:

“Ir jāuzar augsne 25–30 cm dziļumā un jāveic vismaz viena ecēšana; tomēr ir atļauts izmantot arī citas augsnes apstrādes metodes, kas nodrošina atbilstošu augsnes sagatavošanu.”

Tradicionālās augsnes apstrādes darbības (aršana, ecēšana) tagad var aizstāt ar alternatīvām darbībām (attīrīšana, skarifikācija), ar kurām to pašu mērķi var sasniegt mazāk energoietilpīgā veidā un ar lielāku draudzīgumu pret vidi. Konkrētāk, papildus aršanai ir paredzētas citas, modernākas augsnes apstrādes metodes, kuras pašlaik tiek uzskatītas par ilgtspējīgākām vides jomā.

Augsnes analīze

— Teikumu:

“Saimniecībām, kurās ražo “Riso del Delta del Po” rīsus, ir jāveic augsnes analīze vismaz reizi piecos gados attiecībā uz šādiem raksturlielumiem: struktūra, pH līmenis, organiskās vielas, aktīvais kaļķakmens, augiem uzņemamais fosfors, apmaiņas kālijs, kopējais slāpeklis, C/N attiecība, apmaiņas kalcījs, magnijs un nātrijs, kā arī Mg/K attiecība, lai saimniecībā izstrādātu un glabātu pareizu mēslošanas plānu, kuru sagatavojis lauksaimniecības eksperts.”

aizstāj ar šādu:

“Saimniecībām, kurās ražo “Riso del Delta del Po” rīsus, ir jāveic augsnes analīze vismaz reizi piecos gados attiecībā uz šādiem raksturlielumiem: struktūra, pH līmenis, organiskās vielas, aktīvais kaļķakmens, augiem uzņemamais fosfors, apmaiņas kālijs, kopējais slāpeklis, C/N attiecība, apmaiņas kalcījs, magnijs un nātrijs, kā arī Mg/K attiecība, lai saimniecībā izstrādātu un glabātu pareizu mēslošanas plānu atbilstoši faktiskajām vajadzībām.”

Ir svītrotā prasība par “lauksaimniecības eksperta” sagatavotu mēslošanas plānu, jo minēto plānu var izstrādāt arī lauku saimniecības, ņemot vērā prasmes, kuras lauksaimnieks ir ieguvis praksē, lai gan viņš var arī nebūt kvalificēts kā lauksaimniecības eksperts.

— Svītrot šādus teikumus:

“Carnaroli’ šķirnes rīsus, kam vajadzīga īpaša, pārsvarā mālaina augsne, var kultivēt tikai augsnē, kuras pH pārsniedz 7,5. Pārējās trīs šķirnes var audzēt visā apgabalā, kas noteikts šīs specifikācijas 3. punktā.”

Atsauci uz augsnes pH līmeni (rādītājs, kas attiecas tikai uz ‘Carnaroli’ šķirni) var svītrot, jo tika norādīts, ka pH līmenis audzēšanas apgabalā ir ļoti atšķirīgs – arī atsevišķu saimniecību ietvaros vai pat vienā un tajā pašā zemes gabalā – un ka tas neietekmē minētās šķirnes kvalitāti. Turklāt ūdens uz augsnes virsmas no aprīļa līdz augustam pilda aizsardzības funkciju pret skābu vidi, paaugstinot pH līmeni.

Šis grozījums attiecas arī uz vienotā dokumenta 3.5. punktu.

Mēslošanas līdzekļi

— Maksimālais slāpekļa (N) saturs mēslošanas līdzekļos ir palielināts no 130 kg/ha līdz 160 kg/ha.

Ražošanas apgabalā ir kūdraina un mālaina augsne, un, lai iegūtu viendabīgu un nemainīgas kvalitātes produktu tirdzniecībai, mēslošanas līdzekļi atkarībā no augsnes ir jāizmanto atšķirīgi. Tādēļ tika uzskatīts, ka ir lietderīgi palielināt maksimālo slāpekļa daudzumu, lai iegūtu graudu proteīnu saturu, kas ir līdzvērtīgs citās augsnēs iegūtam proteīnu saturam.

Sēja

— Teikumu:

“Maksimāli izmantojamais sēklas daudzums uz vienu hektāru ir 240 kg. Sēšanu var veikt, vai nu brīvi iekaisot sēklu ūdenī, vai arī iesējot to sastrādātā augsnē, kuru uzreiz pēc tam jāappludina.”

aizstāj ar šādu:

“Maksimāli izmantojamais sēklas daudzums uz vienu hektāru ir 300 kg. Sēšanu var veikt, vai nu brīvi iekaisot sēklu vai stādot rīsus ūdenī, vai arī iesējot tos sastrādātā augsnē, kura uzreiz pēc tam ir jāappludina.”

Ir palielināts maksimālais sēklas daudzums, jo dažos apgabalos ūdenī iesētais daudzums 240 kg/ha nav pietiekams, lai nodrošinātu atbilstošu augsnes pārklājumu. Pārāk reti sējumi neļauj rīsiem pašiem cīnīties ar nezālēm, tāpēc ir vajadzīga atkārtota ravēšana. Turklāt ir pievienota iespēja veikt sēšanu sausā augsnē, lai ierobežotu izmantotā ūdens daudzumu.

Kaitēkļu un nezāļu apkarošana

— Teikumu:

“Obligāti ir jāveic sēklu apstrāde, lai apkarotu rīsiem raksturīgos sporu kaitēkļus (fuzariālās augu slimības, helmintosporiozi un pirikulariozi).”

aizstāj ar šādu:

“Ir atļauts apstrādāt sēklas, lai apkarotu rīsiem raksturīgos sporu kaitēkļus (fuzariālās augu slimības, helmintosporiozi un pirikulariozi).”

Lai samazinātu rīsu audzēšanas ietekmi uz vidi, sēklu apstrāde vairs nav obligāta, jo sēklām nav jābūt brīvām no patogēniem organismiem.

— Svītro šādu teikumu:

“Rīsu fitofāgu (vēžveidīgie, kukaiņi un tārpi) izraisītu problēmu gadījumā obligāti ir jānosusina rīsu lauks un jānodrošina saules iedarbība uz to.”

Pienākums nosusināt rīsu lauku ir svītrots, lai palielinātu vides ilgtspēju un ierobežotu izmantotā ūdens daudzumu.

— Teikumu:

“Nezāles var apkarot, izmantojot atļautus augu aizsardzības līdzekļus un veicot aizsprostu pļaušanu, lai izvairītos no pārmērīgas izsēšanas, ūdens regulēšanu un mērķtiecīgu augsnes apstrādi pirms sēšanas.”

aizstāj ar šādu:

“Nezāles var apkarot, izmantojot atļautus augu aizsardzības līdzekļus un veicot aizsprostu pļaušanu, lai izvairītos no pārmērīgas izsēšanas, ūdens regulēšanu un mērķtiecīgu augsnes apstrādi pirms sēšanas, kā arī iespējamu pagaidu nosusināšanu saskaņā ar labas apstrādes praksi, lai iznīcinātu fitofāgus.”

Lai uzlabotu skaidrību, tika uzskatīts par lietderīgu sadaļā par kaitēkļu apkarošanu minēt gan fitofāgus, gan nezāles, kā tas jau ir paredzēts pašreizējā redakcijā. Tika arī uzskatīts par lietderīgu papildināt specifiskāciju, iekļaujot pagaidu nosusināšanas iespēju. Attiecībā uz rīsu laukiem gūtā pieredze liecina, ka mērķtiecīga rīsu lauku nosusināšana novērš problēmas saistībā ar fitofāgiem bez papildu apstrādes.

Novākšana, žāvēšana, glabāšana un apstrāde

— Kaltētu nelobītu rīsu gadījumā maksimālās vienības ražošanas vērtības:

“Carnaroli’: 6,0 t/ha

‘Volano’: 8,0 t/ha

‘Baldo’: 8,0 t/ha

‘Arborio’: 7,5 t/ha”

aizstāj ar šādām:

“Šķirne	t/ha
‘Arborio’	7,5
‘Baldo’	8,0
‘Cammeo’	8,5
‘Carnaroli’	6,5
‘Telemaco’	8,5
‘Karnak’	8,5
‘Volano’	8,0
‘Caravaggio’	8,5
‘Keope’	8,5”.

Ir pievienotas jauno šķirņu ražas vērtības un nedaudz palielināts ‘Carnaroli’ šķirnes maksimālais ražošanas apjoms, ņemot vērā nesen panākto progresu.

— Teikumu

“Rūpnieciskā apstrāde ir jāveic tādās ražotnēs un lietojot tādas procedūras, kas nodrošina “Riso del Delta del Po” raksturīgo īpašību saglabāšanu.”

aizstāj ar šādu:

“Nelobītu rīsu rūpnieciskā apstrāde (lobīšana un slīpēšana) ir jāveic tādās ražotnēs AĢIN apgabālā un lietojot tādas procedūras, kas nodrošina, ka tiek saglabātas “Riso del Delta del Po” raksturīgās īpašības, kas norādītas 3.2. punktā. Ražošanas apgabala īpašās pazīmes nodrošina produkta īpašību saglabāšanu lobīšanas un slīpēšanas posmos un samazina graudu plaisāšanu/drupināšanu, – tas ir nepieciešams, lai pagatavošana būtu vienmērīga.”

Gadu gaitā gūtā pieredze liecina, ka rīsu lobīšanas un slīpēšanas vieta ietekmē gatavā produkta kvalitāti. Minēto posmu laikā viens no svarīgākajiem faktoriem, lai saglabātu labākās produkta īpašības, nodrošinātu minimālu graudu noslodzi/bojājumus un līdz ar to nodrošinātu vienmērīgu pagatavošanu, ir ražošanas apgabala īpašais raksturs.

Īpaši labvēlīgo mikroklimatu, temperatūru un vides raksturlielumus ražošanas apgabālā, piemēram, AĢIN “Riso del Delta del Po” apgabālā, raksturo noteikts vidējais relatīvais gaisa mitrums – tie ir optimāli apstākļi, lai sasniegtu “Riso del Delta del Po” kvalitātes prasības.

Skaidrības labad jāuzsver, ka “Riso del Delta del Po” ražošanas apgabala specifika ir zināma visiem nozares dalībniekiem un tiek atbalstīta arī publikācijās. AĢIN ražošanas apgabalos, kas atrodas vidēji 3 metrus virs jūras līmeņa, dabiski ir pareizais mitruma līmenis, kas ir unikāls faktors šajā Itālijas daļā.

Šis grozījums arī attiecas uz vienotā dokumenta 3.6. punktu.

— Vienotā dokumenta 3.6. punktā svītrot šādus teikumus:

“Rīsu žāvēšana jāveic kaltēs, ar kurām var panākt, ka uz graudu ziedu plēksnēm nepaliek degmateriāla atliekas vai graudi nepiesūcas ar svešām smakām. Ir atļauts izmantot kaltes vai nu ar tiešo liesmu, vai netiešo liesmu, taču tad par degvielu jāizmanto metāns vai sašķidrināta naftas gāze.

Kaltēto rīsu mitrums nedrīkst pārsniegt 14 %.”

Šis grozījums ir tīri redakcionāla rakstura, jo minētie teikumi attiecas uz ražošanas metodi, nevis griešanas, rīvēšanas, iepakojšanas u. c. īpašiem noteikumiem. Jānorāda, ka grozījums neparedz produkta specifikācijas izmaiņas, jo šīs divas prasības netiek mainītas attiecīgajā 5. pantā “Ražošanas metode” un paliek spēkā.

Marķēšana un iepakojšana

Produkta specifikācijas 8. pants

— Teikumu:

“Rīsus iesaiņo kārbās vai pārtikas uzglabāšanai piemērotos maisiņos pa 0,5 kg, 1 kg, 2 kg vai 5 kg, kā arī vakuu-miesaiņojumā vai iesaiņojumā ar kontrolētu gaisa sastāvu.”

aizstāj ar šādu:

“Rīsus iepakoj kārbās vai pārtikas uzglabāšanai piemērotos maisiņos, kā arī vakuumpakojumā vai iepakojumā ar kontrolētu gaisa sastāvu.”

Prasības attiecībā uz iepakojuma svaru un īpašībām ir svītrotas, lai iepakotājiem būtu lielāka elastība iepakojuma veidu izvēlē.

— Tālāk dotajās rindkopās iekļauto informāciju, proti:

“Uz iesaiņojuma obligāti jānorāda nosaukuma logotips, kura izmēri nedrīkst būt mazāki par 40 × 30 mm un kurā nosaukumam “Riso del Delta del Po” līdztekus norādei “Indicazione Geografica Protetta” (vai saīsināti – “I.G.P.”) jābūt ar piemērota lieluma burtiem (minimālais augstums 5 mm).

Uz iesaiņojuma jānorāda attiecīgā šķirne (‘Arborio’, ‘Carnaroli’, ‘Volano’ vai ‘Baldo’) un var norādīt veidu “pilngraudu rīsi”.

Uz tā paša iesaiņojuma jānorāda arī iesaiņotāja vārds un uzvārds vai uzņēmuma nosaukums un adrese.

Burtu lielums norādēs, kas nav nosaukums “Riso del delta del Po – Indicazione Geografica Protetta”, pēc izmēra nedrīkst pārsniegt 1/3 no to burtu lieluma, kurus lieto, norādot nosaukumu “Riso del Delta del Po”.

aizstāj ar šādu:

“Papildus juridiskajiem priekšnosacījumiem uz iepakojuma ir jānorāda šāda informācija:

- 1) nosaukums “Riso del Delta del Po” līdztekus norādei “Indicazione Geografica Protetta” (vai saīsināti – “I.G.P.”) ar piemērota lieluma burtiem (minimālais fonts 7 punkti);
- 2) logotips, kura izmēri nedrīkst būt mazāki par 40 mm × 25 mm. Ja logotipa izmērs ir lielāks, ir jāsauglabā izmēru attiecība; uz iepakojuma ir jānorāda atsevišķa šķirne saskaņā ar 2. pantu, t. i., ‘Carnaroli’, ‘Volano’, ‘Baldo’, ‘Arborio’, ‘Cammio’, ‘Karnak’, ‘Telemaco’, ‘Caravaggio’ vai ‘Keope’; var norādīt arī apstrādes veidu saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem;
- 3) Eiropas Savienības AĢIN simbols.”

Ir svītroti noteikumi, ar kuriem tika reglamentēts teksta “Riso del Delta del Po” minimālais augstums, un spēkā esošajos tiesību aktos jau paredzētie noteikumi (par to, ka ir jānorāda iepakotāja vārds un uzvārds vai uzņēmuma nosaukums un adrese). Turklāt tika uzskatīts par lietderīgu neparedzēt īpašus noteikumus attiecībā uz iepakojumu un marķēšanu, ņemot vērā to, ka AĢIN “Riso del Delta del Po” nav tradicionāla iepakojuma, un iekļaut rūpnieciskās apstrādes veidu, kas noteikts spēkā esošajos tiesību aktos.

Produkta logotips

Lai nodrošinātu precīzu produkta logotipa atveidošanu uz iepakojuma, ir precizētas un labotas norādes par logotipa izmēru (sk. iepriekšējā grozījuma 2. punktu) un krāsu kodiem – zaļa *Pantone 557C* un dzeltena *Pantone 117C*. Specifikācija ir papildināta ar šādu punktu:

“Precīzi krāsu kodi ir norādīti tālāk:

Pantone Solid Coated

krēmkrāsa:	1205 C
zaļa:	557 C
dzeltena:	117 C”.

Četru krāsu CMYK:

krēmkrāsa:	C 0	M 3	Y 43	K 0
zaļa:	C 48	M 4	Y 35	K 10
dzeltena:	C 7	M 28	Y 100	K 12

Precizējums attiecībā uz *Pantone* krāsu un tās kodu ir nepieciešams tehnisku apsvērumu dēļ, lai ar printeriem varētu precīzi atveidot logotipu.

Leģislatīvi atjauninājumi un pārbaude

Produkta specifikācijas 7. pants

Ir atjauninātas atsauces uz spēkā esošajiem tiesību aktiem un ir norādīts kontroles iestādes nosaukums un adrese.

VIENOTS DOKUMENTS

“RISO DEL DELTA DEL PO”

ES Nr.: PGI-IT-0712-AM01 – 21.6.2017.

ACVN ( ) AĢIN (X)

1. **Nosaukums**

“Riso del Delta del Po”

2. **Dalībvalsts vai trešā valsts**

Itālija

3. **Lauksaimniecības produkta vai pārtikas produkta apraksts**

3.1. *Produkta veids*

1.6. grupa. Svaigi vai pārstrādāti augļi, dārzeņi un labība

3.2. *Apraksts par produktu, uz kuru attiecas 1. punktā minētais nosaukums*

Ar nosaukumu “Riso del Delta del Po” apzīmē vienīgi rīsu graudus, ko iegūst no “Japonica” tipa īpaši smalkajiem ‘Carnaroli’, ‘Volano’, ‘Baldo’, ‘Arborio’, ‘Cammeo’, ‘Karnak’, ‘Telemaco’, ‘Caravaggio’ un ‘Keope’ šķirnes rīsiem.

“Riso del Delta del Po” rīsiem ir lieli, kristāliski/pērļveida un kompakti graudi, tiem ir augsts proteīnu saturs; šie rīsi var būt rūpnieciski apstrādāti un pārstrādāti, kā atļauts spēkā esošajos tiesību aktos.

Paaugstināta absorbcijas spēja, neliels cietes zudums un laba vārīšanas izturība apvienojumā ar tādām organoleptiskajām īpašībām kā savdabīgais aromāts un īpašā garša dara šos rīsus par piemērotākajiem labāko rizoto pagatavošanai.

AĢIN “Riso del Delta del Po” graudiem ir jāatbilst šādiem raksturlielumiem:

Šķirne	Konsistence (kg/cm ²)	Proteīns, % no sausasnas
	ne mazāk par	ne mazāk par
‘Arborio’, ‘Volano’, ‘Telemaco’	0,65	6,60
‘Baldo’, ‘Cammeo’	0,60	6,60
‘Carnaroli’, ‘Karnak’, ‘Caravaggio’, ‘Keope’	0,85	6,60

3.3. *Dzīvnieku barība (tikai dzīvnieku izcelsmes produktiem) un izejvielas (tikai pārstrādātiem produktiem)*

—

3.4. *Konkrēti ražošanas posmi, kas jāveic noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā*

Rīsu kultūrai raksturīgo īpašo apstākļu dēļ ražošanas posms ir jāveic 4. punktā norādītajā ģeogrāfiskajā apgabalā.

Sēšanu var veikt, vai nu brīvi iekaisot sēklu vai stādot rīsus ūdenī, vai arī iesējot tos sastrādātā augsnē, kura uzreiz pēc tam ir jāapplūdina.

Nelobītu rīsu rūpnieciskā apstrāde (lobīšana un slīpēšana) ir jāveic tādās ražotnēs AĢIN apgabalā un lietojot tādas procedūras, kas nodrošina, ka tiek saglabātas "Riso del Delta del Po" raksturīgās īpašības, kas norādītas 3.2. punktā. Ražošanas apgabala īpašās pazīmes nodrošina produkta īpašību saglabāšanu lobīšanas un slīpēšanas posmos un samazina graudu plaisāšanu/drupināšanu, – tas ir nepieciešams, lai pagatavošana būtu vienmērīga.

3.5. *Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta griešanas, rīvēšanas, iepakšanas u. c. īpašie noteikumi*

Rīsus iepako kārbās vai pārtikas uzglabāšanai piemērotos maisiņos, kā arī vakuumpakojumā vai iepakojumā ar kontrolētu gaisa sastāvu.

Iepakojums jāaizzīmogo tā, lai tā saturu varētu izņemt, tikai to pārplēšot.

3.6. *Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta marķēšanas īpašie noteikumi*

Papildus juridiskajiem priekšnosacījumiem uz iepakojuma ir jānorāda šāda informācija:

- 1) nosaukums "Riso del Delta del Po" līdztekus norādei "Indicazione Geografica Protetta" (vai saīsināti – "I.G.P.") ar piemērota lieluma burtiem (minimālais fonts 7 punkti);
- 2) logotips, kura izmēri nedrīkst būt mazāki par 40 mm × 25 mm. Ja logotipa izmērs ir lielāks, ir jāsaglabā izmēru attiecība; uz iepakojuma ir jānorāda atsevišķa šķirne, t. i., 'Carnaroli', 'Volano', 'Baldo', 'Arborio', 'Cammeo', 'Karnak', 'Telemaco', 'Caravaggio' vai 'Keope'; var norādīt arī apstrādes veidu saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem;
- 3) Eiropas Savienības AĢIN simbols.

Produkta "Riso del Delta del Po" oficiālais logotips pēc formas ir krēmkrāsas elipsveida josla ar zaļu ārējo maliņu. Elipses augšpusē ir uzraksts "RISO DEL *Delta* DEL PO", bet apakšpusē – "INDICAZIONE GEOGRAFICA PROTETTA", abi uzraksti ir ar lielajiem burtiem zaļā krāsā.

Elipses iekšienē uz zaļa lauka baltā krāsā ir attēlotas Po upes deltas tipiskās ainavas aprises (niedres un stilizēti putni) un pašā vidū – dzeltenā krāsā stilizēti atveidota sieviete ar rīsu kūlīti rokās.

4. **Ģeogrāfiskā apgabala īsa definīcija**

"Riso del Delta del Po" iegūšanas apgabals plešas Po upes līdzenuma konusveida galējā austrumu daļā starp Veneto un Emilijas Romāņas reģioniem, teritorijās, ko veido Po upes detrita un aluviālās sanesas. Austrumos apgabalu norobežo Adrijas jūra, ziemeļos – upe Adidže, bet dienvidos – Ferrara/Porto Garibaldi kuģojamais kanāls.

Veneto reģionā "Riso del Delta del Po" kultivē Rovigo provinces *Ariano nel Polesine*, *Porto Viro*, *Taglio di Po*, *Porto Tolle*, *Corhola*, *Papozze*, *Rosolina* un *Loreo* pašvaldības teritorijās.

Emīlijas Romanjas reģionā to audzē Ferrara provinces *Comacchio*, *Goro*, *Codigoro*, *Lagosanto*, *Massa Fiscaglia*, *Migliaro*, *Migliarino*, *Ostellato*, *Mesola*, *Jolanda di Savoia* un *Berra* pašvaldības teritorijās.

5. Saikne ar ģeogrāfisko apgabalu

Vides faktori

Augsnes īpašības, mērenais klimats un jūras tuvums ir galvenie faktori, kas veido un ietekmē ražošanu "Riso del Delta del Po" teritorijā. Tā kā rīss var augt tikai augsnē, kas pastāvīgi ir gandrīz appludināta, tad šajā apgabalā tam ir ideāli augšanas apstākļi.

Po upes deltas aluviālās augsnes, kas radušās no upes lejteces sanesām, ir sevišķi auglīgas, jo ir tik bagātas ar minerālvielām, jo īpaši kāliju, ka nav nekādas vajadzības lietot kālija mēslošanas līdzekļus.

Turklāt augsnēm, kaut arī tām ir dažāda struktūra, ir raksturīgs paaugstināts sāļums (to elektrovadāmība (EC) pārsniedz 1 mS/cm), jo gruntsūdens līmenis šeit ir ļoti augsts.

Šīs teritorijas ģeogrāfiskais izvietojums jūras piekrastē nosaka arī rīsu kultūrai īpaši labvēlīgo mikroklimatu, jo tur pastāvīgi pūš jūras vēji, kas samazina relatīvo gaisa mitrumu; temperatūras svārstības nav lielas – ziemā temperatūra reti noslīd zem 0 °C, bet vasarā pēdējos 30 gados tā nekad nav pārsniegusi 32 °C robežu; un nokrišņu sadalījums pa mēnešiem parasti ir vienmērīgs, nokrišņu daudzumam gadā nepārsniedzot 700 mm. Šie īpašie klimatiskie apstākļi ierobežo patogēno sēņu izplatību, tādējādi samazinot vajadzību pēc fungicīdu lietošanas.

Vēsturiskie faktori un cilvēkfaktori

Dažas desmitgades pēc rīsa izplatīšanās Po upes ielejā (1450) parādījās pirmie dokumentāli fiksētie dati par rīsu kultivēšanu *Polesine* (*Rovago* apgabalā), it īpaši *Delta del Po* teritorijā: patiesībā šī kultūra bija cieši saistīta ar augsnes ielabošanu, jo ļāva paātrināt sāļaino zemes gabalu izmantošanu, nodrošinot augu seku, kā liecina kāds 1594. gadā pieņemts Venēcijas Republikas likums. XVIII gs. beigās Venēcijas patricieši uzsāka sistemātisku rīsu audzēšanu meliorētajās teritorijās.

Šodien "Riso del Delta del Po" aizņem aptuveni 9 000 ha rīsu lauku. Rīsu audzēšana ir ietekmējusi apgabala vietējo kultūru un sociālo attīstību; daudzi uzņēmumi jau gadiem ilgi iepako un pārdod šejienes rīsus ar nosaukumu "Riso del Delta del Po", un, pateicoties šo rīsu savdabīgajām organoleptiskajām īpašībām, kas tos atšķir no pārējiem Itālijā ražotajiem rīsiem, tos atzinīgi novērtējuši patērētāji visā Itālijā. Visbeidzot, šo rīsu labā slava ir saistīta arī ar tādiem tradicionāliem gadatirgiem un svētkiem, kas katru gadu notiek šajā teritorijā, kā plaši pazīstamās *Delta del Po* rīsu dienas, kas norisinās *Jolanda di Savoia* (*Ferrara* provincē), un *Porto Tolle* gadatirgus.

"Riso del Delta del Po" raksturīgās īpašības ir saistītas ar tajos esošo augsto proteīna saturu, grauda lielumu, augstām absorbcijas spējām, zemu cietes zudumu un augsto kvalitāti – tas viss nodrošina tiem labu vārīšanas izturību.

Turklāt šiem rīsiem ir īpaša garša un aromāts, kas atšķir tos no rīsiem, kuri nav audzēti apgabalos, kur augsnes nav sāļainas.

Šo meliorēto zemju sāļainās sanes apvienojumā ar rīsu audzēšanā izmantojamo ūdeņu īpašībām un sāļainā gruntsūdens augsto līmeni piešķir šim produktam tādas organoleptiskās un tirdznieciskās īpašības, kas neļauj to sajaukt ar citiem līdzīgiem produktiem un dara to ļoti iecienītu tirgū.

Aluviālo augšņu augstais minerālu, it sevišķi kālija, saturs veicina augsta proteīnu satura veidošanos rīsu graudos un nodrošina tiem lielāku vārīšanas izturību.

Turklāt augsnēm, kaut arī tām ir dažāda struktūra, ir raksturīgs paaugstināts sāļums (to elektrovadāmība (EC) pārsniedz 1 mS/cm), kas piešķir tajās audzētajiem rīsiem īpašu aromātu un garšu.

Pastāvīgie jūras vēji, kas krasi samazina rīsu lauka mikrovides mitrumu, stipri mazina fungicīdu lietošanas vajadzību un ļauj iegūt augstas kvalitātes rīsus.

Atsauce uz specifیکācijas publikāciju

(šīs regulas 6. panta 1. punkta otrā daļa)

Ministrija ir uzsākusi valsts iebildumu iesniegšanas procedūru, ar AĢIN “Riso del Delta del Po” apzīmētā produkta specifیکācijas grozījumu pieteikumu 2017. gada 2. maijā publicējot Itālijas Republikas *Oficiālajā Vēstnesī (Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana)* Nr. 100.

Produkta specifیکācijas konsolidētais teksts ir aplūkojams tīmekļvietnē

<http://www.politicheagricole.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/3335>

vai

tieši atverot Lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības politikas ministrijas tīmekļvietnes mājaslapu (www.politicheagricole.it), uzklikšķinot uz *Qualità* (ekrāna augšdaļas labajā pusē), tad uz *Prodotti DOP IGP STG* (ekrāna kreisajā malā) un, visbeidzot, uz *Disciplinari di Produzione all'esame dell'UE*.

Nosaukuma reģistrācijas pieteikuma publikācija saskaņā ar 50. panta 2. punkta a) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām

(2019/C 271/07)

Šī publikācija dod tiesības trīs mēnešu laikā no šīs publikācijas dienas izteikt iebildumus pret pieteikumu atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1151/2012⁽¹⁾ 51. pantam.

VIENOTS DOKUMENTS

“ΚΡΙΤΣΑ” (KRITSA)

ES Nr.: PGI-GR-02317 – 6.7.2017.

ACVN ( ) AĢIN (X)

1. Nosaukums vai nosaukumi

“Κριτσά” (Kritsa)

2. Dalībvalsts vai trešā valsts

Grieķija

3. Lauksaimniecības produkta vai pārtikas produkta apraksts

3.1. Produkta veids

1.5. grupa. Eļļas un tauki (sviests, margarīns, eļļa u. c.)

3.2. Apraksts par produktu, uz kuru attiecas 1. punktā minētais nosaukums

Olīveļļu “Kritsa” ražo tikai no ‘Koroneiki’ šķirnes olīvām. Tās krāsa var būt no zaļas līdz zeltaini zaļai.

Fizikālķīmiskās īpašības:

— skābums (oleīnskābes masas procentos): $\leq 0,5$,

— ekstinkcijas koeficients K270: $\leq 0,15$,

— ekstinkcijas koeficients K232: $\leq 1,90$,

— ekstinkcijas koeficienta izmaiņa Delta-K: ≤ 0 .

Organoleptiskais novērtējums:

— augļainums: $\geq 2,5$,

— defekti: 0,0.

3.3. Dzīvnieku barība (tikai dzīvnieku izcelsmes produktiem) un izejvielas (tikai pārstrādātiem produktiem)

Olīveļļu “Kritsa” ražo tikai no ‘Koroneiki’ šķirnes olīvām.

3.4. Konkrēti ražošanas posmi, kas jāveic noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā

Olīvu audzēšana un visi neapstrādātas augstākā labuma olīveļļas “Kritsa” ražošanas posmi jāveic noteiktajā ģeogrāfiskajā apgabalā.

⁽¹⁾ OV L 343, 14.12.2012., 1. lpp.

3.5. Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta griešanas, rīvēšanas, iepakojšanas u. c. īpašie noteikumi

Olīveļļa "Kritsa" ir zināma gan Grieķijā, gan starptautiski, un tās reputāciju nodrošina tās izcilā kvalitāte (zems skābuma rādītājs, zemi ekstinkcijas koeficienti) un tās augļainā garša. Šīs īpašības nelabvēlīgi ietekmē temperatūra, gaisma un skābeklis, kuru ietekmei eļļa visvairāk var tikt pakļauta, kad tā tiek pārvietota no glabāšanas tvertnes uz autocisternu un otrādi vai no vienas autocisternas uz otru vai kad tā atrodas autocisternā. Turklāt augsta temperatūra un skābekļa klātbūtne izraisa eļļai raksturīgā augļainuma strauju samazināšanos. Tāpēc olīveļļa "Kritsa" būtu jāglabā nerūsējošā tērauda tvertnēs noteiktajā apgabalā, lai nodrošinātu, ka nepasliktinās īpašības, uz kurām balstās tās reputācija. Olīveļļas "Kritsa" iepakojšanu arī veic noteiktajā apgabalā, konkrētāk, tās ražošanas vietā. Tas nodrošina, ka netiek ietekmētas vai mainītas eļļas kvalitātes īpašības, atvieglo pārbaužu veikšanu un nodrošina izsekojamību.

3.6. Ar reģistrēto nosaukumu apzīmētā produkta marķēšanas īpašie noteikumi

—

4. Ģeogrāfiskā apgabala īsa definīcija

Olīveļļu "Kritsa" ražo tikai Kricas pašvaldības apgabalā un blakus esošajās apdzīvotajās vietās *Mesa*, *Exo Lakkonia* un *Kroustas* Ajosnikolajas pašvaldības teritorijā. Papildus lielajam Kricas ciematam minētajā pašvaldības apgabalā ietilpst arī šādi ciemati: *Ammoudara*, *Vathy*, *Theologos*, *Katharó*, *Kalyvos*, *Mardati*, *Rousa Limni* un *Tapes*.

5. Saikne ar ģeogrāfisko apgabalu

Olīveļļa "Kritsa" ir viena no populārākajām Krētas olīveļļām, kas arī kļuvusi plaši pazīstama ārpus Grieķijas. Tās reputāciju veido tikai tās kvalitāte un organoleptiskās un ķīmiskās īpašības, kuras savukārt ir saistītas ar ģeogrāfisko apgabalu, kā arī ar cilvēkfaktoru, kas būtiski ietekmē saražotās eļļas kvalitāti.

Minētā īpaši plašā atpazīstamība ir pamats pieteikumam reģistrēt olīveļļu "Kritsa" kā aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi (AGIN).

Olīveļļa "Kritsa" tiek ražota salīdzinoši nelielā apgabalā, kur augsnes stāvoklis un klimatiskie apstākļi ir viscaur gandrīz vienādi, kas nozīmē, ka gatavajam produktam ir viendabīgas īpašības. Turklāt 'Koroneiki' ir vienīgā olīvu šķirne, kas tiek audzēta šajā apgabalā.

Attiecīgajā apgabalā ir mērens Vidusjūras klimats bez būtiskām temperatūras svārstībām. Pateicoties tam, ka attiecīgie zemesgabali nav noēnoti, un to reljefam, tie saņem daudz saulesgaismas – vairāk nekā 2 900 stundu gadā. Olīvu birzis stāda sausā kaļķakmens augsnē ar labu mitrumaiztures spēju. Māla satura dēļ augsne ir piemērota neapūdeņotām olīvu birzīm. Turklāt apstākļi nav īpaši labvēlīgi olīvu mušām, tāpēc to invāzija parasti ir ierobežota.

Lielākā daļa attiecīgajā apgabalā iegūto olīvu tiek spiestas vienkop, un to veic 48 stundu laikā pēc novākšanas, tādējādi samazinot bojāšanos pēc ražas novākšanas. Pateicoties ražotāju zinātībai, kas veidojusies daudzu gadu laikā, olīvu augļi tiek novākti piemērotākajā gatavības pakāpē, kad to krāsa mainās no dzeltenzaļas uz tumši purpursarkanu, – tas ietekmē ražotās eļļas organoleptiskās īpašības.

Tādējādi gan dabas faktori, gan cilvēkfaktori ir palīdzējuši veidoties olīveļļas "Kritsa" raksturīgajām īpašībām: vājam skābumam, kas nepārsniedz 0,5, zemajām ekstinkcijas koeficienta vērtībām (K270: $\leq 0,15$, K232: $\leq 1,90$, Delta-K: ≤ 0) un augļainumam, kura vērtība pārsniedz 2,5.

Pateicoties gaismas pārpilnībai, sausajai kaļķakmens augsnei un pareizajam novākšanas laikam, saražotajā eļļā ir daudz aromātisko sastāvdaļu, kuras piešķir tai raksturīgo augļaino garšu. Zemās ekstinkcijas koeficienta vērtības (K270, K232 un Delta-K) ir saistītas ar augstumu virs jūras līmeņa, kā arī ar to, ka olīvas tiek spiestas uzreiz pēc novākšanas.

Olīveļļa "Kritsa" ir daudzkārt minēta Norvēģijas, Slovēnijas un Japānas žurnālos, kuros īpaši uzsvērtas tās kvalitātes īpašības.

Olīveļļa "Kritsa" ir minēta arī ceļojumu un lauku tūrisma tīmekļvietnēs, kurās apmeklētājiem ir ieteikts iegādāties vietējo olīveļļu pirms došanās prom no Kricas ciemata.

Papildus ceļojumu tīmekļvietnēm olīveļļa "Kritsa" ir minēta arī plaši pazīstama Atēnu restorāna tīmekļvietnē – šajā restorānā ēdienu pagatavošanai izmanto tikai minēto eļļu. Olīveļļa "Kritsa" ir arī viena no pamatsastāvdaļām, ko izmanto slavenajā konditoru skolā *Valrhona* Francijā.

Produkta reputāciju un saikni ar vietējiem iedzīvotājiem un apkārtējo vidi apliecina tā piedāvāšana vietējos pasākumos un reklāma vietējos un valsts radio un televīzijas kanālos un presē.

Saikni starp olīveļļu "Kritsa" un vietējiem iedzīvotājiem un to vēsturi paskaidro rakstnieks un žurnālists *Tom Mueller* grāmatā *Extra Virginity, the sublime and scandalous world of olive oil* ("Extra Virginity: olīveļļas cēlā un skandalozā pasaule") (2014).

Kā norādīts tiešsaistes avotā *Olive Oil Times*, olīveļļa "Kritsa" ir minēta arī starptautiskajā presē, konkrētāk, kanāla CNN vietnē un laikrakstā *The Times*.

Turklāt produkta reputāciju un to, ka Krica bija atzīta par nozīmīgu olīveļļas ražošanas apgabalu, apliecina 19. gadsimta ceļojumu apraksti.

Konkrētāk, izdevumā *Bulletin de la Société de Géographie* (1835) M. A. *Fabreguettes* min, ka "(..) Kricas ciematā (..) sastopama dažādas produkcijas – olīveļļas, mandeļu, ceratoniju, siera un citu produktu – bagātība (..)", un izdevumā *Kritika iti Topografia kai Odoiporika tis Nisou Kritis* (1894) N. *Kalomenopoulos* raksta par "(..) auglīgo Kricas ieleju, kas ir neliels līdzenums, kuru šķērso neliela upe un kurā ir blīvi olīvkoku stādījumi (..)" un "Lakonijas ieleju (..), ko klāj olīvkoki un ķirši (..)".

Kopš 2006. gada olīveļļa "Kritsa" kopumā ir ieguvusi 24 godalgas – 16 valsts mēroga konkursos un astoņos starptautiskos konkursos, galvenokārt vidēji un īpaši augļainu produktu kategorijās. Lielākais sasniegums ir zelta godalga vidēji augļainu produktu kategorijā Starptautiskās Olīvu padomes rīkotajā starptautiskajā konkursā *Mario Solinas* 2008. gadā. Citi nozīmīgi sasniegumi ir trešā vieta minētajā konkursā 2006. gadā, zelta godalga 2010. gadā rīkotajā konkursā *Los Angeles Extra Virgin Olive Oil Competition* un 2012. gadā Londonā rīkotajā konkursā *Great Taste* un sudraba godalga 2012. gadā Maskavā rīkotajā izstādē *Prodexpo*, 2013. gadā rīkotajā konkursā *Olive Japan* un 2013. gadā rīkotajā konkursā *Cat Cora's Kitchen*. Grieķijā eļļa ir ieguvusi zelta godalgas šādos konkursos: 2007. gadā rīkotajā Grieķijas Neapstrādātas augstākā labuma olīveļļas ražotāju konkursā, 2008. gadā rīkotajā Grieķijas Pirmajā neapstrādātas augstākā labuma olīveļļas konkursā un 2008. un 2011. gadā rīkotajā konkursā *Eleotechnia*.

Ja runājam par pēdējiem gadiem, papildus minētajiem atbalvojumiem olīveļļa "Kritsa" ir ieguvusi bronzas godalgu neapstrādātas augstākā labuma olīveļļas kategorijā 2017. gadā rīkotajā konkursā *London International Quality Olive Oil Competition*. Tajā pašā gadā tā ieguva arī bronzas medaļu par labāko garšu vidēji augļainu produktu kategorijā Grieķijas Piektajā neapstrādātas augstākā labuma olīveļļas konkursā. Par abiem minētajiem atbalvojumiem ziņoja Grieķijas tiešsaistes prese. Gan 2016., gan 2017. gadā Kricas lauksaimnieku kooperatīva olīveļļas spiestuve saņēma divas godalgas, ko piešķir Krētas Olīvu audzētāju pašvaldību asociācija: sudraba godalgu "Mīnoja olīva" olīveļļas tirdzniecības labas prakses kategorijā un zelta godalgu "Mīnoja olīva" olīveļļas spiešanas labas prakses kategorijā.

Visbeidzot, apgabala vēsturisko saikni ar olīvām un olīveļļas ražošanu apliecina eļļas spiedes (vismaz divas) teritorijā, kur agrāk atradās senā pilsēta Lato, kuras drupas datētas ar dorisko periodu (5. un 4. gadsimtu pirms mūsu ēras). Šajā pilsētā, kura atrodas aptuveni trīs kilometru attālumā no Kricas ciemata, ir atrastas liecības par olīveļļas glabāšanu. Plašākā reģionā izvietotās senās olīveļļas spiestuves arī liecina par ciešu saikni starp olīvu audzēšanu un vietējo iedzīvotāju ikdienas dzīvi, turklāt olīvas un olīveļļa ir plaši pieminētas ceļojumu aprakstos, kuri atrodami grāmatās, kas izdotas, sākot ar 19. gadsimtu.

Atsauce uz specifiskācijas publikāciju

(šīs regulas 6. panta 1. punkta otrā daļa)

http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/POP-PGE/prod_ladi_kritsa070119.pdf

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV